

Wɔvɔvɔ dieke
Matiwo
 dɩ maagɩna wɔnna

Yisa chɔɔŋkɔvɔvɔ wɩa
(Luki 3.23-38)

- ¹ Yisa Masia chɔɔŋkɔvɔvɔ saara wɔnna: die v yiwo Davidi Haagv ta Davidi dɩaŋ dɩ yi Abarahami Haagv.
- ² Abarahami die dɩ mɩvɩ Aziki, ta Aziki dɩaŋ dɩ mɩvɩ Jakobu, ta Jakobu dɩaŋ dɩ mɩvɩ Juda aŋaŋ v nɩmballɩ.
- ³ Juda die mɩvɩ wa Perezi aŋaŋ Zera ta ba nuŋ dɩ yi Tamari: Perezi die mɩvɩ wa Hezironi, ta Hezironi die mɩvɩ wa Rami.
- ⁴ Rami die mɩvɩ wa Aminadabi, Aminadabi die mɩvɩ wa Naasoni, ta Naasoni die dɩ mɩvɩ Salimoni.
- ⁵ Salimoni die mɩvɩ wa Buasi vuodieke nuŋ dɩ yine Rahabi; ta Buasi dɩaŋ dɩ mɩvɩ wa Obedi, vuodieke nuŋ dɩ yine Rufi; ta Obedi dɩaŋ dɩ mɩvɩ wa Jese.
- ⁶ Jese die mɩvɩ wa naaŋ Davidi.
 Davidi dɩaŋ die mɩvɩ wa Solomoni, vuodieke nuŋ die dɩ yine Yuriya kpihɔgv.
- ⁷ Solomoni die mɩvɩ wa Rehobuami, ta Rehobuami dɩaŋ dɩ mɩvɩ Abia, ta Abia dɩaŋ dɩ mɩvɩ Asa.
- ⁸ Asa die mɩvɩ wa Jehosafati, ta Jehosafati dɩaŋ dɩ mɩvɩ Jorami, ta Jorami dɩaŋ dɩ mɩvɩ Yuzaya.
- ⁹ Yuzaya die mɩvɩ wa Jotami, ta Jotami dɩaŋ dɩ mɩvɩ Ahazi, ta Ahazi dɩaŋ dɩ mɩvɩ Hezekaya.
- ¹⁰ Hezekaya die mɩvɩ wa Manase, ta Manase dɩaŋ dɩ mɩvɩ Amoni, ta Amoni dɩaŋ dɩ mɩvɩ Josaya,

¹¹ ta Josaya die murr wa Jekonaya anan v nmballt, sanja gie die ba yigi Izara vuosi a buru ba yonst a yaa ba ga Babiloni tungban ma.

¹² Die ba yalla ba ga Babiloni tungban ma kvan chaan, Jekonaya die dt murr Salatieli, ta Salatieli dan dt murr Zerubabeli.

¹³ Zerubabeli die dt murr Abuyidi, ta Abuyidi dan dt murr Eliakimi, ta Eliakimi dan dt murr Azori.

¹⁴ Azori die murr wa Zadoki, ta Zadoki dan dt murr Achimi, ta Achimi dan dt murr Eludi.

¹⁵ Eludi die murr wa Eliaza, ta Eliaza dan dt murr Matani, ta Matani dan dt murr Jakobu.

¹⁶ Jakobu die murr wa Josefu, vuodieke die dt yine Meri churu, ta Meri dt muruna Yisa vuodieke ba wastnana Hmru vuovarikru Masia wa.

¹⁷ Die dt nyunna Abarhami sanja a ga tuga Davidi sanja die yiwo chonkusuiba ban anan banusa. Davidi sanja a ga tuga sanja dieke die ba yigine be a buru ba yonst a yaa ba ga Babiloni die yiwo chonkusuiba ban anan banusa. Die dt nyru sanja mi a yaa a ga tuga Masia maaru sanja die yiwo chonkusuiba ban anan banusa.

Yisa Masia Maaru Wra

(Luki 3.23-38)

¹⁸ Die ba muruna Yisa Masia die wonde. Yisa nuu daa die wone Josefu ama die ba ye ka faaru tamba, ta Meri die dt mruu siba dt v yigi wo nyuuti, die Hmru Halkastka die vana v yigi kanru nyuuti mi. ¹⁹ Josefu die yiwo daa dieke die dt mruuna a dusa Hmru sien, ta die v ka yaala v nagt Meri a yi viivi me vuon mana nine me. Naa chru ma die v yile v suu ma dt v lobru a zeti wo. ²⁰ Die v yilinene naa, Hmru malaka die dt nyru v jigru daansa ma a baaru, “Josefu, vuodieke dt nyunna Davidi buuru ma, da zeti fu balla fu nagt Meri a buru fu hovu wa. Dama Hmru

Halkastka yina wa nyuutiti. ²¹ U nan muru bʋadembin aŋ ni wa wa Yisa, * dama u nan vʋaru u vuosi a nyin ba tʋmbatati ma ma.”

²² Wɪaha gie mana die keŋ yi min sɪba ŋmin die di vana u naazvalti ba wʋnyɪ die di balina die wo, di ²³ “Hɔgʋ dieke di zina dembin nan yigi nyuuti a muru bʋadembin aŋ u saŋ yi Emmanueli.” (Emmanueli chɪaŋ wone “ŋmin bie ti jigiri”).

²⁴ Die wɪa die Josefu die di haɣina u daansaaha ma die u faaru Meri sɪba ŋmin malakaka die di bala wa di u yi die wo. ²⁵ Ama die Josefu aŋaŋ Meri die ka dʋagu taŋ a ga tʋgt saŋa dieke die u murina u bʋadembike. Josefu die di yi wa saaru, di Yisa.

2

Sɪstɪru diekamba die di nyinna ŋmin pɔsɪŋ chaŋ wɪa

¹ Die ba murina Yisa tin kaant ba wasnana Betilehemi, Judia tinɣbaŋ ma ma, saŋka mi Herodi die yine naaŋ. Die ba murina Yisa kʋaŋ chaŋ die di ka yʋastya, dembisi batan die di nyin ŋmin pɔsɪŋ chaŋ a keŋ Jerusalemi, ² a di dia a pɪasa, “Sɪa ba muru bʋanyaali dieke di balla u yi Juu vuosisi naaŋ wa? Ti ye wo u chɪɪmarika di nyinna ŋmin pɔsɪŋ chaŋ, ti di a keŋ di ti jɪaŋ wa.”

³ Die naaŋ Herodi die di wɪnna naa wa, die wɪnin aŋaŋ vuon mana die di benne Jerusalemi ma ma sɔgtɪ di chʋstɪ. ⁴ Die u wa ŋmin jɪamin nɪŋɪandɪstɪba nyɪnkʋraha aŋaŋ mɪraha di dagɪba mana a lagɪ tamba a die a pɪastɪ ba di, “Sɪa ba baa ba muru gbɪgbatɪtaantu Masia wa?”

* [1:21](#) [1.21](#) Yisa chɪaŋ yiwo gbɪgbatɪtaantu.

⁵ Die ba baart, “Betilehemi tɩŋ, Judia tɩŋgbaŋ ma ma. Naa, Ŋmɩŋ naazɔalɩba die dɩ maagt.

⁶ ‘Fɔnɩŋ Betilehemi dɩ benne Judia tɩŋgbaŋ ma,
ka yi tɩŋbiŋ

dama fɔ sɔŋ naaŋ wɔnyɩ dɩ baa ɔ nyɩŋ

a keŋ a dɩ n vuosisi dɩ benne Izara tɩŋgbaŋka ma
nɩŋŋa.’ ”

⁷ Naa chɩtaŋ ma die naaŋ Herodi die dɩ wa chaamba die dɩ nyɩnna ŋmɩŋ pɔsɩŋ chaaku a lɔbɩɩ a juu juoŋ me a pɩast ba saŋŋa dieke gbaŋ gbaŋ chɩŋmarɩku die dɩ nyɩnna. ⁸ Womi die ɔ taŋ ba dɩ ba ga Betilehemi aŋaŋ wɩaha gie: “Nɩ gamma a kpaŋŋɩ nɩ gbaŋ a mɩŋŋɩ a daansɩ a yaaltɩ bɔa wa jigɩŋ amɔ nɩ keŋ a ye ɔ benne jigɩdieke nɩ vaa n tɩbɩŋ wɔŋ amɔ n gbaŋ n ga a jɩtaŋ wa.”

⁹⁻¹⁰ Die ba nyɩnna mi a gara wa, sien me die ba bɩ ye chɩŋmarɩka gbaŋ gbaŋ die dɩ pɔsɩna a nyɩŋ ŋmɩŋ pɔsɩŋ chaaku, die ba yene ke wo ba sɔgtɩ die dɩ paaltɩ fɩaltɩ, ka dɩ ba nɩŋŋa a ga zie tigɩdieke me bɔa wa dɩ benne wo sikpeŋ. ¹¹ Die ba ga a juu tigiri me a ye bɔa wa aŋaŋ ɔ nuŋ Meri; die ba sɔbɩŋ a gbirigi a jɩtaŋ bɔa wa, a yuori ba bɔlɔga a vɔartɩ piini a yɩ wa; die a yiwo saltma aŋaŋ tulaari dieke ba wastnana farankinsinsi aŋaŋ tulaari dieke ba wastnana miri.

¹² Die Ŋmɩŋ dɩ balt a yɩ ba ba daansa ma sɩba ba da keŋ yiŋŋi a ga naaŋ Herodi jigiri, die ba nyɩŋ a daagtɩ siegaŋ a kuli ba tɩŋ.

Josefu die dɩ chɩŋna a ga Ijipiti dene

¹³ Die sɩsɩbɩɩba dɩ yiŋŋine a ga ta Ŋmɩŋ malaka die dɩ nyɩŋ Josefu jigɩŋ ɔ daansa ma a die a balt wa, “Herodi nan dɩ yaala bɔa wa dɩ ɔ kɔɔ wa. Naa chɩtaŋ ma hagtɩ a nagɩ bɔa wa aŋaŋ ɔ nuŋ wo a chɩgtɩ a ga Ijipiti a bemme mi a ga tɔgtɩ saŋŋa dieke n baŋ nan balt fɔ dɩ fɔ nyɩŋ.”

¹⁴ Josefu die dɪ haɣɪ yuku mi a naɣɪ bɔa wa aɲaɲ ɔ nuɲ wo a ga Ijipiti tɪŋgbaɲ ma. ¹⁵ Die ɔ bie wo mi dene a ga tɔɣɪ saɲɲa dieke naaɲ Herodi die dɪ kpine. Naa die yiye mɪɲ amɔ Nabidie ŋmɪɲ die dɪ vana ɔ naazɔa wɔnyɪ dɪ balɪ die wo keɲ yi wusie, a baart dɪ, “Die n vɔart wa n bɔa Ijipiti me.”

Dembibisi kɔɔla wɪa

¹⁶ Die Herodi die dɪ mɪɲɲɪna dɪ chaaɲ diekemma die dɪ nyɪnna ŋmɪɲ pɔɔɪkɪrɪ die gaɲ wa wa die ɔ juɪ stɪnyɪrɪɲ. Die ɔ yɪ nɔaɲ dɪ ba kɔɔ ballɪnyaalt dembisi mana dɪ benne Betilehemi aɲaɲ ka tɪɣɪbɪst mana mana. Die ba kɔɔ ballɪ dembisi dieke die dɪ yine ballɪnyaaltɪ a ga tɔɣɪ bɪna ale ballɪ dama sɪstɪrɪɪba die baart dɪ ba yene chɪɲmarɪka ka bɪna ale wɔnna.

¹⁷ Naa die yiye mɪɲ a yi ŋmɪɲ naazɔa Jerimaya die dɪ balla wudiekemma wo dɪ yi wusie. Die ɔ baart,

¹⁸ “Rama tɪɲ ma ba wɔɲ watɪ,
kpaɲ aɲaɲ sɔɣɪchɔɔstɪɲ,
ta Rachali dɪ kɔɔma ɔ ballɪ wɪa,
ba halɪɲ wa a juɪ, dama ɔ ballɪ die kpiye mɪɲ.”

Die Josefu aɲaɲ Meri aɲaɲ bɔa wa die dɪ nyɪnna Ijipiti tɪŋgbaɲ ma a yiɲɲi wɪa

¹⁹ Naaɲ Herodi die dɪ kenne a kpi, ka kɔaɲ chaaɲ die ŋmɪɲ malaka die dɪ nyɪɲ Josefu jigiɲ ɔ daansa ma ma Ijipiti ma ²⁰ a baart, “Haɣɪ naɣɪ bɔa wa aɲaɲ ɔ nuɲ wo a yiɲɲi a ga Izara tɪŋgbaɲ ma, dama vuodieke die dɪ yaalala ba kɔɔ wa wa kpiye mɪɲ.” ²¹ Naa chɪaɲ ma Josefu die dɪ haɣɪ a naɣɪ bɔa wa aɲaɲ ɔ nuɲ wo a yiɲɲi a ga Izara tɪŋgbaɲ ma ma.

²² Ama die ɔ wɔnna dɪ Akelusi die zene ɔ chɔɔɲ Herodi naɲ ma a dii Judia naart, die ŋmaamɪɲ die yalla wa aɲaɲ ɔ baɲ nan yiɲɲi a ga mi; ta ŋmɪɲ dɪ bɪ a dagɪ wa ɔ

daansa sɔŋ dɪ ʊ ga Galili tɪŋgbəŋ ma ma. ²³ Die ʊ ga kalɪ tɪŋgbəŋ kaant ba wasɪnana Nazeriti ma ma. Naa chɪaŋ ma die ŋmɪŋ naazɔalɪba die dɪ balla wudiekemba wo die dɪ keŋ a yi wusie, dɪ: “Ba nan dɪ wasa wa Nazeriti vuon.”

3

Jɔɔn vuodieke die dɪ sɪnana vuotamba ŋmɪŋ nyaabu wɪa

(Maki 1.1-8; Luki 3.1-18; Jɔɔn 1.19-28)

¹ Saŋka mi, Jɔɔn, vuodieke die dɪ sɪnana vuosisi ŋmɪŋ nyaabu die bie wo haagɪŋ ma Judia tɪŋgbəŋ ma a mɔɔla ŋmɪŋ wɔɔvɪnaha a balla ² dɪ “Nɪ chɪɪt a nyɪŋ nɪ tɔntɔmbɪatɪ ma dama ŋmɪŋ naart diile saŋŋa gbigiye mɪŋ.” ³ Die ŋmɪŋ naazɔa Azaya die wɔŋ maagt Jɔɔn wa wɪaha mɪŋ dɪ,

“Vuon benne haagɪŋ ma a keese a mɔɔla

‘Nɪ wɔnst tɪ Yɔmɔtɪeŋ kenɪŋ sieti
ta vaa a tɔɪtɪ a yɪ wa.’”

⁴ Jɔɔn die yeegi wo nyɔɔtɪn kobiti jayeekiŋ ta bɪ ɔɔbɪ gbanɪ ʊ chɪaŋ ma ta ʊ nyindiike die dɪ yi sankpara aŋaŋ siesi. ⁵ Saŋka mi vuosi die dɪ nyɪŋ Jerusalemi aŋaŋ Judia aŋaŋ Jɔɔdani mɔɪtɪ gelegele a gara ʊ jigɪŋ ⁶ a balla ba tɔntɔmbɪatɪ ta ʊ sɪ ba ŋmɪŋ nyaabu Jɔɔdani mɔɪtɪ ma.

⁷ Ama die ʊ kenne ye ta Farasisi aŋaŋ Sadusisi,* vuosi pam gban die dɪ kienene ʊ jigɪŋ dɪ ʊ sɪ ba ŋmɪŋ nyaabu die ʊ balɪ a yɪ ba dɪ, “Nɪnɪŋ nyɪnvuukehe gie! Mɪnɪa kpaana nɪ dɪ nɪ chɪɪt nyɪŋ ŋmɪŋ sɪnyɪtɪ dieke dɪ bala ka keŋ nɪ ma wa? ⁸ Nɪ yime wudiekemba dɪ baŋ nan dagɪ sɪba nɪ chɪɪt a nyɪŋ nɪ tɔntɔmbɪatɪtɪ ma. ⁹ Ta nɪ

* 3:7 3.7 Die ba yiwo Juu vuosi batɪŋ ba nine die dɪ ŋmɪnɪtɪ aŋaŋ Mosisi mɪraha dɪɪsɪŋ, ama ba die ka chɪɪga vuosi zɔɔlɪŋ ta bɪ kɔta ba gban.

da nɪgɪma nɪ nyɔɔɔŋ a baart nɪ yiwo Abarahami Haagɪstɪ, nɪ vaa n balt nɪ, ŋmɪŋ nan bɪagɪ a yɪŋŋi tanaha gie a bɪrɪŋ Abarahami Haagɪstɪ. ¹⁰ Liaka wɔŋ yi siri mɪŋ a gbart dɪ ka chɪa tɪstɪstɪ; tɪ dieke dɪ kana ka nyɪŋ nyɪŋnyɪŋka vɪna ba nan chɪa ka a taan a nagɪ yi bolɪŋ me. ¹¹ Manɪŋ n stɪ wa anan nyaan, ka dagɪ sɪba nɪ chɪgɪ a nyɪŋ nɪ tɔntɔmbɪatɪ ma wa, ama vuodieke dɪ baan nan keŋ n kɔaka tɪan wa manɪŋ; n ka tɔgɪ vuodieke dɪ baan nan chii ɔ nɪtra gban: wɔnɪŋ nɪŋ ɔ baan nan nagɪ ŋmɪŋ Halɪkast anan bolɪŋ a sɪ nɪ sɔgɪtɪ. ¹² ɔ yallɪ wa ɔ kpaltchaartɪŋ dɪ ɔ chaartɪ zaakpeeti mana mana a nyɪŋ zaaha ma, ɔ nan lagɪstɪ zaaha mana a yi bumbun me ta nagɪ zaakpeetiti a yi boli dieke dɪ kana ka kpise me.”

Jɔɔn die dɪ stɪna Yisa ŋmɪŋ nyaabu dene

(Maki 1.9-11; Luki 3.21-22)

¹³ Womi Yisa die dɪ nyɪŋ Galili a keŋ Jɔɔn jɪgɪŋ Jɔɔdani mɔgɪrɪ ma dɪ ɔ sɪ wa ŋmɪŋ nyaabu. ¹⁴ Ama ta Jɔɔn die dɪ ka saagɪya ta balt wa, “Manɪŋ n tɪnna mɔ n keŋ fɔ jɪgɪŋ an fɔ sɪ mɪŋ, ama ta fɔnɪŋ fɔ kɪeŋ n jɪgɪŋ?”

¹⁵ Ama ta die Yisa die dɪ yɪŋŋi a balt wa dɪ, “Vaa ka yi die lele, dama dɪ mɔ tɪ yi tɔnɪna mana mana ŋmɪŋ dɪ yaalala tɪ yi wo.” Jɔɔn die dɪ wa saagɪ.

¹⁶ Die ɔ dene a sɪ Yisa ŋmɪŋ nyaabu a kpattɪ wa, lele womi Yisa dɪ dene nyɪŋ nyaabu ma, ŋmɪŋsikpeŋ die dɪ yuori die ɔ ye ŋmɪŋ Haalɪŋ dɪ kenne sɔɔna ɔ sikpeŋ sɪba ŋmarɪŋ. ¹⁷ Womi lɔlɪŋ die dɪ nyɪŋ ŋmɪŋsikpeŋ a baart, “N Bɔachotɪŋ wɔnna, wɔnɪŋ n nine dɪ suuli.”

4

Sitaani die dɪ magɪstɪna Yisa dene

(Maki 1.12-13; Luki 4.1-13)

¹ Womi die Դմւղ HaaltԵՍ die dı nagı Yisa a yallı wa a ga haagղ ma dı Sitaani ga magıstı wa. ² Die Ն bie wo mi a ka dii jaan mana ԴմւտԵաստ anan yugiti banıstı-nısa ta die kող die dı wa a yallı wa. ³ Ta die Sitaani die dı keղ Ն jigiղ a baart, “Ըստ yi fՅ seղ yi Դմւղ ԵՅա, vaa tanaha gie bւրղ nyindiike.”

⁴ Ama ta die Yisa die dı yinղi a baltı wa dı, “Դմւղ gbanկՅ baart vuota kaan bıagı a beri nyindiike nyւna ma wա, ama wudieke mana mana Դմւղ dı balala.”

⁵ Womi Sitaani die dı yaa Yisa a ga Jerusalemi tıgıkastı ma ma a yallı wa a ga a zien Դմւղ յıtamղ juokperկրւկս sikperղ ⁶ ta die a baltı a yı wa dı, “FՅ seղ a yiwo Դմւղ ԵՅա fՅ nagı fՅ gbanղ a taanղ, dama Դմւղ gbanկՅ baart, ‘Դմւղ nan vaa Ն malakasisi fՅ wա,

anղ ba nagı ba nuusi a tՅgı a tuo fՅ

amՅ halı fՅ naatalı gbanղ kaanղ gi tanaha.’ ”

⁷ Yisa die dı yinղi a baltı a yı wa dı, “Ama Դմւղ gbanկՅ gbanղ gbanղ bı a baart, ‘Vuonղ da a keղ magıstı Ն YՅmՅtիեղ Nabidie Դմւղ.’ ”

⁸ Womi Sitaani wa die dı bı a chii Yisa a yallı wa a ga zien tanղperղկրւղ sikperղ a dagı Yisa dւntա tıgıstı mana mana ananղ ka nyinti mana ta baltı a yı wa dı, ⁹ “N nan nagı nyinti gie mana a yı fՅ, dստ yi fՅ keղ a sՅսղ a gbirigi a յıtanղ mղ.”

¹⁰ Womi Yisa die dı yinղi a baltı a yı wa dı, “Sitaani, gamma ta va mղ. Ka maagıya Դմւղ gbanկՅ sղղ a baart ‘Vuota յıtama Ն YՅmՅtիեղ Nabidie Դմւղ nyւna ma a bı dա Ն nyւna ma.’ ”

¹¹ Die wա Sitaani die dı ga ta die a va wa, ta malakasi die dı keղ a sunղi wo.

*Yisa die dı piiline Ն տՅՅma Galili tղղ ma dene
(Maki 1.14-15; Luki 4.14-15)*

¹² Die Yisa die dɪ wɔnna dɪ ba yigi ƆƆƆn a yi dansarɪka sɔŋ, die ɔ nyɪŋ a ga Galili me. ¹³ Die ɔ tɔgt Nazeriti tɪŋ ama die ɔ ka yɔastya mi ta die tɪŋ ga Kapenɔmi tɪgt dieke die dɪ gbɪgine mɔgtkɔrɪŋ kaant, Zebuluni aŋaŋ Nafitali tɪŋgbaŋ ma. ¹⁴ Naa die yine amɔ Ɔmɪŋ naazɔa Azaya die dɪ balla wudieke wo keŋ a yi wusie.

¹⁵ “Zebuluni tɪŋ aŋaŋ Nafitali tɪgtɪ dɪ benne

ƆƆƆdani mɔgrɪ mi wo chaŋ

ta bɪ gbɪgine mɔgtkɔrɪŋ:

Galili tɪŋ dieke vuodiekemba dɪ kana ka yi Juu vuosisi dɪ kala mi;

¹⁶ vuodiekemba dɪ benne lɪmɪŋ ma

nan ye chaankperɪkɔrɪŋ

ta vuodiekemba dɪŋ die dɪ benne kuŋ lɪmɪŋ ma,

bolibu nan chaŋ a yi ba sikpigile me.”

¹⁷ Saŋka mi yaa gamma die Yisa dɪ piili a balla Ɔmɪŋ wɪa a baarɪ, “Nɪ chɪgt a nyɪŋ nɪ tɔmbɪatɪ ma dama Ɔmɪŋ naarɪ diile saŋa gbɪgiye mɪŋ.”

Yisa die dɪ wana zaastyigiriŋ ba nɪsa dene

(Maki 1.16-20; Luki 5.1-11)

¹⁸ Die Yisa die dɪ chɔnnana Galili mɔgtkɔrɪŋ gaarɪ die ɔ ye daa wɔnyɪ aŋaŋ ɔ nɪmbɔa, die ba yiwo Simoni (vuodieke die ba wasɪnana Piita wa) aŋaŋ ɔ nɪmbɔa Andurusi, ta ba taana nɪŋ mɔgtkɔrɪŋ ma dama die ba yiwo zaastyigiriŋ. ¹⁹ Die ɔ balɪ a yɪ ba dɪ, “Nɪ keŋ a dɪa mɪŋ aŋ n vaa nɪ sɔgtɪ ma vuotaŋ a kiere Ɔmɪŋ jigɪŋ.” ²⁰ Die ba va ba nɪtɪ lagɪ ta die a dɪ wa.

²¹ Die ɔ nyɪnna mi a ga nɪŋŋa bɪta, ɔ bɪ ye daa wɔnyɪ aŋaŋ ɔ nɪmbɔa bɪbra, Jemisi aŋaŋ ƆƆƆn, Zebedi ballɪ. Die banɪŋ aŋaŋ ba chɔŋ wa die benne ba haarkɔ ma a wɔnsa ba nɪtɪ, Yisa die dɪ wa ba, womi ²² die ba va ba chɔŋ aŋaŋ haarkɔ lagɪ ta die a dɪ wa.

*Yisa die dɪ gbaanna yʋagɪtieliŋ dene
(Luki 6.17-19)*

²³ Yisa die dɪ dɪa Galili mana mana sɔŋ a daga ba Ŋmɪŋ jɪamɪŋ juone sɔŋ Ŋmɪŋ wɪa ta die a gbaanna vuodiekemba mana die dɪ yalla yʋagɪtɪ mana mana.
²⁴ Die ba mʋsɪlɪ ʋ saarŋ Siria tɪŋgbarŋ mana mana ma ma. Naa chɪarŋ ma vuosi die dɪ chii vuodiekemba die dɪ yalla yʋagɪtɪ mana mana a keŋ ʋ jigiŋ; jɪmbɪatɪ die dɪ yalla batarŋ, batarŋ die dɪ yallɪ kpeŋkpeŋsi arŋarŋ vuodiekemba nyɪŋgbarɪŋ die dɪ kpine ta die ʋ gbaarŋ ba mana. ²⁵ Daadarŋ pam die dɪ nyɪŋ Galili arŋarŋ Tɪgɪstɪ-barŋ arŋarŋ Jerusalemi arŋarŋ Judia arŋarŋ Jɔɔdani gaartɪ mi wo chaarŋ tɪgɪstɪ die dɪ keŋ a dɪ wa.

5

*Sʋgɪfɪalɪŋ wɪa
(Luki 6.20-23)*

¹ Yisa die dɪ yene daadamba die ʋ jʋaltɪ a kaltɪ kunkogiŋ sikpeŋ ta ʋ kuarŋandɪstɪrɪba die dɪ keŋ ʋ jigiŋ ² die ʋ piili a daga ba Ŋmɪŋ wɪa a baartɪ:

³ “Sʋgɪfɪalɪŋ bemme vuodiekemba dɪ sɪbɪna dɪ ba yiwo zɔɔlɪntieliŋ Ŋmɪŋ jigiŋ,
Ŋmɪŋ naartɪ yiwo ba sɪtɪ.

⁴ Vuodiekemba dɪ kunnana wa, sʋgɪfɪalɪŋ yiwo ba sɪtɪ,
dama Ŋmɪŋ nan halɪŋ ba sʋgɪtɪ.

⁵ Vuodiekemba dɪ sɪbɪna ba gbarŋ, sʋgɪfɪalɪŋ yiwo ba sɪtɪ
dama dɔntɪa mana nan yi ba sɪtɪ.

⁶ Vuodieke nine dɪ ŋmɪntɪ ta ba sʋgɪtɪ dɪ yaala ba yi
Ŋmɪŋ dɔŋŋɔ, sʋgɪfɪalɪŋ nan yi ba sɪtɪ,
dama Ŋmɪŋ nan yɪ ba ba sʋgɪtɪ die dɪ ŋmɪntɪna
jadike wɪa.

⁷ Vuodiekemba dɪ chɪgɪnana ba chanchaalɪŋ zɔɔlɪŋ,
sʋgɪfɪalɪŋ yiwo ba sɪtɪ,

dama bantɔ ba Ɔmɔɔ dɔaŋ dɔ nan chɔgt zɔɔɔɔɔɔ.

⁸ Vuodiekemba dɔ yalla sɔgɔɔɔɔɔɔ, sɔgɔɔɔɔɔɔ yiwo ba sɔɔɔɔ

dama ba nan daanst a ye Ɔmɔɔ.

⁹ Vuodiekemba dɔ gurinene waagɔɔ, sɔgɔɔɔɔɔɔ yiwo ba sɔɔɔɔ,

dama bantɔ ba Ɔmɔɔ nan wa ba ɔ ballɔ.

¹⁰ Vuodiekemba dɔ dɔna Ɔmɔɔ ta ba mugisi be,

sɔgɔɔɔɔɔɔ yiwo ba sɔɔɔɔ,

dama Ɔmɔɔ naart yiwo ba sɔɔɔɔ.

¹¹ “Vuosi dɔ keŋ a zɔa nɔ ta mugisi nɔ ta chɔba Ɔmɔɔchɔɔɔɔ a yɔa nɔ ta bala wɔɔɔɔɔɔ yiri yiri a yɔa nɔ nɔ dɔna n kɔaŋ wɔa, sɔgɔɔɔɔɔɔ yiwo nɔ sɔɔɔɔ. ¹² Ba keŋ a yi die wo nɔ yallɔma sɔgɔɔɔɔɔɔ pam dama nɔ nyɔart nan dɔ dala pam Ɔmɔɔ tigiri me; die gbaŋ gbaŋ die ba mugisi Ɔmɔɔ naazɔalɔba die dɔ benne kɔɔɔɔ ma wa.

Yast aŋaŋ chaantɔ wɔa

(Maki 9.50; Luki 14.34-35)

¹³ “Nɔ sɔ sɔba yast tɔŋgbaŋka gie me. Ama yast dɔ a keŋ a chɔɔɔ a waart ka nanstɔ, lalɔa ka bɔ baa ka yi a bɔ ye ka nanstɔɔ? Dɔ dagɔ sɔba ka wo nyɔart; sie ba nagɔha a siti taŋ tɔŋgbaŋ ma aŋ vuosi chɔɔ a ma.

¹⁴ “Nɔɔɔ nɔ sɔ sɔba tɔŋgbaŋka gie popoli; tɔɔ dieke ba mɔna a zien kunkogin sikpeŋ ka bɔagɔ a lɔɔɔa. ¹⁵ Ta vuon ka chɔgɔsa popoli ta naga kpallɔ a bubike ama ɔ ŋaŋ nagɔ ka a saagɔ wa jaŋ ma jigidieke ka baŋ nan chaŋ a yɔ vuodiekemba mana dɔ benne tigiri me ¹⁶ Nɔɔɔ nɔ bie gie; nɔ chaŋ a yɔ vuon mana, ta ba ye nɔ tɔɔɔɔna ta bɔɔɔma nɔ Chɔɔɔ Ɔmɔɔ dieke dɔ benne arɔzanna ma.

Yaa gamma mɔraha wɔa

¹⁷ “Nɔ da keŋ yilime sɔba n keŋ dɔ n kpisi Ɔmɔɔ mɔraha aŋaŋ Ɔmɔɔ naazɔalɔba dagɔkɔ; n ka keŋ dɔ n kpisihe mɔɔ,

ama n kenye mɩŋ dɩ n saagɩha aŋaŋ wusie. ¹⁸ Nɩ vaa n balɩ nɩ wusie, tɩŋgbaŋka gie aŋaŋ ŋmɩŋsikpeŋ nan tɩaŋ ga ama ŋmɩŋ mɩraha bɩta gbaŋ kaŋ bɩta sie a mana kenŋ yi kpati. ¹⁹ Naa chɩaŋ ma vuodieke dɩ a kenŋ a yi a chɩɩɩɩ ŋmɩŋ mɩraha kaani gbaŋ ta bɩ daga ɩ chanchaalɩba die wo ɩ nan wɩari kɩbaŋ ŋmɩŋ naari ma, ama vuodieke dɩ dɩ mɩraha ta mɩŋŋɩ dagɩ ɩ chanchaalɩŋ die, wɩɩŋ ɩ baŋ nan yi vuokɩɩŋ ŋmɩŋ naari ma. ²⁰ Dama manɩŋ n balɩ nɩ, sie nɩ tɩnɩɩna dala a tɩaŋ mɩraha dɩdagɩɩba aŋaŋ Farasisi* vuosisi tɩnɩɩna, dɩ daa die, nɩ kaŋ bɩagɩ a juu ŋmɩŋ naari ma.

Sɩnyɩɩŋ wɩa

(Luki 12.57-59)

²¹ “Nɩ wɩŋya die ba balla kɩɩŋ ma dɩ, ‘Da a kenŋ a kɩɩ vuonŋ, fɩ a kenŋ a kɩɩ vuonŋ ba nan chii fɩ ga naalaŋ a dii fɩ sariya.’ ²² Ama lele, nɩ vaa n balɩ nɩ, vuodieke mana dɩ a kenŋ juu sɩnyɩɩŋ a yi vuosi (yɔɩ yɔɩ), ba nan dii ɩ sariya, sariya daaŋ. Vuodieke mana dɩ a kenŋ a zɩa vuonŋ dɩ, ‘Fɩɩŋ vuotokɩ gie’ ba nan chii fɩ ga naalaŋ a ga dii fɩ sariya. Vuodieke mana dɩaŋ dɩ kenŋ a zɩa ɩ nɩmbɩa dɩ, ‘Gaambɩka gie’ nan daansi bie wɩa ma, ta juu boli dieke dɩ wone kpati ma. ²³ Die wɩa vuodieke dɩ a kenŋ juu ŋmɩŋ jɩamɩŋ tigiŋ a yaala ɩ nagɩ piini a yɩ ŋmɩŋ ta tɩɩnsɩ sɩba ɩ nɩmbɩa yaa wɩŋ aŋaŋ wa, ²⁴ ɩ vaa ɩ piinike dɩbaŋ ŋmɩŋ jɩamɩŋ juoku nɩŋŋa, ta yɩŋŋi a ga ɩ nɩmbɩa wa jigiŋ ba wɩnsɩ wɩari ta ɩ yɩŋŋi a kenŋ nagɩ ɩ piinike a yɩ ŋmɩŋ.

²⁵ “Fɩɩŋ aŋaŋ vuonŋ dɩ a kenŋ yaa wɩŋ ta gara naalaŋ aŋ nɩ ga wɩnsɩ, kpaŋŋɩ fɩ gbaŋ aŋ nɩ wɩnsɩ wɩari nɩ yene bie sien me; dɩ daa die ɩ nan yaa fɩ a ga sariyadiiru wo jigiŋ aŋ ɩ dɩaŋ ɩ nagɩ fɩ a yi dansarika

---

* 5:20 5.20 Farasisi mba die yiwo Juu vuodiekemba nine die dɩ ŋmɩntɩna aŋaŋ Mosisi mɩraha dɩɩŋŋ.

vuosi dt daansiriba nuusi me an ba nagt fu yi dansarka sɔn. ²⁶ Wusie man bala yta fu, kaan bt nyɔn mi sie fu ken tunj ligire dieke mana ba bala dt fu tunj wo.

Hɔgɔkpana anan daakpana dɔvagn wta

²⁷ “Nt wɔnya die ba bala ‘Da a ken a dɔvagn vuon hɔgɔ.’ ²⁸ Ama manɔn n bala nt lele dt vuodieke mana dt a ken daanst hɔgɔ ta yaa lɔla anan wa v yi wo hɔgɔkpana tɔɔma v sɔn ma. ²⁹ Dt yiwo fu nuudiigin chaan nimbin vana fu yi bɔn, vɔarɔka taan dama dt kpta fu wone nimbin kaan anan nɔmɔn dt baan nan nagt fu nyɔngbanɔn mana a yi boli dieke dt wone kpisin me. ³⁰ Dt yiwo fu nuudiigin yinene fu tuma tumbiatɔ, fu gobike a vigi taan, dama dt kpta pam fu baan nan waart fu nuubalɔmɔn anan fu nyɔngbanɔn mana dt baan nan juu bolin me.

Dembin anan hɔgɔ tan zetin

(Mat. 19.9; Maki 10.11-12; Luki 16.18)

³¹ “Die ba bt baart dt, ‘Vuodieke mana dt baa v zeti v hɔgɔ sie v yt wa gbanɔn a balɔ wa dt v zeti wo mɔn.’ ³² Ama lele, manɔn n bala nt dt vuodieke dt a ken zeti v hɔgɔ ta hɔgɔ wa ka dɔvaga dembisi, wɔnɔn v yine hɔgɔ wa dt ga a dɔvaga dembisi; ta dembin dieke dɔn dt ken faart hɔgɔ dieke ba zetine wo gban tunj wa hɔgɔkpana tɔɔma.

Hɔɔst wta

³³ “Nt bt wɔn die ba bala a yt kɔrɔn vuosi dt, ‘Da a ken a hɔɔ anan nɔmɔnɔɔɔɔ ama fu ken hɔɔ a yt nɔmɔn dt mɔ fu yi die gban gban.’ ³⁴ Ama manɔn n balɔ nt, dt nt sɔmma nt hɔɔ gban; da ken a baart, ‘N hɔɔ nɔmɔnsikpen’ dama dt yiwo nɔmɔn naart jigiberisikin; ³⁵ yaa fu hɔɔ tunjbanɔka gie, dama ka yiwo nɔmɔn naatala jigizielikin; yaa fu hɔɔ Jerusalemi dama ka yiwo Nabidie nɔmɔn tunj. ³⁶ Da a ken a

hув fу gbaη gbaη fу sikpeη gbaη, dama kaηη бтаη a yi fу sikpeη zoosi kaant gbaη бтаη jaytaηη yaa jasобтаηη. ³⁷ Nт ko vaa aηη nт ‘Wa’, yi nт ‘Wa’, ta nт ‘Aayт’ yi nт ‘Aayт’ dama nт hув jaηη a gвтт, die nyтη wa Sitaani jigηη.

Da keη yηηηi a yi fу chanchaηη бтаη

(Luki 6.29-30)

³⁸ “Nт wηηya die ba bala дт, ‘Vuоη дт a keη a vув fу nimbiη fу дтаη fу vув v nimbiη a tuη hamηη; ta vuоη дт a keη a vув fу nyтη fу дтаη fу vув v nyтη a tuη hamηη.’ ³⁹ Ama manηη lele n balт nт, nт da keη tuη nт chanchaηη hamηη; vuоη дт keη a nтгт fу nuudiigηη kaamηη ma fу yηηηi fу nuugalt kaamηη дтаη a yt wa aηη v nтгт; ⁴⁰ vuоη дт keη nagт fу a ga naaltaη me, a yaala v gbatт fу jayeekibiη, fу nagт fу jayeekikpeηkpтηη a gвтт wa. ⁴¹ Vuоη дт a keη a mugisi fу дт fу chii v chiiti chηηη mali balтηη fу chii a chηηη malisi ale. ⁴² Vuodieke mana дт a keη a jυвst fу jaηη fу yt wa ta da a keη a mηη wa, vuodieke mana дт yaalala v paηηт jaηη fу jigηη fу paηηт wa da keη mηη wa.

Dataast wта

⁴³ “Die nт wηηya ba bala дт, ‘Nт yaaltma nт зbaltη, ta hama nт dataast.’ ⁴⁴ Ama manηη lele n bala nт дт, nт chome nт dataast wта ta jυвstma ηмηη a yтma vuodiekemba дт mugisinene nт, ⁴⁵ aηη die vaa nт seη yi тт Chоηη dieke дт benne arızanna ma ballт, dama v yinene ηмηη дт pоsa a yта vuobatт aηηη vuovтna mana ta бт vasa nтηη дт nта a yта vuodiekemba дт yinene vтнηη aηηη vuodiekemba дт yinene бтаη. ⁴⁶ Dama fу yaala vuodiekemba дт yaalala fу nyтna, bie nyвart fу baηη fу ye a nyтη ηмηη jigηη? Daa die gbaη gbaη vuobatт die дт yie? ⁴⁷ Ta fу a keη waasa fу зbaltη nyтna ma bie wвvтna fу yie a ттаη fу chanchaalтba? Daa die vuodiekemba дт

kana a ka dı Դմւոյ մտրաha dı yie? ⁴⁸ Die wta nı bemme vււոյոյ սba nı Chօօոյ Nabidie Դմւոյ dı benne die wo artzanna ma.

6

Piini յււla wta

¹ “Nı da keոյ sunոյոյ շօօլոտielոյոյ dı vuosi ye ու, dama ու keոյ a yi die ու kaոյ ye ոյԵարտ a ոյոյ ու Chօօոյ Դմւոյ dı benne artzanna ma jոյոյոյ.

² “Die wta, fւ keոյ yaala fւ ոagտ piini a յւ շօօլոտieոյ, da keոյ մսսլ ka սba գոgaantıba dı ոաana yie die wo Դմւոյ յամոյ յuone me աոյոյ տոցտ սոյ dı vuota ye ba տոնոտna ta Երտ ba wa. Wusie մաոյ bala ու, ba Եոյ ye ba ոյԵարտ mana մոյ, ³ ama fւ a keոյ յւ շօօլոտieոյոյ piini da keոյ vaa fւ շba vււոյոյ gբաոյ սոmma ka wta. ⁴ Amս ka yi սսլօԵրտկոյոյ ta fւ Chօօոյ Դմւոյ vuodieke dı yesinene ԼօԵրոյոյ ma nan տոյոյ fւ ((yeոյ me.))

Դմւոյ յսսոյոյ wta

(*Luki 11.2-4*)

⁵ “Fւ keոյ yaala fւ յսստ Դմւոյ, da a keոյ a yi սba գոgaantıba dı yinene die wo, dama Եանոյ ba cho dı ba zie Դմւոյ յամոյ յuone me աոյոյ siekpara ma տկa սոյ a յսստma Դմւոյ dı vuosi ye be. Wusie մաոյ bala ու ba Եոյ ye ba tune mana մոյ. ⁶ Ama fւ keոյ a baa fւ յսստ Դմւոյ, juu fւ յuոյոյ me ta ligi sanԵարտ, ta յսստ fւ chօօոյ Դմւոյ vuodieke dı benne ԼօԵրոյոյ ma, աոյ fւ Chօօոյ wa Դմւոյ dı yene wudieke fւ yine ԼօԵրոյոյ ma wa տոյոյ fւ ((yeոյ me.))

⁷ “Fւ a keոյ յսսa Դմւոյ da keոյ յսստma աոյոյ սԵԵալտկտ ոagտտ սba vuodiekemba dı յannana bugile; Եանոյ ba yile սba ba keոյ յսստ աոյոյ սԵԵալտկտ ոagտտ ba bugilehe nan սոյոյ ba. ⁸ Nı da keոյ a սս սba Եանոյ, dama ու chօօոյ Դմւոյ Եոյոյ սba jadieke ու yaalala ta ու ye ka յսստ wa.

⁹ “Naa wana մս ու յսստ Դմւոյ:

‘Tɪ chɔɔŋ dieke dɪ benne artzanna ma:

Vaa aŋ ba bɪrɪ fʊ saaŋ kasɪka;

¹⁰ Vaa aŋ fʊ naart keŋ;

vaa fʊ dʊŋŋʊ yi tɪŋbanjka gie me sɪba ka sɪna die artzanna ma wa

¹¹ Yɪ tɪ jinne nyindiike dieke tɪ yaalala.

¹² Nagɪ tɪ hamɪŋ a chaa tɪ,

sɪba tɪ nagɪna vuodiekemba dɪ tʊnna tɪ tʊmbɪatɪ a chaa ba wa.

¹³ Da a keŋ vaa tɪ juu magɪsɪ dieke dɪ hagɪrɪna ma, ama ta vʊarɪ tɪ a nyɪŋ wʊbɪaŋ* ma. ((Dama fʊnɪŋ fʊ sɪna naart aŋaŋ yiko aŋaŋ jɪɪma yaa gamma haahuu. Wusie.))

¹⁴ “Nɪ keŋ nagɪ nɪ chanchaalɪŋ wʊbɪatɪ a chaa ba, nɪ Chɔɔŋ dieke dɪ benne artzanna ma dɪaŋ nan nagɪ nɪ tʊmbɪatɪ a chaa nɪ. ¹⁵ Ama nɪ ka nagɪ nɪ chanchaalɪŋ wʊbɪatɪ a chaa ba, die nɪŋ nɪ Chɔɔŋ dɪaŋ kaŋ nagɪ nɪ wʊbɪatɪ a chaa nɪ.

Nʊabɔbɪŋ wɪa

¹⁶ “Ta fʊ a keŋ a bɔbɪ nʊaŋ dɪaŋ, da keŋ chʊsɪ fʊ nine chaaŋ sɪba gɪgaantɪba dɪ yine die wo, dama banɪŋ ba chʊsɪ wa ba nine chaaŋ dɪ vuɔŋ mana ye sɪba ba bɔbɪ wa nʊaŋ. Wusie maŋ bala nɪ ba wɔŋ ye wo ba nyʊarɪ. ¹⁷ Fʊ a keŋ a bɔbɪ nʊaŋ fʊ nɪtɪ fʊ nine chaaŋ ta chasɪ fʊ sikpeŋ zoosi, ¹⁸ amʊ vuosi kaŋ mɪŋŋɪ a baarɪ bɔba nʊaŋ, ntaala fʊ Chʊa ŋmɪŋ nyɪna ma, vuodieke dɪ benne lɔbɪrɪŋ ma sɪmma. Amʊ fʊ Chʊa ŋmɪŋ dieke dɪ yesinene jadieke fʊ yinene lɔbɪrɪŋ ma a yɪa wa nan tʊŋ fʊ ((yer me.))

Artzanna ma nyinti wɪa
(Luki 12.33-34)

* ^{6:13} 6.13 wʊbɪaŋ ma yaa Sitaani nuuŋ me.

¹⁹ “Da kej a yaalma nyinti a lɔbirɔma tɔngbanƙa gie me, jigidieke nyinyɔgɔka aɲaɲ tɔgɔɲ dɪ baɲ nan chɔsɔsha; ta gaarɲ dɪ baɲ nan bɪagɪ awɪ a juu a gaari. ²⁰ Ama lɔbirɔma fɔ nyinti artzanna ma, jigidieke nyinyɔgɔka aɲaɲ tɔgɔɲ dɪ kana ka bɪagɪ chɔsɔsaha; ta gaarɲ dɪ ka bɪagɪ awɪ a juu a gaara; ²¹ jigidieke fɔ nyinti dɪ benne, mi fɔ sɔɲ dɪaɲ dɪ beri.

Nyɔngbanɲ chaanɲ wɪa

(Luki 12.33-34)

²² “Fɔ nine yine fɔ nyɔngbanɲ popoli. Die wɪa fɔ nine dɪ kej vɪna, fɔ nyɔngbanɲ mana nan suuli aɲaɲ chaanɲ; ²³ ama fɔ nine dɪ kej a ka vɪna, fɔ nyɔngbanɲ mana nan dɪ bie lɪmɲ ma. Die wɪa chaanɲ dieke dɪ benne fɔ ma ma dɪ kej yi lɪmɲ, lɪmɲkɔ nan dɪ dala pam.

Ŋmɲ aɲaɲ ligire wɪa

(Luki 12.33-34)

²⁴ “Vuobalɪmɲ kaanɲ bɪagɪ a jɪama naalɲ bale. U nan haa wɔnyɪ ta chome wɔnyɪ, yaa ɔ nan yɪ wɔnyɪ jɪɪma ta wɔnyɪ ɔ nine kaanɲ dɪ suuli. Vuonɲ kaanɲ bɪagɪ a jɪama Ŋmɲ aɲaɲ ligire.

²⁵ “Naa chɪaɲ ma wɪa maɲ bala nɪ da vaa ka mugisi nɪ aɲaɲ jadieke nɪ baanɲ nan dii aɲaɲ nɪ baanɲ nan nyuu a bemme nɪ miivoli me; nɪ da bɪ vaa dɪ mugisi nɪ, nɪ nyɔngbanɲ dɪ baanɲ nan yeegi jadieke. Mɪsɪ ka tɪaɲ nyindiike? Ta nyɔngbanɲ ka tɪaɲ nyinyeeke? ²⁶ Nɪ daanst a ye nembisi dɪ yɔgɪnana; a ka bɪra; a ka bɪ gobe ta nagɪ yie napooti me, ama nɪ Chɔɔɲ dieke dɪ benne artzanna ma wa daanstɪnana ha. Nɪ ka yaa nyɔbart a tɪaɲ nembisi? ²⁷ Nɪ jabɪa baanɲ nan bɪagɪ a gɔtɪ ɔ gbanɲ ɔ miivoli bɪta ɔ wuyilimugisike wɪa.

²⁸ “Bɪa yine nɪ mugisi nɪ gbanɲ yaa gamma nyinyeeke wɪa? Nɪ daanst a ye tɪwute aɲaɲ ka vɪnɲ; ama a

ka tuma a yaala ka wute. ²⁹ Ama n balt ni, halt naan Solomoni anan u nyinyeeki vuna mana die ka yeegi jayeekin ka vuna a tugi tiwutehe gie. ³⁰ Hmni yinene huuti di vuna, nyindieke di benne jinne ta sorin ba juu ha a taan wa, u kaan wa a faast yeegi ni nyinyeeki? U kaan btagi a yeegi ni? Niini vuodiekemba yada di kana a ka dala!

³¹ “Die wta ni da vaa di mugisi ni ta yilime, ‘Bia ti nan dii?’ Yaa ‘Bia ti nan nyuu?’ Yaa ‘Bia ti nan yeegi?’ ³² Vuodieke di kana ka sba Hmni naana chiga a yaala nyinti gie mana, ama ni Choni Hmni dieke di benne artzanna ma sba a baart di ni yaalaha ni. ³³ Ama ni wolij yaaluma Hmni naan anan wudieke Hmni di yaalala wta ta u nan nagt nyindiekemba ni yaalana mana a yi ni. ³⁴ Die wta da keji vaa sorin wta mugisi ni dama sorin nan di yalli ka gban gban mugisikin. Daan mana yaa ka wumugisi dieke di mugisina ka ni.

7

Chanchaalni sarya diile wta

(Luki 6.37-38, 41-42)

¹ “Ni da keji di ni chanchaalni sarya, amu Hmni dnan da keji di ni sarya, ² dama ni dine ni chanchaalni saryaha die wo, die gban gban Hmni di nan dii ni sarya; ta ni magisina die a yi ni chanchaalni die gban gban Hmni dnan di nan magis a yi ni.

³ “Bia yine fu daansa yese minchubni dieke di benne fu chanchaan nimbini me, ta a ka yese dakusti dieke di benne fu gban gban fu nimbini me? ⁴ Baa fu yiwo lalta a balt a yi fu nimbua, ‘Ko vaa n vart minchubni dieke di benne fu nimbini me’ ta daan dakusti dieke di benne fu gban gban fu nimbini me wta? ⁵ Funi gigaantu wa gie, wolij a vart dakusti dieke di benne fu ninehe me

tɔɔma nan yi nɩ sɩmma ba; ba yese jɩa hangɔɔst me a kpaɔ? Yaa kɩnkama ngbere jigin a kpaɔ? ¹⁷ Tɩvɩna mana nyɩna nyɩnyɩŋka vɩna, ama tɩ dieke dɩ wone nyɔari mana ŋaɔŋ nyɩ wa nyɩnyɩŋkɩbiati. ¹⁸ Tɩvɩvɩnyɩ kaɔŋ nyɩ nyɩnyɩŋkɩbiati; ta tɩ dieke dɩ wone nyɔari dɩɔŋ kaɔŋ nyɩ nyɩnyɩŋkɩvɩna. ¹⁹ Tɩ dieke mana dɩɔŋ dɩ kana a ka nyɩna nyɩnyɩŋkɩvɩna ba nan chɩka a taɔŋ bolɩŋ me. ²⁰ Naa chɩɔŋ ma nɩ nan dɩ sɩba ŋmɩnchɩbɩst naazɔalɩba ba tɔɔma ma.

Ŋmɩŋ naari juule wɩa

(Luki 13.25-27)

²¹ “Da vuodieke mana dɩ wasɩnana mɩŋ, ‘N Yɔmɔtɩeŋ, N Yɔmɔtɩeŋ’, balla ɔ juu arɩzanna naari ma, sie vuodiekemba nyɩna dɩ yinene n Chɩa Ŋmɩŋ dieke dɩ benne arɩzanna ma wa choti. ²² Sariya diile daari dɩ keŋ tɔŋ, daadaaŋ pam nan ballɩ a yɩ mɩŋ, ‘N Yɔmɔtɩeŋ, N Yɔmɔtɩeŋ, die fɩ saɔŋ ma tɩ balla Ŋmɩŋ wɩa, die fɩ saɔŋ ma die tɩ yaga jɩmbɩtɩtɩ vuosi ma, die fɩ saɔŋ ma die tɩ yie mamachi tɔɔma.’ ²³ Saŋka mi n nan yɩŋŋi balɩ ba, ‘N ka sɩba nɩ, nɩnyɩ tɩntɩmbɩati vuosi gie, nɩ gamma!’

Mɩmɩvɩnyɩ bale wɩa

(Luki 6.47-49)

²⁴ “Naa chɩɔŋ ma vuodieke mana dɩ wɔnna manɩŋ n wɩaha gie ta dɩsaha nɩast wa dembiyɩantɩeŋ dieke dɩ mɩna ɔ tigin a zieŋ taŋ sikpeŋ me wo. ²⁵ Nɩnyɩ die dɩ paalɩ a nɩ, mɩga dɩ kpaɔ, ta bɩɔŋɩstɩŋ die dɩ faast a nɩŋ tigiri, ama tigiri die ka nanya, dama die ka zene taŋ ma wa chɩɔŋ wɩa. ²⁶ Ama vuodieke mana dɩ wɔnnana manɩŋ n wɩaha gie ta ka dɩsaha nɩast wa dembigaamɩ dieke dɩ mɩna ɔ tigin a zieŋ tambɩstɩŋ sikpeku. ²⁷ Nɩnyɩ die dɩ paalɩ a nɩ, mɩga dɩ kpaɔ, ta bɩɔŋɩstɩŋ die dɩ paalɩ nɩŋ tigiri, tigiri die dɩ nan a ŋmɩstɩ!”

Yaa gamma Yisa Masia yiko wɔa

²⁸ Die Yisa die dɛ baltɔna wɔaha gie a kpatɔ, die dɛ yi daadamba mamachi anan ɔ dagɔkɔ, ²⁹ dama die ɔ dagɔ stɔba vuodieke dɛ yalla yiko, ta ka dagɔ ba stɔba mɔraha dɛ dagɔstɔba die dɛ dagɔnana die wo.

8

Yisa die dɛ gbaanna gamɔɔ dene

(Maki 1.40-45; Luki 5.12-16)

¹ Yisa die dɛ nyɔna kunkogiri me a keɔ sɔɔɔ, daadanɔ pam die dɛ dɛ wa. ² Womi gamɔɔ wɔnyɔ die dɛ keɔ a gbɔgiri ɔ nɔɔɔa a baartɔ, “N Yɔmɔtɔɔɔ, fɔ yaala nan btɔgtɔ a gbaanɔ mɔɔ.”

³ Yisa die dɛ tɔntɔ ɔ nuunɔ a gbtɔ daa wa ta baltɔ dɛ, “N saagɔya, fɔ gamɔɔ kpatɔya mɔɔ!” Lele womi ta daa wa dɛ ye alaafɔta. ⁴ Yisa die dɛ baltɔ a yɔ wa, “Wɔmma, stɔmma fɔ keɔ a baltɔ vuonɔ wɔaha gie. Ama gamma a ga nagɔ fɔ gbanɔ a dagɔ ɔmɔɔ kɔkaabtɔ wa a vaa ɔ juɔɔ fɔ anɔ fɔ kaabtɔ kaabtɔ dieke Mosisi die dɛ balla dɛ nɔ kaabtɔ wa amɔ vuonɔ mana stɔmma a baartɔ ye alaafɔta mɔɔ.”

Romi tɔɔ sojasisi jakɔɔɔ wɔa

(Luki 7.1-10)

⁵ Die Yisa die dɛ gana a ga juu Kapenɔmi, die Romanisi* sojasisi nyɔɔkɔraha wɔnyɔ die dɛ keɔ ɔ jigɔɔ a juɔstɔ wa ta a baartɔ, ⁶ “Jakɔɔɔ, n tɔntɔntɔ wɔnyɔ paalɔna a yɔagɔ; ɔ nyɔɔgbantɔɔ mana dɛ kpi, ta ɔ die wahala pam, ta dɔba juonɔ me.”

⁷ Yisa die dɛ baltɔ wa, “N nan ga a ga gbaanɔ wa.”

⁸ Die ɔ yɔɔɔɔ a baltɔ, “Aayɔ, n Yɔmɔtɔɔɔ, n ka tɔgtɔ vuodieke fɔ mɔna fɔ keɔ n tɔɔɔ, ama fɔntɔɔ ko yɔ nɔanɔ

---

* 8:5 8.5 Romani vuosi die dɛ nyarɔɔna Juu vuosi ta pɔgɔɔ ba.

an̄ v̄ ye alaaf̄ta. ⁹ Dama man̄t̄ n̄ gban̄ n̄ yaa wa n̄ nȳt̄k̄ura, ta yall̄ sojasi ba d̄t̄ n̄ k̄van̄. N̄ n̄aan̄ bal̄t̄ a ȳt̄ gen̄ wo, ‘Gamma’ an̄ v̄ ga, ta bal̄t̄ a ȳt̄ gen̄ wo ‘Kiere’ an̄ v̄ keŋ; ta b̄t̄ vaa n̄ ȳom̄b̄ yi wudieke n̄ yaalala.”

¹⁰ Yisa die d̄t̄ w̄onna naa die d̄t̄ yi wo mamachi, die v̄ ball̄t̄ a ȳt̄ vuodiekemba die d̄t̄na v̄ k̄vaka, “Wusie man̄ bala n̄t̄, n̄ ye ka ye vuodieke d̄t̄ yine m̄t̄ yadaka gie chanchaan̄ n̄t̄n̄t̄ Izara vuosi me gban̄. ¹¹ N̄ bala n̄t̄, daadan̄ pam nan̄ nȳt̄ n̄m̄t̄ p̄os̄t̄k̄t̄ an̄an̄ n̄m̄t̄ juukin̄ a keŋ ta ban̄t̄ an̄an̄ Abarahami an̄an̄ Aziki an̄an̄ Jakobu nan̄ laḡt̄ a kalt̄ a die nyindiike artzanna ma ma; ¹² ama n̄t̄n̄t̄ die d̄t̄ yine naart̄ vuosisi, ba nan̄ naḡt̄ n̄t̄ a vigi taan̄ yeŋ me l̄m̄t̄ ma; mi n̄t̄ nan̄ d̄t̄ k̄vama ta n̄j̄oba n̄t̄ nȳt̄na.” ¹³ Die Yisa die d̄t̄ yin̄ŋi a bal̄t̄ a ȳt̄ Romanisisi sojasisi jak̄v̄v̄r̄t̄, “Kulime ta ka nan̄ yi s̄t̄ba f̄v̄ yine yada d̄t̄ ka nan̄ yi die wo.” Ta v̄ t̄v̄t̄v̄t̄v̄ wa die d̄t̄ seŋ ye gbaamt̄ŋ lele womi.

Yisa die d̄t̄ gbaanna vuosi pam dene

(Maki 1.29-34; Luki 4.38-41)

¹⁴ Die Yisa ga wa Piita tigin̄, mi die v̄ ye Piita han̄t̄ŋ h̄oḡv̄ d̄t̄ ȳv̄aḡt̄na a d̄v̄a an̄an̄ nȳt̄ŋgban̄ tuulin̄. ¹⁵ Die Yisa die d̄t̄ gb̄t̄ v̄ nuun̄; ta nȳt̄ŋgban̄ tuulibu die d̄t̄ kpat̄t̄, die v̄ haḡt̄ a yi ba chaant̄t̄.

¹⁶ D̄v̄n̄t̄ daart̄ mi j̄t̄ŋm̄t̄ŋ, vuosi die d̄t̄ chii daadan̄ pam die j̄mb̄t̄at̄t̄ die d̄t̄ yalla ba a keŋ Yisa jigin̄; die v̄ yaḡt̄ j̄mb̄t̄at̄t̄t̄ ba ma an̄an̄ jabal̄t̄k̄t̄ŋ ta gbaan̄ vuodiekemba mana d̄t̄ ȳv̄aḡt̄na. ¹⁷ Die v̄ yiwo naa am̄b̄ n̄m̄t̄ŋ naaz̄v̄a Azaya die d̄t̄ balla wudieke wo keŋ a yi wusie d̄t̄, “O gban̄ gban̄ die d̄t̄ tuo t̄t̄ nȳt̄ŋgban̄ tuulin̄ an̄an̄ t̄t̄ ȳv̄aḡt̄t̄t̄ a chii a ga.”

Vuodiekemba d̄t̄ yaala ba d̄t̄ Yisa k̄van̄ w̄t̄a

(Luki 9.57-62)

18 Die Yisa die dt yene dt kptkpaaku gelinj wo wo die v yi v kvanandustriba nvan, dt ba tian ga mugikpuri gaart mi wo. 19 Die Nmij miraha didagriba wonyi die dt ken v jigin a baart, “Didagrib, N nan dt dt fu a ga jigidieke mana fu ganana.”

20 Yisa die dt yinji a balt wa dt, “Gbaanchura yaa voriti a juo, nembisi dian dt yaa tusti a juo ama manij vuota Bva wo jigidvagtsiktij.”

21 To, v kvanandustriba wonyi dian die dt ken baart, “N Yomv tien, vaa n ye wolinj kuli a ga a guu n chva.”

22 Yisa die dt balt wa, “Dia mij, ta vaa kunti† guu a gban gban a kunti.”

*Bulogtsij ananj nyaan die dt tuone Yisa nvan dene
(Maki 4.35-41; Luki 8.22-25)*

23 Yisa die dt ga a juu haartij wvntij ananj v kvanandustriba die dt ga. 24 Die dt ka yvastya ta bulogtsikpenkrij die dt piili a niga mugikpuri ma, nyaabu dt poriji a juo haarku ma a yalla bu sulij haarku; ama sanja mi die Yisa die gvura mij. 25 V kvanandustriba die dt ga sugri wa a baart, “Ti Yomv tien, gbatl ti a taan, ta ti baa ti svvij wa nyaabu chian.”

26 Yisa die dt yinji a balt ba, “Di bva nmaamij dt faast a yalll ni die, nntij vuodiekemba yada dt kana ka dala.” Womi die v hagt a natl bulogtsivv ananj nyaabu porijiku dt a ftalt, mi mana die dt sev a ftalt somm.

27 Die dt yi be mamachi, ba piasa tan dt, “Daa lalta wvna? Hal bulogtsij ananj nyaan porijnij dt wvma yla wa.”

---

† 8:22 8.22 Kunti yiwo vuodiekemba dt kana a ka dt Yisa kvan.

Yisa die dɪ gbaanna dembisi bale die jɪmbɪatɪ die dɪ yalla ba dene

(*Maki 5.1-20; Luki 8.26-39*)

²⁸ Yisa die dɪ kenne tʊgɪ Gadara tɪɲ ma mʊgɪkpɪrɪ mi wo chaaku, die dembisi bale jɪmbɪatɪ die dɪ yalla dɪ nyɪɲ jigidieke ba gunene vuosi a keɲ tuoli wo. Die ba wɪa paaltɪ yaa wa ɲmaamɪɲ die wɪa vuonɲ die ka bɪagɪ daaga mi. ²⁹ Womi bʊnyɪ die ba faast keese, “Fʊɪɲɲ ɲmɪɲ Bʊa, bɪa fʊ yaala tɪ jigɪɲ. Keɲ dɪ fʊ mugisi tɪ mɪɲ ta sanɲa mi wa tʊgɪ?”

³⁰ Die perukusi a taɲ die ziene a gbɪgi mi a die. ³¹ Jɪmbɪatɪtɪ die dɪ jʊʊstɪ Yisa a baartɪ, “Fʊ keɲ yagɪ tɪ, fʊ vaa tɪ ga juu perukusisi me.”

³² Yisa die dɪ baltɪ a yɪ ha, “Nɪ gamma.” Die wɪa die a nyɪɲ dembisi bale wo me, a ga a juu perukusisi sʊɲ; Die perukusisi mana dɪ chɪgɪ birr sʊɲ tantɪ chɪtaɲ a ga nan mʊgɪkpɪrɪ ma ta nyaabu dɪ dii he.

³³ Vuodiekemba die dɪ daanstɪnana perukusisi die dɪ chɪgɪ a ga tɪka sʊɲ a mʊʊstɪ wudieke die dɪ yine wo, aɲaɲ jɪmbɪatɪ die dɪ nyɪna dembisi bale wo me die. ³⁴ Naa chɪtaɲ ma, vuonɲ mana die dɪ nyɪɲ tɪka ma a tuole Yisa; die ba yene wo wo die ba jʊʊstɪ wa dɪ ʊ nyɪɲ ba tɪɲgbaɲka ma.

9

Yisa die dɪ gbaanna vuodieke nyɪɲgbantɲ die dɪ kpine dene

(*Maki 2.1-12; Luki 5.17-26*)

¹ Womi Yisa die dɪ yɪɲɲɪ a juu haartku a yɪɲɲɪ a jʊaltɪ mʊgɪkpɪrɪ gaartɪ mi wo a kuli ʊ gbaɲ gbaɲ ʊ tɪɲ ma.

² Die vuosi batɲ die dɪ chii daa wʊnyɪ nyɪɲgbantɲ die dɪ kpine; ta ʊ dʊa kaltɲɲa ma a yallɪ wa a keɲ ʊ jigɪɲ. Die Yisa die dɪ yene ba paala a yallɪ yada dieke wo, die

υ balt a yɪ yʋagɪtɪɛŋ wo, “N bʋa, dii sikimiŋ; n nagɪ fʋ tʋmbɪatɪ a chaa fʋ.”

³ Womi ŋmɪŋ mɪraha dɪdagɪrɪba die dɪ yile ba sʋgɪtɪ ma dɪ “Daa wa gie bala sɪba υ yiwo ŋmɪŋ.”

⁴ Yisa die dɪ mɪŋŋɪ ba sʋŋanyile die a pɪastɪ ba dɪ, “Bɪa nɪ yile sʋŋanyilibɪatɪ die? ⁵ A jabɪa yine mɔɪɪ ‘Fʋ baarɪ nan balt a yɪ wa, n nagɪ fʋ tʋmbɪatɪ a chaa fʋ’ yaa fʋ baarɪ nan balt ‘Hagɪ a chʋŋ’? ⁶ N nan wa a dagɪ arɪ nɪ sɪmma a baarɪ manɪŋ vuota Bʋa yaa yiko dʋnɪa ma ma a nan bɪagɪ a nagɪ vuosi tʋmbɪatɪ a chaa ba”. Die wɪa die υ balt a yɪ yʋagɪtɪɛŋ wo, “Hagɪ a nagɪ fʋ kalɪŋŋa a kulime.”

⁷ Daa wa die dɪ hagɪ a kuli tigiŋ. ⁸ Die kɪɪkpaakʋ die dɪ yene die wo, die ŋmaamɪŋ die dɪ yigi be, ta die bɪrɪ ŋmɪŋ υ nagɪna yikoke mi dɪ sɪna naa a yɪ vuota.

*Yisa die dɪ wana Matiwo dene
(Maki 2.13-17; Luki 5.27-32)*

⁹ Yisa die dɪ nyɪnna mi a chʋŋ gara die υ ye daa wʋnyɪ die ba wasɪnana Matiwo, ta υ kalɪ υ tʋsʋma jigiŋ lampotuosiriŋ juoŋ me. Die υ balt a yɪ wa “Hagɪ a dɪa mɪŋ.” Die υ hagɪ dɪ wa.

¹⁰ Yisa die dɪ gana Matiwo tigiri a ga die nyindiikehe, mi lampotuosiriŋ pam arɪŋ vuodiekemba dɪ kana a ka dɪ Juu vuosi mɪraha die dɪ keŋ a gʋtɪ Yisa arɪŋ υ kʋarɪandɪsɪrɪba ma ma a die arɪŋ ba. ¹¹ Farasisi batarɪ die dɪ yene die wo die ba pɪastɪ Yisa kʋarɪandɪsɪrɪba dɪ, “Bɪa yine nɪ dɪdagɪrɪba wa dɪ die arɪŋ vuosi gie?”

¹² Yisa die dɪ wʋŋ ba pɪasɪkʋ, a die a yɪŋŋɪ a balt a yɪ ba dɪ, “Vuodiekemba dɪ yalla alaafɪa ka yaala gbɪgbaantʋ, sie vuodiekemba dɪ yʋagɪna. ¹³ Nɪ gamma ŋmɪŋ gbarɪkʋ ma a daanst ye wɪrɪ gie chɪarɪ dɪ, ‘Zɔɔɪŋ chɪgɪŋ marɪ yaala daa dɔŋɪsɪ kaabɪŋ.’ N ka keŋye dɪ n wa sʋgɪyalɪntɪeliŋ ama n keŋ dɪ n wa wa tʋmbɪatɪtɪeliŋ.”

Nṣabɔbɔnɔ wɔa

(Maki 2.18-22; Luki 5.33-39)

¹⁴ Womi ƆƆƆn vuodieke die dɛ stnana vuosi Ɔmɔn nyaabɔ kɔaɔandɔɔsrɔba die dɛ keɔ Yisa jigin a pɔasɔ wa dɛ, “Bɔa yine tɔnɔn aɔaɔ Farasisi dɛ bɔba nɔaɔ saɔnɔa mana ama ta fɔ kɔaɔandɔɔsrɔba ka wɔn a bɔba?”

¹⁵ Yisa die dɛ yinɔi a pɔasɔ ba dɛ, “Nɔ tɔn yaala chaan diekemba dɛ gana hɔɔɔ faartɔn bemme aɔaɔ sɔgɔchɔsɔsɔn saɔnɔa dieke ba nɔaɔ hɔɔɔ wa tieɔ dɛ lagɔstna a beri wo? Die kaan bɔagɔ a yi. Ama saɔnɔa nan keɔ ba nan nagɔ hɔɔɔ wa tieɔ a nyɔn ba jigin, saɔka mi ba nan wa bɔbɔ nɔaɔ.

¹⁶ “Vuon kaan saagɔ a nagɔ garɔhaaltɔn garɔchɔɔtɔn a baalt a ligi garɔkɔsɔn vɔɔnɔ, dama garɔhaaltɔkɔ gie nan chɔɔrɔ ta vaa garɔkɔsɔrɔ, aɔ ka vɔɔrɔkɔ wa a faast a dalɔma.

¹⁷ Yaa nɔ yeye ta vuon nagɔ daahaaltɔn a suu gbantɔn koliti diekemba dɛ yine nyɔnɔkɔra ma? Dama v yi die, daabɔ nan kɔn a chɔɔrɔ kolititi aɔ daabɔ aɔaɔ kolititi mana taan yɔrɔ. Ama v nɔaɔ nagɔ wa daahaaltɔn a suu gbantɔn koliti diekemba dɛ yine nyɔnɔhaala aɔ a mana vɔnɔma.”

Jakɔsɔn wɔnyɔ havɔsɔbinɔ kɔn wɔa

(Maki 5.21-43; Luki 8.40-56)

¹⁸ Yisa die dɛ balala naa ta die Juu vuosi jakɔsɔn wɔnyɔ die dɛ keɔ a gbirigi v nɔnɔa a baarɔ, “Lele n havɔsɔbinɔ dɛ kpi ama keɔ a nagɔ fɔ nuun a dɔɔsɔ v sikpen aɔ v hagɔ.”

¹⁹ Naa wɔa die Yisa aɔaɔ v kɔaɔandɔɔsrɔba die dɛ hagɔ a dɛ v kɔaɔ.

Hɔɔɔ wɔnyɔ die dɛ gbine Yisa jayeekin a ye gbaantɔn dene

²⁰ Hɔɔɔ wɔnyɔ zɔn die dɛ nyɔna v nyɔnɔgbantɔn ma dee bɔna ban aɔaɔ ale; die dɛ dɛ Yisa kɔaɔ a die a gbi Yisa jayeekiri kɔanɔaɔ. ²¹ Die v yile v sɔn ma, “Maɔn gbi v jayeekiri, n nan ye gbaantɔn.”

²² Yisa die dt yinjji a ye wo ta baart, “N lta, vaa fu sɔŋ dɔa, fu yada gbaanna fu.” Saŋka mi gbaŋ gbaŋ hɔgɔ wa die dt ye alaafɩa.

Yisa die dt vana havɔɔbɩke dt haɣɩ kuŋ me dene

²³ Ta die Yisa die dt wana a ga jakɔɔrt tɩgiri, a ye hanye chɩarɩba aŋaŋ vuodiekemba dt kɔnnana kumbu, ²⁴ die ɔ baart “Vuonɔ mana tɩaŋ a nyɩŋ. Havɔɔbɩke ka kpiye, ɔ ta ko a gɔɔra mɩŋ.” Die vuosi mana die dt dɔŋ laati a laa wa. ²⁵ Die daadamba dt wana a nyɩŋ yenni me wo, Yisa die dt ga a juu havɔɔbɩke dt dɔana jigidieke a yigi ɔ nuuŋ me die ɔ haɣɩ a zie. ²⁶ Die ba mɔɔlt wɩrt gie tɩŋgbaŋka ma mana.

Yisa die dt yuorine yɩst bale nine dene

²⁷ Yisa die dt nyɩnna mi a chɔŋ gara dembisi bale die dt yine yɩst die dt ɔ kɔaŋ a nata a bala dt, “Fuɩŋ naaŋ Davidi haagɩŋ, chɩgt tɩ zɔɔɩŋ.”

²⁸ Die Yisa die dt gana a ga a juu juonɔ kaant yɩst bale wo die dt keŋ ɔ jigɩŋ, die ɔ pɩast ba, “Nɩ tuo a dii dt n nan bɩagt yi naa?” Ta ba baart, “Tɩ Yɔɔmɔtɩer, wa.”

²⁹ Die wɩa ɔ naɣɩ ɔ nuusi a gbi gbi ba nine ta baart, “Nɩ tuone a dii die wo ka yi a yɩ nɩ.” ³⁰ Die ba ninehe die dt yuori. Yisa die dt kpaanɔ ba aŋaŋ nɩŋŋmɩna dt, “Nɩ da keŋ a balɩ a yɩ vuonɔ.”

³¹ Ama die ba nyɩŋ a mɔɔlt Yisa wɩa tɩka mana ma.

Yisa die dt gbaanna dembinɔ dieke dt kana ka bɩagt bala wɩa dene

³² Die ba nyɩnnana, vuosi batanɔ die dt yaa daa wɔnyɩ die jumbɩanɔ die dt yalla wa ɔ ka bɩagt bala wɩa a keŋ Yisa jigɩŋ. ³³ Yisa die dt yaɣɩ jumbɩakɔ a nyɩŋ daa wa ma, die ɔ wa bɩagt bala wɩa. Die dt paalt a yi vuonɔ mana mana mamachi ba baart, “Tɩ ye ka ye mamachi ka gie chanchaanɔ Izara vuosi tɩŋ ma ma.”

³⁴ Ama ta die Farasisi mba die dı baarı, “Jumbıattı naarı wa yınana wa hağırıbu v bıağı yaga jumbıatı.”

Yisa die dı chıgına vuosisi zııolıy dene

³⁵ Yisa die dı dıa ga tıgıkrıma ańań tıńkpańıstı mana mana, a die a ga ńmıy jıamıy juone me a daga ńmıy naarı wıvıına a yta vuosi ta gbaama yvagtı yiri yiri mana. ³⁶ Die v yene kpkpaakv, zııolıy die dı yigi wo, dama die ba yiwo zııolıntielıy ta wo susuńıy mana ta ntast yiise dı wone yiyagırv. ³⁷ Die wta die v balı a yı v kvańandıstıba, “Zaaha bıeye mıy ta dala ama zaagobırıbe ka dala. ³⁸ Die wta nt jııstı zaaha tıey ań v gvtı tıntıntıy ań ba keń gıbıhe.”

10

Yisa tıntıntıba bań ańań bale wo wta

(*Maki 3.13-19; Luki 6.12-16*)

¹ Yisa die dı wa v kvańandıstıba bań ańań bale wo a lagıstı v jıgıy a yı ba yıko dı ba vıarıma jımbatı ta gbaama yvagtı yiri yiri ańań vuodiekemba dı yvagına yvagtıbatı mana mana. ² V tıntıntıba* bań ańań bale wo saara wınnı; Simoni, (vuodieke ba bına a wasa Piita) ańań v nımbıabıy Andurusi; ańań Jemisi ańań v nımbıabıy Jııı, Zebedi ballı; ³ ańań Filipi ańań Batolomiwo; ańań Tomasi ańań Matiwo, vuodieke die dı yıne lampotuosıru wo; ańań Jemisi vuodieke dı yıne Alıfusi bıa ańań Tadeusi, ⁴ ańań Simoni vuodieke dı yaala banıy Juu vuosi yalla ba gbań ańań Judasi Asıkarotı, vuodieke die dı bala v posı Yisa chıań.

Yisa die dı tınnı v kvańandıstıba die

(*Maki 6.7-13; Luki 9.1-6*)

* ^{10:2} 10.2 Ba wasa v kvańandıstıba bań ańań bale wo tıntıntıba.

⁵ Ta Yisa die dɪ tɔŋ ɔ kɔaŋandɪstɪrɪba baŋ aŋaŋ bale wo ta kpaŋ ba, “Nɪ sɪmma nɪ keŋ a ga vuodiekemba dɪ kana a ka yi Juu vuosi buuriŋ yaa nɪ ga juu Samaria vuosi tɪŋ ma. ⁶ Ama nɪ gamma Izara vuosi jigiŋ nyɪna, ba sɪna sɪba yii diekemba dɪ bana. ⁷ Nɪ ganana wa nɪ balɪma ŋmɪŋ wɪarɪ gie; ‘ŋmɪŋ naarɪ diile saŋŋa gbigiye mɪŋ.’ ⁸ Nɪ gbaama vuodiekemba dɪ yɔagɪna, ta nɪ vaa kunti haŋt kuŋ me, ta gbaaŋ vuodiekemba gamɪŋ yɔagɪŋ dɪ yalla ba, ta yaŋt jɪmbɪatɪ vuosi ma. Nɪ tuo wo yɔrɪ die wɪa nɪ gbaŋ nɪ naŋt a yɪ yɔrɪ. ⁹ Nɪ da a keŋ naŋt ligire. Nɪ sɪmma nɪ keŋ a naŋt kobu gbaŋ a su nɪ ligire bɔlɔga ma; ¹⁰ Nɪ da keŋ a naŋt bɔlɔga a gamma nɪ sieku; yaa nɪ pɔŋlɪ jayeeki gaŋŋ a gɔtɪ jadieke nɪ yeegine ma wa, yaa nɪrɪ gaast a gɔtɪ nyindiekemba nɪ suune womi, yaa nɪ pɔŋlɪ daaŋgbaniŋ. Dama dɪ mɔ aŋ tɔntɔntɔ dɪi ɔ tɔɔma jigiŋ.

¹¹ “Nɪ a keŋ a tɔŋt tɪŋkɔrɪŋ yaa tɪŋtɔbiŋ, nɪ juu a yaalt vuodieke dɪ yaalala ɔ tuo nɪ aŋ nɪ bemme ɔ jigiŋ a ga tɔŋt saŋŋa dieke nɪ baŋŋ nan nyɪŋ mi. ¹² Nɪ a keŋ a juu tigidieke mana nɪ waast ba vɪlɪŋ. ¹³ Tigiri mi vuosi dɪ a keŋ a mɪŋŋɪ a tuo nɪ, nɪ vaa nɪ waastɔ ɔ aŋaŋ nɪ sɔŋfɪalɪŋ wɪarɪ ka ma ama ba a keŋ a ka a mɪŋŋɪ a tuo nɪ, nɪ vaa nɪ sɔŋfɪalɪŋ yiŋŋi keŋ nɪ jigiŋ. ¹⁴ Ta vuodieke mana dɪ ka tuo nɪ yaa dɪ ka wɔŋ nɪ wɔbalɪkaha nɪ kpaantɪ nɪ naatala tankɔlɪŋ a taŋŋ mi saŋŋa dieke nɪ nyɪnnana kantɪŋ tigiri yaa tɪka ma. ¹⁵ Wusie maŋ bala nɪ daa dieke ŋmɪŋ dɪ baŋŋ nan dɪi vuosi sarɪya, die tɪka vuosi tɪbɪdatɪŋ nan faast tɪaŋ Sodomi aŋaŋ Gomoraya vuosi tɪbɪdatɪkɔ.

Wahala kenɪŋ wɪa

(Maki 13.9-13; Luki 21.12-17)

¹⁶ “Nɪ wɔmma, n tɔma nɪ sɪba yii diekemba dɪ benne gbaanchɔra sɔnsɔŋ. Die wɪa nɪ yalla yɪaŋ sɪba

nyinvuuke† ta nt bemme sɔmm sɪba ηmartɪ. ¹⁷ Nt sɪmma nt gban aɲaɲ vuotaɲ wɪa, dama ba nan yigi nt a yaa nt ga sarya diile vuosi jigij, ta bt ntgt nt ba ηmɪɲ jɪamɪɲ juone sɪɲ. ¹⁸ Ba nan nagɪ nt a ga tɪka nyɪɲkɔra aɲaɲ naalɪba jige n saɲ wɪa aɲ nt balɪ ηmɪɲ wɔvɪɪnaha a yɪ banɪɲ aɲaɲ vuodiekemba dɪ kana ka yi Juu vuosi. ¹⁹ Ama ba keɲ yaa nt ga aɲ ba dii nt sarya nt da vaa dɪ mugisi nt aɲaɲ nt baɲaɲ nan balɪ die yaa nt baɲaɲ nan yɪɲɲi ba die; dama saɲka mi ηmɪɲ Haalɪɲ nan yɪ nt wudieke nt baɲaɲ nan yɪɲɲi a balɪ. ²⁰ Dama wudiekemba nt bala a baa nt balɪ wa kaɲ nyɪɲ nt jigij, ama nt Chɔɔɲ ηmɪɲ Haalɪɔvɪ nan dɪ bie nt sɪɲ a bala.

²¹ “Saɲka mi vuosi nan nagɪ ba gban gban ba ntmballɪ a yɪ dɪ ba kɔvɪ ba, chɔvɪalɪɲ gban nan yɪ die gban gban a yɪ ba ballɪ. Ballɪ dɪaɲ nan yɪɲɲi a wagɪ ba chɔvɪalɪɲ aɲaɲ ba ntɪɪɲ ta nagɪ ba a yɪ dɪ ba kɔvɪ ba. ²² Ta vuosi mana nan dɪ haa nt, nt dɪna n kɔvɪaɲ wɪa. Ama vuodieke mana dɪ a keɲ a bɪagɪ a tuoli wɪaha a ga a tɔgɪ kpatɪkɔvɪ nan ye gbatɪtaanɪɲ. ²³ Ta ba keɲ mugisi nt tɪɲ kaant ma, nt chɪgɪ a ga tɪgɪgaɲ. Wusie maɲ bala nt, nt kaɲaɲ bɪagɪ kpatɪ nt tɔvɪmaha Izara tɪgɪsɪ mana ma ta manɪɲ Vuota Bɔvɪa keɲ.

²⁴ “Bɔvɪbɔgɪvɪ ka tɪaɲ vɪ dɪdagɪvɪ; yɔvɪvɪ dɪaɲ ka tɪaɲ vɪ tienɲ. ²⁵ Die wɪa dɪ mɔvɪ aɲ bɔvɪbɔgɪvɪ sɪmma sɪba vɪ dɪdagɪvɪ wa; ta yɔvɪvɪ dɪaɲ sɪ sɪba vɪ tienɲ wo. Ba a keɲ a wa tɪgɪɲ tienɲ jɪmbɪatɪ naaɲ wa Beelizebuli, die ntɲ lalɪa ba baa ba wa vɪ dembe?

Mɪnɪa mɔvɪna dɪ tɪ chɪgɪma wa ηmaamɪɲ?

(Luki 12.2-7)

²⁶ “Die wɪa, nt da a keɲ chɪgɪma vuotaɲ ηmaamɪɲ, dama jadieke mana dɪ lɔbɪvɪna lele nan daanst nyɪɲ

† 10:16 10:16 Ba bala dɪ javɔvɪkɪɲ faastna yaa yɪaɲ.

yaaltɿ, ta wɔlɔbrɪktɿ mana dɪaŋ nan nyɿɿ yaaltɿ.
²⁷ Wudieke n balala nɿ lɪmɿɿ ma wa, nɿ balt ka yaaltɿ ma;
 ta wudieke n pɔstɪna balt yɿ nɿ wa, nɿ balt ka yaaltɿ ma.
²⁸ Nɿ da keŋ a chɪgtɪma vuodiekemba dɿ baanɿ nan bɪagtɿ a
 kɔsɔ nɿ nyɿɿgbanɿka, ama ta kaanɿ bɪagtɿ a kɔsɔ nɿ haalɪbɔ;
 ama nɿ chɪgtɪma ŋmɿɿ vuodieke dɿ baanɿ nan bɪagtɿ a kɔsɔ
 nɿ nyɿɿgbanɿka anɿɿ nɿ haalɪbɔ mana boli dieke dɿ wone
 kpatɪkɔ ma. ²⁹ Ba daa nembisi ale wo kobu, ama dɿ ka yɿ
 tɿ Chɔɔŋ ŋmɿɿ dɔŋŋɔ, a kaantɿ mana kaanɿ nan tɿɿgbanɿ.
³⁰ Nɿnɿɿ nɿɿ, ŋmɿɿ sɪba nɿ zoosi nɔanɿ mɿɿ. ³¹ Die wɪa nɿ
 da chɪgtɪma ŋmaamɿɿ; dama nɿ yaa nyɔbartɿ a tɿaŋ nembisi
 pam.

Vɔbartɿ fɔ gbannɿ yaaltɿ ma dɿ yiwo Yisa kɔanɿandɪstɪsɔ
 (Luki 12.8-9)

³² “Vuodieke mana dɿ a keŋ a vɔbartɿ ɔ gbannɿ vuosi me
 dɿ ɔ yiwo n vuonɿ, die gbannɿ gbannɿ manɿ nan vɔbartɿ wa
 yaaltɿ ma n Chɔɔŋ ŋmɿɿ dieke dɿ benne artzanna ma
 jɿɿɿɿ. ³³ Ama vuodieke dɿ baartɿ ɔ ka yɿ n vuonɿ vuosi jɿɿɿɿ,
 die gbannɿ gbannɿ manɿ nan balt dɿ n ka sɪba wa n Chɔɔŋ dieke
 dɿ benne artzanna ma jɿɿɿɿ.

Puole wɪa
 (Luki 12.51-53; 14.26-27)

³⁴ “Nɿ da keŋ a yilime sɪba sɔgtɪfɪaltɿ manɿ yaa keŋ
 tɿɿgbanɿka gie vuosi jɿɿɿɿ; Aayɿ, n ka keŋ anɿɿ sɔgtɪfɪaltɿ,
 ama n keŋ wo anɿɿ puole. ³⁵ N keŋ dɿ n yiwo ballɿ dembisi
 tuoli ba chɔaltɿ, ta havɔsɔbisi tuoli ba nɪlɿɿ, lɪahaalɔ
 tuoli ɔ nunɿ. ³⁶ Vuota dataastɿ nan yɿ ɔ gbannɿ gbannɿ ɔ tɿɿɿ
 vuosi.

³⁷ “Vuodieke mana dɿ chone ɔ chɔɔŋ yaa ɔ nunɿ a
 tɿaŋ mɿɿ ka mɔ ɔ yɿ n kɔanɿandɪstɪsɔ; vuodieke dɿaŋ dɿ
 chone ɔ naahaalɔ yaa ɔ havɔsɔbɿɿ a tɿaŋ mɿɿ ka mɔ ɔ
 yɿ n kɔanɿandɪstɪsɔ. ³⁸ Vuodieke mana dɿaŋ dɿ kana ka
 vɿɿɿ ɔ dagartɿɿ a dɪa mɿɿ ka mɔ ɔ yɿ n kɔanɿandɪstɪsɔ.

³⁹ Vuodieke mana dı yaalala dı ı gbati ı gbanj gbanj ı miivoli nan waartı ka; ama vuodieke nıj mana dı kej waartı ı miivoli n wta wɔnıj nıj nan daanstı ye ke.

Vuodiekemba dı baanj nan daanstı ye tune wta
(Maki 9.41)

⁴⁰ “Vuodieke mana dı mıjıjına a tuo nı chaantı, mıjıjı tuo mıjı mıjı; ta vuodieke dıanj dı mıjıjına tuo mıjı, mıjıjı tuo wo ıjıjı dieke dı tɔnna mıjı wa mıjı.

⁴¹ Vuodieke mana dıanj dı a kej a mıjıjı a tuo ıjıjı naazva chaantı ı yine ıjıjı naazva wta, nan daanstı tuo ıjıjı naazva tune; vuodieke dıanj mana dı mıjıjı a tuo sıgıyalantıejı chaantı ı yine sıgıyalantıejı wta, nan daanstı tuo sıgıyalantıejı tune. ⁴² Nı sımma a baartı vuodieke mana dı a kej a yuori nyasɔnsɔjı a yı n kɔanjandıısrıba gie wɔnyı dı ı yine n kɔanjandıısrı wta nan daanstı ye tune.”

11

Yisa ananj Jɔɔn vuodieke dı sınana vuosi ıjıjı nyaabı wta

(Luki 7.18-35)

¹ Die Yisa dı dagına wıaha gie a yı ı kɔanjandıısrıba banj ananj bale wo a kpatı wa die ı nyıj mı a ga tıgı diekemba die dı gbigine mı a bala ta daga ıjıjı wta mı.

² Jɔɔn dieke die dı sınana vuosisı ıjıjı nyaabı die bie wo dansarıkı sıjı, ta die a wıjı Yisa Masia tııma wta; die ı tıjı ı kɔanjandıısrıjı batanj Yisa jıjıjı ³ dı ba ga pıastı wa, “Fɔnıj fı yine vuodieke dı balla ı kej wo yaa tı chııma vuogaanj bıbra?” ⁴ Yisa die dı yıjıjı a balı ba, “Nı yıjıjı a ga balı Jɔɔn wudieke nı wɔnnana ta yese wudiekemba; ⁵ dı nı ye ta yıııı nine dı yuorine, gbartıgıı dı chıjı, ta vuodiekemba die dı yııagına gamıjı ye wo gbaamıjı, tıkpaara tıejı dı wımma,

dt keŋ, a die ta nyuo, vuosi dt baari, ‘Nt ye daa wa gie v yiwo wutulitien aŋaŋ daanyuru, ta yi lampotuosirin aŋaŋ vuobiatl zba.’ Ama Ŋmŋ dt tŋna die wo dagtŋ sba v yaa ytŋ vltŋ.”

Tŋ diekemba yada dt kana ka dala wta

(Luki 10.13-15)

²⁰ Vuodiekemba die dt benne tŋt diekemba ma ma Yisa die dt yine v mamachi wta die, ta ka chŋt a nyŋ ba tŋmbiatl ma, die wta die v galŋ ba. ²¹ Die v baari dt, “Wŋbtaŋ bie ntŋ Korazini vuosi me! Wŋbtaŋ bie ntŋ Befisada vuosi ma ma! Dama mamachi wudieke n yine nt tŋtst ma, maŋ tŋ a yi die Taya aŋaŋ Sidoni ma ma, vuodiekemba dt benne mi wo tŋ nan vaa ba tŋmbiatl ta nagt vaatl aŋaŋ tanyeelin a bŋbŋ ba gbaŋ aŋ die dagt sba ba chŋt nyŋ ba tŋmbiatl ma ma mŋ. ²² Nt vaa n balt nt, dt daa dieke Ŋmŋ dt baar nan dii vuosi sarŋya nt tŋbdatŋ nan faast dala pam a tŋaŋ Taya aŋaŋ Sidoni vuosi sarŋya. ²³ Ta ntŋ Kapenŋmi vuosi aŋaŋ nt kŋtŋna nt gbaŋ gbaŋ ŋmŋsikpeŋ mana, Ŋmŋ nan vigi nt a taar kunti jigiberisikin dama mamachi diekemba die n yine nt jigiri die dt tŋ yi Sodom ma ma dt mŋna naa a tŋ ye beri a ga tŋt jinne. ²⁴ Ama n bala nt, sarŋyaka diile daraar nt tŋbdatŋ nan faast dala a tŋaŋ Sodom vuosi tŋbdatŋ.”

Nt keŋ n jigŋ a voosi

(Luki 10.21-22)

²⁵ Sarŋka mi Yisa die dt baari, “N Chva Ŋmŋ, vuodieke dt yine ŋmŋsikpeŋ aŋaŋ tŋgbaŋka gie tien, n bra fŋ, dama fŋntŋ lŋbrŋ waha gie ytantielin aŋaŋ sŋstbrŋtŋ jigŋ ama ta yuori he a yt ballŋbŋt; ²⁶ dama die fŋ tŋma fŋ tŋma a yie fŋ nanŋtŋ.

²⁷ “N Chva Ŋmŋ nagt wa jaar mana a yt mŋ; vuor ka sba manŋ Ŋmŋ Bva wa sie n Chŋŋ wa Ŋmŋ, vuor

dıtaŋ ka sɔba n Chɔɔŋ wa Ŋmıŋ sie mantŋ Ŋmıŋ Bɔa wa aŋaŋ vuodiekemba n yaala n nagı wa a dagı.

²⁸ “Nı keŋ n jıgıŋ nıntŋ vuodiekemba dı chiine chiidɔnsa aŋ n yı nı voosıŋ. ²⁹ Nı nagı n chiiti a chii ta nı bɔgıŋ a nyıŋ n ma dama n yiwo vuodieke dı sɔbna n gbaŋ tıŋgbaŋ ta mıŋŋı pɔgıŋ n gbaŋ ta nı nan ye voosıŋ. ³⁰ Dama n kɔaŋ dııstŋ ka tɔa ta n chiiti dıtaŋ dı ka dɔnsı.”

12

Davɔɔstıŋ daaŋ wıa

(Maki 2.23-28; Luki 6.1-5)

¹ Die dı yıne daraa ale kɔaŋ chaaŋ die Yısa aŋaŋ ɔ kɔaŋandıstıŋba dı chıŋ tıanna zaa kɔaŋ ma davɔɔstıŋ daraaŋ; ta kɔŋ die dı yallı ɔ kɔaŋandıstıŋba, die wıa die ba piılı a gobe zaaha yıaga ŋɔba. ² Farasısi batıŋ die dı yene die wo ba balı a yı Yısa, “Daansı fı kɔaŋandıstıŋba dı yınene wudieke tı mıraha dı kana ka yı sieŋ dı tı yıme davɔɔstıŋ daraaŋ.”

³ Die Yısa dı yıŋŋı a balı ba, “Nı ye ka karıŋ Ŋmıŋ gbaŋkɔ sɔŋ Davidı dı yıne wudieke saŋŋa dieke kɔŋ dı yalla wa aŋaŋ ɔ kɔaŋanvuosisı? ⁴ Die ɔ ga a juu wo Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkɔkɔ ma wɔntŋ aŋaŋ ɔ kɔaŋanvuosisı dı nagı paanɔ dieke die ba nagına a yı Ŋmıŋ a ŋɔbı wudieke die Ŋmıŋ mıraha dı kana ka yı sieŋ dı vuogaŋ ŋɔbı, die paanɔ sie Ŋmıŋ jıamıŋ nıŋŋandıstıŋba nyıŋkɔra nyına. ⁵ Yaa nı ka karıŋ Ŋmıŋ mıraha gbaŋkɔ ma, dı davɔɔstıŋ daaŋ mana Ŋmıŋ kıkıabıtıba nyıŋkɔraha dı benne Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkɔkɔ ma ŋaŋ tɔma tɔɔma mı davɔɔstıŋ daaŋ mana a chısa mıraha ama ta wo chıstıŋ. ⁶ Ama n bala nı vuodieke dı tıanna Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkɔkɔ benne gıena. ⁷ Dı maagıya Ŋmıŋ gbaŋkɔ ma dı, ‘Ŋmıŋ

yaala zoolnchigririj a tiraj ni kaaba.' Ni tirij siba wuru gie chitaj, ni tirij kaanj di galima vuodiekemba di kana ka chusuya; ⁸ dama manij vuota Bba wa yine davusikiru daari tiej."

Yisa die di gbaanna nuukpiike tiej wta

⁹ Yisa die nyirij mi a ga juu ba ijirij jiririj juon kaan ma. ¹⁰ Ta daa wuru die benne mi a yaa nuukpiikirij. Vuosi batanj die benne mi a yaala sieti di ba ye Yisa chusurij ta galirij wa, die wta die ba pirasirij wa, "Ti miraha yi siej mirij di vuon gbaanj yugitirij davusikiru daraanj?" ¹¹ Die u yirij a bali ba di, "Ni wuru di keij yalli yisirij ka nan golirij me davusikiru daraanj, u tirij kaanj yigi ke a vuru ka a nyirij goliku me?" ¹² Ni ka siba a baari vuota yaa nyuru a tirij yisirij mirij, die wta ti miraha yi ti siej di ti surij vuon davusikiru daraanj." ¹³ Die u bali a yi nuukpiikirij tiej di, "Turu fu nuuke." Die u turu ka die ka mana di turu, a su siba kaan wa. ¹⁴ Ama die Farasisi die di nyirij sarj ba baanj kuv Yisa dene.

Ijirij buavurkirij wta

(Maki 3.1-6; Luki 6.6-11)

¹⁵ Die Yisa die di siba ba sarju waha die u nyirij mi, ta vuosi pam die di di u kuvirij. Die u gbaanj yugitirij mana, ¹⁶ ta kpaanj ba di ba da keij a bali a yi ba chanchaaltirij u wta. ¹⁷ Die u yiwo naa amu ijirij naazua Azaya die di bala die wo keij yi wusie.

¹⁸ "Ni ye, n buavurkirij wuru,

wururij man faasirij cho, u ma n surij di firirij.

N nan nagirij n Halikasirij a yi u ma,

anj u bali vuodiekemba di kana ka yi Juu vuosi di ba nan ye gbatiririj n jiririj.

¹⁹ U kaanj di nigirij nchagririj yaa a nata

yaa a zie sieti me faasirij bala wta pam pam.

- ²⁰ U kaan̄ wu u b̄k̄u b̄k̄u dieke d̄i goorine a t̄u n̄t̄i yaa a kp̄si popoli dieke d̄i kana a ka m̄u n̄u a die. Ntaala u yi wusie s̄a r̄ya diile keŋ ye n̄ya n̄u.
- ²¹ U saan̄ w̄a, vuodiekemba d̄i kana a ka yi Juu vuosi nan d̄i yall̄i tama.”

Yisa aŋaŋ j̄mb̄lat̄i naan̄ wa Beelizebuli Sitaani w̄a (Maki 3.20-30; Luki 11.14-23)

²² Womi vuosi batan̄ die d̄i chii daa w̄u n̄ȳt̄ d̄i yine yu aŋaŋ gaam̄u dama j̄mb̄lan̄ die yalla wa; ta Yisa die d̄i gbaan̄ wa, die u b̄i aḡt̄ a bala w̄a ta yese. ²³ Die d̄i yi daadamba mana mamachi aŋaŋ Yisa die d̄i yine die wo w̄a, die ba p̄asa tan̄ d̄i, “Daa wa gie yiwo Naan̄ Davidi haaḡu yaa?”

²⁴ Ama Farasisi die d̄i w̄u n̄na naa, die ba baart̄ d̄i, “J̄mb̄lat̄i naan̄ wa Beelizebuli* die yine daa wa gie yiko d̄i u v̄bar̄ma j̄mb̄lat̄i vuosi ma.” ²⁵ Yisa die d̄i m̄u n̄u ba yilinene wudieke ta yin̄u a bal̄i ba d̄i, “Tuŋgan̄ dieke mana d̄i puonene ka gban̄ a waga tan̄ kaan̄ faast̄ a ȳv̄ast̄. Tigidieke d̄i an̄ yaa buuri dieke d̄i puonene ka gban̄ a waga tan̄ nan nan. ²⁶ Du yi s̄ba Sitaani v̄bar̄ma Sitaani vuosi s̄uŋ, d̄i daḡt̄ s̄ba u yin̄u a waga ta puo wo u gban̄; lall̄a u naart̄ d̄i baa ka zie? ²⁷ Du yiwo Beelizebuli ȳnana m̄u yiko man̄ v̄bara j̄mb̄lat̄i vuosi ma, ta n̄u n̄u n̄u m̄u n̄u ȳnana n̄i vuosisi yiko d̄i ba v̄bar̄maha? N̄i vuosi gban̄ gban̄ t̄u s̄ma daga s̄ba n̄i wo wusie. ²⁸ Ama man̄u n̄u, Ŋm̄u Halikas̄ka yinene man̄ v̄bara j̄mb̄lat̄i vuosi ma; die daḡna s̄ba Ŋm̄u naart̄ keŋ n̄i jiḡiŋ m̄u.

Yisa d̄i b̄i aḡna a b̄o b̄i Sitaani die

²⁹ “Vuon̄ kaan̄ b̄i aḡt̄ a wu a juu haḡr̄it̄ien̄† t̄iḡiŋ a

* 12:24 12.24 Sitaani saan̄ b̄ina yi Beelizebuli. † 12:29 12.29 Haḡr̄it̄ien̄ wo yiwo Sitaani ama Yisa yaa haḡr̄it̄ien̄ a t̄ian̄ wa ta b̄o b̄i wa aŋaŋ guune.

vaart ɔ nyinti, ntaala ɔ woliŋ a bɔbɔ wa ta wa biagi a vaart ɔ nyintiti.

³⁰ “Vuodieke mana di kana ka zie n kuɔŋ waga miŋ miŋ; ta vuodieke mana di kana ka suŋŋi miŋ a lagisa vuosi n jigiri yiwo vuodieke di jatɔnana ba. ³¹ Naa chiŋ ma, maŋ bala ni, ŋmiŋ nan nagi a chaa vuotaŋ wɔbiati aŋaŋ wɔbɔ diekamba ɔ balala mana; ama vuodieke mana di bali wɔbiati a yi ŋmiŋ Halɔkasika, ŋmiŋ kaŋ nagi ɔ taali a chaa wa. ³² Vuodieke diŋ mana mana di keŋ bali wɔbiati a yi manŋ vuota Bɔa wa ŋmiŋ nan nagi ɔ taali a chaa wa; ama vuodieke niŋ mana di keŋ bali wɔbiati a yi ŋmiŋ Halɔkasika, ŋmiŋ kaŋ wɔŋ nagi ɔ taali a chaa wa dɔnta ka gie me yaa dɔnta dieke di bala ka keŋ wo.”

*Tuŋ aŋaŋ ka nyiŋnyika wa
(Luki 6.43-45)*

³³ Ta Yisa die di bi bali di, “Di yi ta tuŋ di vɔna, ka nyɔna nyiŋnyika vɔna; ama di yi ta tuŋ di ka vɔna, ka ŋaŋ nyiŋ wa nyiŋnyika biati dama tuŋ nyiŋnyika ma ba sɔba ka. ³⁴ Niŋ nyinvuuke buuribu gie, ni yine vuobati die, lali wɔbalɔ vɔna di nan biagi a nyiŋ ni nɔa ma? Dama jadieke vuota di yiline ɔ suŋ ma die nyɔnana ɔ nɔaŋ ma. ³⁵ Vuovɔniŋ yie wɔvɔna, dama ɔ suŋ vɔna miŋ; ta vuobati diŋ di yie wɔbiati dama ɔ sɔkɔ ka vɔna.

³⁶ “N bala ni, sariya diile daraŋ ŋmiŋ nan dii vuosi sariya sɔba die ba balala wɔtɔgiti mana wa, ³⁷ dama vuonŋ mana wɔbalɔka bala ka vɔari wa dɔnda daari mi yaa ɔ wɔbalɔka diŋ bala ka chiɔst wa.”

*Die ba yaalala ba ye mamachi wa
(Maki 8.11-12; Luki 11.29-32)*

³⁸ Womi mtraha dtdagtrba batan anan Farasisi batan die dt balt Yisa dt, “Dtdagtrb tt yaala fb yiwo mamachi wntn an tt ye.”

³⁹ Ama die v yinji a balt, “Lele vuosi dt yine vuoblati ta ka bt jtama nmntn yaalala ba ye mamachi wntn; ama n kaan wntn yi mamachi wntn a yt ba; nmntn naazba Jona dagnt chanchaan nyuna man nan dagt ba. ⁴⁰ Die Jona dt benne zaastkptk suk v ma nmntvast anan yun a ga tvgt daraa ataa wa, die gban gban manntn vuota Bva dtan dt nan dt beri tngbanjka gie chntn nmntvast anan yun a ga tvgt daraa ataa. ⁴¹ Sartya diile daraan Nineva vuosi nan hagt zie a galnt n, dama Jona dt mvstlna nmntn wta a yt ba wa die ba va ba tumblati mntn; n bala n, vuodieke dt tanna Jona benne gie. ⁴² Sartya diile daraan Siaba hvst naan wa nan hagt a zie a galnt n dama die v paalt nyntn wa tvgt saasaa a ga dt v wntn naan Solomoni yntn wbaltkaha, ama n bala n vuodieke dt tanna naan Solomoni benne giena.

Jumbtan dt yinjiine ken juo vuon ma dene

(Luki 11.24-26)

⁴³ “Du yi ta jumbtan dt ken nyntn vuota ma, ka nanan dta wa jigikvktntn a yaala jigint dt ka voosi, ka ka yeye; ⁴⁴ v nanan balt a yt wa v gban gban dt, ‘N nan yinji a ga n tigidieke n vana wa.’ Die wta ka nanan yinji ga mi a ye dt vuon wo mi, ta ka svnt mana saartya a wvnt vntntn. ⁴⁵ Ka nanan wa nyntn mntn a ga a chii jumblati diekamba dt tanna ka gban gban ayvpyt an a ga bemme mi. Naa chntn ma daa wa berint nan faast chvst pam a tntn die v svna die wo. Naa bala ka yi a yt lele gie vuoblati.”

Yisa nun anan v nmballt wta

(Maki 3.31-35; Luki 8.19-21)

⁴⁶ Yisa die ye ko bala wta a yta vuotamba ta u nurj anjan u nimbali di kej tugi. Die ba zie wo yej me ta tuj vuon di u wa wa an ba bali wta.

⁴⁷ Die wta vuon wonyi die di bali wa di, “Daanst ye, fu naa anjan fu nimbali zie yej me ta yaala ba anjan fu bali wta.”

⁴⁸ Yisa die di yinji a baari, “Minta yine n naa? Minta yine n nimbali?” ⁴⁹ Womi u nagi u nuuj a diuj u kuvanduisiriba ta baari, “Ye, n naa anjan n nimbali wonna. ⁵⁰ Dama vuodieke mana di yinene wudieke n Chva nmj di benne arizanna ma choti wonyi u yine n nimbala anjan n taa anjan n naa.”

13

Buburitu nandagij (Maki 4.1-9; Luki 8.4-8)

¹ Diuj daari mi Yisa die di nyuj tigiri me a ga mugikpuri chaaj a suuj kali mi di u dagi. ² Ta daadamba die di geline wo die faasi dala mji, die wta die u ga juu haarij a kali ka suj, ta die daadamba die di zie mugikpuri kuvari ma. ³ Die u nagi wa nandaga a bali ba wta pam di, “Daa wonyi die hagina daaj kaanti a ga di u buri u nyujbura. ⁴ Die u burinana nyujburikaha kuvaj ma wa, ataj die di nan siej me, nembisi die di kej a dii he. ⁵ Ataj diaj die di nan taj sikpej jigidieke tanti die di kana ka faasi dala. Die nyujburikaha die di nyusu lagi lagi dama tanti die ka faasi dala wa wta, ⁶ ama die nmj die di nyuj a faasi tva a mana die di ko dama a dagirisi die ka suujya die wta a mana die di kpi. ⁷ Ta ataj diaj die di nan hangwasi dagirisi ma, ta a mana die di lagisi nyusu a buri, ama hangwasi die di nyagi nyujbura. ⁸ Ataj diaj die di nan tujban vuyuj ma

die a mŋŋŋ yi bie; atan die yi bie kɔbɔga kɔbɔga atan dŋŋ banɔsɩ-yɔbaba yɔbaba atan dŋŋ banɔsɩ-taa taa.”

⁹ Yisa die dɩ balt a kpatɩ ba dɩ, “Vuodieke mana dɩ yalla tɩba ɔ wɔmma.”

Wudieke wɩa ɔ yɩna nandagaha

(Maki 4.10-12; Luki 8.9-10)

¹⁰ Die wɩa die ɔ kɔɔŋandɩsɩɩba die dɩ keŋ ɔ jigɩŋ a pɩast wa dɩ, “Bɩa wɩa fɔ naga nandaga bala yɩa ba?”

¹¹ Die ɔ yɩŋŋi a balt ba dɩ, “Nɩnɩŋ nɩŋ ŋmɩŋ yɩ nɩ sien dɩ nɩ sɩmma wɔɔɔɩɩkɩŋ wɩa yaa gamma ɔ naart wɩa ama banɩŋ ba nɩŋ ɔ ka yɩ ba sien. ¹² Vuodieke dɩ sɩbɩna ŋmɩŋ wɩa, wɔɔnɩŋ ɔ yenene a gɔta aŋ ɔ faast yallɩma pam, ama vuodieke dɩ wone, ɔ nan waart bɩta dieke ɔ yalla gban. ¹³ Wudieke wɩa n nagɩnana nandaga a daga ba yiwo, ba daansa mɩŋ ama ba ka yese, ta chɩsa a wɔmma, ama ba ka sɩba a chɩast. ¹⁴ Die wɩa ŋmɩŋ naazɔa Azaya die dɩ balla wudieke wo keŋ yi wusie ba wɩɩɩ ma. Die ɔ balt dɩ ŋmɩŋ baart,

‘Vuosisi gie nan seŋ wɔŋ, ama ba kaan dɩ sɩba a chɩast,
ba nan seŋ daanst ama ba kaan dɩ sɩba jadieke ba yene wo chɩast.

¹⁵ Dama vuosi gie yɩaŋ ligiye mɩŋ
ta ba tɩba dŋŋ dɩ hagɩɩ,
ta ba bɩ ligi ba nine,
dama ba ka yaala ba ye jaan,
ta ka bɩ yaala ba wɔŋ wɩŋ,
ta ka yaala ba yɩaŋ yuori,
ta ka bɩ yaala ba vaa ba wɔɔɩatɩ aŋ n gbaan ba.’

¹⁶ “Nɩnɩŋ nɩŋ nɩ yaa sikpeŋ nanɩŋ, dama nɩ nine yese mɩŋ ta nɩ tɩba dŋŋ dɩ wɔmma wɩa. ¹⁷ Ama n balt nɩ wusie, ŋmɩŋ naazɔalɩŋ aŋaŋ vuodiekemba die dɩ chɩŋnana ŋmɩŋ pam tɩŋ yaala ba ye jadieke nɩ yene wo

ama ba ka yeke; ta tɪŋ bɪ yaala ba tɪŋ wɔŋ wudieke nɪ wɔnna wa ama ba ka wɔŋ ka.

Bɔbɔritɔ nandagɪri chiŋ

(Maki 4.13-20; Luki 8.11-15)

¹⁸ “Nɪ wɔmma ta bɔgɪri bɔbɔritɔ nandagɪri chiŋ.
¹⁹ Vuodieke dɪ keŋ wɔŋ ŋmɪŋ naari wɔvɪnaha gie ta ka sɪba a chiastɪ, Sitaani ŋaŋ keŋ vɔari wa wudieke dɪ juune v sɔŋ ma; die yine nyɪŋbɔri dieke dɪ nanna sieku me.
²⁰ Nyɪŋbɔri diekemma dɪ nanna tanjaalɪka sikpeku sɪ sɪba vuodieke dɪ ŋaana a wɔŋ ŋmɪŋ wɪaha ta tuohe lagɪ lagɪ anŋ sɔgɪfalɪŋ; ²¹ ama wɪaha ka sɔvna ba sɔgɪti ma ta a yɔasa. Die wɪa wahala yaa mugisiŋ dɪ keŋ wɪaha wɪa, ba ŋaŋ nagɪ wɪaha a taŋ bɔnyɪ. ²² Nyɪŋbɔri diekemma dɪ nanna hanɔɔsɪ jigiri sɪ sɪba vuodiekemma dɪ ŋaana wɔŋ ŋmɪŋ wɪaha, ama ta tɪŋbanɪka gie wahala anŋ nyinti yaalɪŋ nyagɪ wɪaha v wɔnna wa v sɔŋ ma, ta ka ka nyɪnna nyɪŋnyɪŋka. ²³ Ama nyɪŋbɔri diekemma dɪŋ die dɪ nanna tɪŋbanɪ vɪŋkɔ ma sɪ sɪba vuodiekemma dɪ ŋaana wɔŋ wɪaha ta sɪba a chiastɪ; ta nyɪŋ nyɪŋnyɪŋka, a taŋ kɔbɪga kɔbɪga batanɪ dɪŋ banɪsɪ-yɔaba yɔaba batanɪ dɪŋ banɪsɪ-taa taa.”

Huutiti nandagɪri wɪa

²⁴ Die Yisa dɪ bɪ a taŋ ba nandagɪŋ dɪ, “ŋmɪŋ naari sɪ sɪba daa wɔnyɪ die dɪ bɪrɪna zaabɪrɪvɪna v kvanɪ ma.
²⁵ Ama yuŋ kaani vuonɪ mana die dɪ gɔvɪrɪnana v dataanɪ die dɪ ga a ga bɪri huuti a gɔti v zaaha ma ta yinɪ ga.
²⁶ Die zaaha die dɪ bɪrɪna a piili dɪ a yi sɪkpiɪgile die huutiti dɪŋ die dɪ hagɪ.

²⁷ “Daa wa tɔntɔntɪŋ die dɪ keŋ v jigɪŋ a pɪastɪ wa dɪ, ‘Jakɔvɪŋ, daa zaabɪrɪvɪna die fɔ bɪri fɔ kvakɔ ma? Ama sɪa huutiti dɪ nyɪŋ?’

²⁸ “Die ɔ baari di, ‘Dataan wɔnyɪ yine die.’ Die ba pɪasi wa ‘Yaala tɪ ga a vɔɔ huutiti mɪn?’”

²⁹ “ɔ baari, ‘Aayɪ, dama nɪ a keɲ a vɔa huutiti nɪ nan gɔtɪ a vɔɔ zaaha atan. ³⁰ Die wɪa nɪ vaa zaaha aɲan huutiti mana lagɪsɪ bɪrɪn a ga tɔgɪ gobɪn saɲɲa. Saɲka mi n nan balɪ zaagobiribe; nɪ wolɪn vɔɔ huutiti ta bɔbɪha a huubɔba a jɔɔha bolɪn; ta lagɪsɪ zaaha a nagɪha a yi n napooti me.’”

Nyɪɲbɪrɪbɪn nandagɪrɪ

(Maki 4.30-32; Luki 13.18-19)

³¹ Yisa die di bɪ a taan ba nandagɪn bɪbra di, “ɲmɪn naari sɪ sɪba kaɲmɪnɪn bɪn daa di nagɪna a ga bɪrɪ ɔ kɔan ma. ³² Ka yine nyɪɲbɪrɪka mana jabɪn, ama ka keɲ bɪrɪn ka yine vapɔgɪtɪ mana jakpɪn. Ka ɲaan bɪrɪn wa tɪn ta nembisi keɲ yɔga a tose ka chagɪsa ma.”

Dabɔtɪ nandagɪrɪ

(Luki 13.20-21)

³³ Yisa die di bɪ a taan ba nandagɪn bɪbra di, “ɲmɪn naari sɪ sɪba dabɔtɪ hɔgɔ di nagɪna a lagɪsɪ paanɔ zɔn dieke di dala ma an bɔ mana kɔn a yiri die wo.”

Nandagaha taanɪn chɪan

(Maki 4.33-34)

³⁴ Yisa die taan wa nandaga a bala wɪaha gie mana mana a yɪ daadamba: Die ɔ ka bala wɪn a yɪa ba ta ka ka yi nandagɪn. ³⁵ Die ɔ yiwo naa amɔ ɲmɪn naazɔa wɔnyɪ die di bala wudieke wo keɲ yi wusie, di

“Maɲ a keɲ n bala wɪn n nan nagɪ nandaga a balɪ ba, n nan balɪ ba wudieke mana die di lɔbɪrɪna a nyɪn dɔnta di piiline a keɲ tɔgɪ jinne.”

Yisa die di dagɪna huutiti nandagɪrɪ chɪan dene

³⁶ Die Yisa die di va daadamba mi ta ga a juu tigidieke mi die u benne. Ta u kvaṅandusiriba die di keṅ u jigin a baari, “Dagi ti huutiti nandagiri chianj.”

³⁷ Ta u bal ba di, “Manj vuota Bua yine vuodieke die di burina nyijburivunaha. ³⁸ Kvak u diaj yine dunta, nyijburivunaha diaj yine vuodiekemba di benne njmij naari ma, ta huutiti diaj yine Sitaani vuosi. ³⁹ Dataa dieke diaj di burina huutiti yine Sitaani; gobiku sanja diaj yine dunta kpati sanja, gogobiribe diaj yine njmij malakasi.

⁴⁰ “Siba die ba lagisina huutiti a juba bolibu die wo, die di baa di summa dunta kpatij daraaj. ⁴¹ Manj vuota Bua nan daansi tuj n malakasi aj ba ga vbari a nyij n naari ma vuodiekemba die di yinene vuosi di yie bian aṅaj vuobati mana, ⁴² aj ba nagi ba a taaj bolij me, mi ba nan di kuma ta njaba ba nyina. ⁴³ Ama sanja mi njmijchigiriba mana nan di bie n Chua wa njmij naari ma a chaaj siba njmij di chaannana die wo. Vuodieke di yaa tba u wumma.

Jadij dieke die di loburina nandagiri wa

⁴⁴ “njmij naari su siba jadij dieke die di gune tujgbanj ma vuonj kvanj ma. Ta daa wonyi di keṅ ye ke, a kpari tanti a ligi ke, ta ga aṅaj sugfialij a ga nagi u yalla nyindieke mana a daa a yinji keṅ daa kvaku.

Nyieleen nandagiri

⁴⁵ “njmij naari bi su siba nyugidiiru di dina dida yaala nyielevuna di u daa. ⁴⁶ Die u ga ye kaanti di faasina vuna die u ga a ga nagi u nyinti mana a daa ta keṅ daa ka.

Zaastij nuj nandagiri

⁴⁷ “njmij naari bi su siba, zaastij nuj ba nagina a vigi taaj nyaaj ma ka yigi zaastij yiri yiri nuj mana.

⁴⁸ Ka suuline wo zaastyigiribe dɪ datɪ ka nyɪŋ gaɹŋ ma, a sɔɔŋ kalt a lugi zaastvɪnaha a yi kpartɪ ma ama ta nagɪ zaastɔatɪtɪ a vigi taɹŋ wa. ⁴⁹ Naa dɪ baa dɪ sɪmma dɔnta kpartɪ daraɹŋ. Ʒmɪŋ malakasi nan keŋ a lugi vuobɪatɪtɪ a nyɪŋ vuovɪna ma, ⁵⁰ ta nagɪ vuobɪatɪtɪ a vigi taɹŋ bolɪŋ me. Mi ba nan dɪ kɔma ta Ʒɔba ba nyɪna.”

Wɔhaala aŋaŋ wɔkɔra wɪa

⁵¹ Die Yisa die dɪ pɪastɪ ba, “Nɪ sɪba wɪaha gie chɪast mɪŋ?”

Die ba baartɪ “Wa.”

⁵² Die v yɪŋŋi a baltɪ ba, “Die wɪa, Ʒmɪŋ mɪra dɪ dagɪvɔ dieke mana dɪ bɔgɪvɪnana n dagɪkɔ yaa gamma Ʒmɪŋ naartɪ wɪa ta mɪŋŋɪ sɪba a chɪast sɪ sɪba tigiŋ tien dieke dɪ vɔartɪna nyɪŋhaala aŋaŋ nyɪŋkɔra a nyɪŋ v nyinti ma.”

*Nazeriti vuosi die dɪ zetine Yisa die
(Maki 6.1-6; Luki 4.16-30)*

⁵³ Yisa die dɪ taanna nandagaha gie a kpartɪ, die v nyɪŋ mi ⁵⁴ a yɪŋŋi a ga v gbaŋ gbaŋ v tɪŋ, mi die v ga daga vuosi Ʒmɪŋ wɪa ba Ʒmɪŋ jɪamɪŋ juoŋ me. Die v dagɪkɔ dɪ yi vuodiekemba dɪ wɔnnana wa mamachi. Die ba pɪasa taŋ dɪ, “Sɪa v ye yɪabvɔ gie? Sɪa v ye yiko ke gie a yie mamachi wɪaha gie?” ⁵⁵ “Daa kampɪnta wa bɔa wa wondie? Daa v nuŋ yine Meri, ta v ntɔballɪ dɪ yi Jemisi aŋaŋ Josefɔ aŋaŋ Simoni aŋaŋ Judasi?” ⁵⁶ Da v tamba benne giena wa? Sɪa v ye genhe mana?” ⁵⁷ Die wɪa die ba zeti wo. Yisa die dɪ baltɪ a yɪ ba dɪ, “Ba yɪa Ʒmɪŋ naazɔa jɪlɪma jigɪŋ mana mana mɪŋ, ntaala v gbaŋ gbaŋ v tɪŋ aŋaŋ v gbaŋ gbaŋ v tigiŋ vuosi jigɪŋ.” ⁵⁸ Die v ka yi mamachi wɪa pam mi dama die ba ka yi wo yada wɪa.

14

JƆƆN vuodieke die dɪ sɪnana vuosi ŋmɪŋ nyaabu kɔɔla wɪa

(Maki 6.14-29; Luki 9.7-9)

¹ Saŋka mi naaŋ Herodi vuodieke die dɪ yine Galili naaŋ wa die dɪ wɔŋ Yisa wɪa. ² Die ɔ balɪ a yɪ ɔ nyɪŋkɔraha dɪ, “Ɔ seŋ yiwo JƆƆN vuodieke die dɪ sɪnana vuosisi ŋmɪŋ nyaabu haɣɪna kuŋ me, die wɪa ɔ yallɪ haɣɪɪɔɔ mi a yie mamachi wɪa dene.”

³ Die Herodi die yɪ wa nɔɔaŋ ba yigi JƆƆN a bɔɔɔ wa ta nagɪ wa a yi dansarika sɔŋ, die ɔ nɪmbɔa Filipi hɔɣɔ Herodiasi wɪa die ɔ yi die. ⁴ Dama JƆƆN die ŋaaŋ bala yɪa wa mɪŋ dɪ, “Dɪ ka mɔ fɔ faart Herodiasi.” ⁵ Naaŋ Herodi die yaala ɔ kɔɔ JƆƆN, ta die chɪga Juu vuosisi, dama die ba sɪba a baart JƆƆN die yiwo ŋmɪŋ naazɔa.

⁶ Die ba mɪɪɪna naaŋ Herodi daa dieke die dɪ keŋ tɔɣɪ, ɔ yi chaantɪ, ta Herodiasi hɔɣɔɪta die dɪ keŋ sie daadamba mana nɪŋŋa, die naaŋ Herodi sɔŋ die dɪ paalt fɪalt, ⁷ die ɔ yɪ wa nɔɔaŋ a baart, “N hɔɔya, n nan yɪ fɔ jadieke mana fɔ bala dɪ yaala.”

⁸ Die wɪa hɔɣɔɪta wa nuŋ dɪ dagɪ wa jadieke ɔ baan pɪastɪ, die ɔ yɪŋŋi ga balɪ naaŋ Herodi dɪ, “Gobi JƆƆN vuodieke die dɪ sɪnana vuosi ŋmɪŋ nyaabu sikpeŋ a yi tastɪ ma a keŋ yɪ mɪŋ lele.”

⁹ Naaŋ wa sɔŋ die dɪ chɔɔstɪ, ama die ɔ hɔɔna daadamba nɪŋŋa wɪa die ɔ yɪ nɔɔaŋ dɪ ba yi havɔɔbɪke dɪ yaalala die wo. ¹⁰ Die wɪa die ba gobi JƆƆN sikpeŋ dansarika sɔŋ. ¹¹ Die ba chii sikpeku aŋaŋ tastɪ a keŋ yɪ havɔɔbɪke, ta ɔ dɪaŋ dɪ chiike a ga yɪ ɔ nuŋ. ¹² Die JƆƆN kɔɔaŋandɪɪɪɪɪba die dɪ keŋ a nagɪ ɔ nyɪŋgbaŋka a ga guu, ta die a ga a balɪ Yisa.

Die Yisa die dɪ yɪna dembisi tuse anɔ nyindiike dene
(*Maki 6.30-44; Luki 9.10-17; Jɔɔn 6.1-14*)

¹³ Die Yisa dɪ wɔnna Jɔɔn kɔɔla wɪaha die ɔ juu haartɪ a nyɪɪ mi a ga jigidiike vuonɪ dɪ wone. Die vuosisi dɪ wɔnna naa, die ba va ba tɪgɪst ta chɔɪ nagɪst a dɪ ɔ kɔaɪ a ga ɔ jigɪɪ. ¹⁴ Yisa die dɪ kenne nyɪnna haartɪkɔ ma ta ye daadamba zɔɔɔɪɪ die dɪ yigi wo pam, die ɔ gbaaɪ vuodiekemba die dɪ yɔagɪna ba sɪɪ mana.

¹⁵ Jɪɪmɪɪ die dɪ tɔgɪna, ɔ kɔaɪandɪstɪɪba die dɪ keɪ ɔ jigɪɪ a balɪ dɪ, “ɪmɪɪ gbige nannɪɪ mɪɪ ta giena dɪaɪ dɪ yɪ Haagɪɪ; die wɪa vaa vuotamba aɪ ba ga tɪgɪbɪstɪ a yaalt nyindiike a dii.”

¹⁶ Yisa die dɪ yɪɪɪ a balɪ dɪ, “Ba ka mɔ ba ga. Nɪɪɪɪ nɪ gbaɪ gbaɪ nɪ yɪ ba jaɪ aɪ ba dii.”

¹⁷ Die ba baartɪ, “Paanɔ golime anɔ aɪaɪ zaastɪ ale nyɪna tɪ yaalt giena.”

¹⁸ Yisa die dɪ baartɪ, “Nɪ yaa ha a keɪ giena.” ¹⁹ Die ɔ balɪ a yɪ vuotamba dɪ ba sɔɔɪ kala huutiti ma; ta die a nagɪ paanɔ golime anɔ wa aɪaɪ zaastɪ ale wo, a daanst ɪmɪɪsɪkpeɪ ta die a pagɪ ɪmɪɪ. Die ɔ gbieri gbieri paanɔstɪ a nagɪ ha a yɪ ɔ kɔaɪandɪstɪɪba, die ba nagɪ ha a yɪ vuosisi. ²⁰ Vuonɪ mana dɪ dii ta tɪalt tɪalt. Die ɔ kɔaɪandɪstɪɪba die dɪ vaart nyɪntɪaltkaha a suuli kpartɪ baɪ aɪaɪ ale. ²¹ Vuodiekemba die dɪ dine die yiwo dembisi tuse anɔ, ama die ba ka bɪstɪ hɔgɔba aɪaɪ ballɪ a gɔtɪ.

Yisa die dɪ chɔnna nyaɪaɪ sɪkpeɪ wɪa
(*Maki 6.45-52; Jɔɔn 6.15-21*)

²² Die Yisa die dɪ vaa ɔ kɔaɪandɪstɪɪba dɪ juu haartɪkɔ a garɪst a ga mɔgɪkɪɪɪ mi wo chaakɔ, ta wɪartɪ dɪ ɔ taɪɪ vuosisi aɪ ba kuli. ²³ Die ɔ taanna vuosisi a kpatɪ wa, die ɔ ga a jɔalt kunkogɪɪ dɪ ɔ jɔstɪ ɪmɪɪ.

Yur die di ga tugt ta u bie mi u nyuna ma; ²⁴ sanke gie ta haartku die bie wo saasaa mugtkpuru sunsun anan sunsun nyaponjiku yaa ka dōma dama bulogtstj die niginana ka.

²⁵ Yaa gamma kparaan kpan sanja die Yisa die di chun nyaabu sikpen a ken u kvanandusurba jigij. ²⁶ Die ba yene wo u chunnana nyaabu sikpeku nmaamtj die di yigi be. Die ba baart, “Kogij wonde” ta faast keesi.

²⁷ Ama Yisa di balt wta a yu ba bunyi a baart, “Nu da vaa nmaamtj yalla ni, wo mantj.”

²⁸ Ta Piita di baart, “N Yomutien di yiwo funtj fu vaa an n chun nyaabu sikpen a haart fu.”

²⁹ Yisa di baa, “Kiere.” Naa chtan ma Piita die di nytj haartku ma a piili chun nyaabu sikpen a gara u jigij. ³⁰ Ama die u yene bulogtstbu di faastna ngt wa nmaamtj die di yigi wo die u piili a suna nyaabu chtan. Die u keesi a baart, “N Yomutien gbatl mtj taanj!”

³¹ Yisa die di deen nuun a yigi wo bunyi ta baart, “Funtj yada di kana ka dala vooke gie, bie yine fu chuti?”

³² Ba mana die di juu haartku sun die bulogtstbu die di nan. ³³ Ta vuodieke di benne haartku sun die di ken gbirigi a jtama Yisa ta baart, “Wusie, sen yiwo Nmij Bva.”

*Yisa die di gbaannana Genezariti ybagtielin dene
(Maki 6.53-56)*

³⁴ Die ba gartl mugtkpuru a ken Genezariti tunghan ma, ³⁵ mi vuosi die di mtjti Yisa. Die wta die ba mbul a yu vuosi mana, ta ba chii vuodiekemba mana die di ybagtina a ken u jigij. ³⁶ Die ba jbst wa di u ko a vaa vuodiekemba di ybagtina wa ko a gbu u jayekiri kvanvan; die vuodiekemba mana die di gbuna ka wa die ye wo gbaantj.

15

Ba chɔɔŋkɔsɔlɔŋ dagɔŋ wɔa
(Maki 7.1-13)

¹ Womi Farasisi batan anan mraha dɔdagɔɔba die dɔ nyɔŋ Jerusalemi a keŋ Yisa jigɔŋ a pɔast wa dɔ, ² “Dɔ yiwo lala fɔ kɔanandɔsɔɔba dɔ ka dɔsa tɔ chɔɔŋkɔsɔlɔba die dɔ dagɔna die wo? Ba ka nɔta ba nuusi ta die.”

³ Yisa die dɔ yɔŋŋi a pɔast ba, “Ta dɔ yiwo lala nɔɔŋ nɔ zeti ŋmɔŋ mraha ta dɔ nɔ chɔɔŋkɔsɔlɔba dagɔkɔ? ⁴ ŋmɔŋ die baarɔ, ‘Yɔma fɔ chɔa anan fɔ naa jɔlɔma’ ta ‘Vuodieke mana dɔ a keŋ zɔa ɔ chɔɔŋ yaa ɔ nuŋ mɔ ba kɔs wa.’

⁵ Ama nɔ daga a baarɔ dɔ vuon dɔ a keŋ a yallɔ jadieke ɔ baan nan nagɔ a suŋŋi ɔ nuŋ yaa ɔ chɔɔŋ ta baarɔ dɔ ‘Nyinti gie bɔɔŋ wa ŋmɔŋ sɔtɔ’; ⁶ ka ka bɔ yiwo mugisiŋ dɔ ɔ yɔma ba jɔlɔma ta yɔ ba jaan. Naa nɔ zeti ŋmɔŋ mraha ta dɔ nɔ gban gban nɔ dagɔŋ. ⁷ Nɔɔŋ gɔgaantɔba gie! ŋmɔŋ naazɔa Azaya die yaa wusie die ɔ bala nɔ wɔa die. Die ŋmɔŋ baarɔ dɔ

⁸ “ ‘Vuosi gie yɔa mɔŋ jɔlɔma anan ba nɔa,
ama ba sɔgɔtɔ dɔ bie saasaa anan mɔŋ.

⁹ Ba jɔama mɔŋ wa yɔɔɔ
dama ba daga vuosi vuota mra sɔba a yiwo mantɔŋ n
mra.’ ”

Jadieke dɔ benne vuota sɔŋ ma wɔa
(Maki 7.14-23)

¹⁰ Womi Yisa die dɔ wa kɔɔkpaaku a keŋ ɔ jigɔŋ a bala yɔ ba, “Nɔ wɔmma ta sɔmma a chɔast! ¹¹ Da jadieke dɔ junene vuota nɔan ma yinene wo dɔgɔntɔ ŋmɔŋ jigɔŋ ama jadieke dɔ nyɔnana ɔ nɔan ma yinene wo dɔgɔntɔ ŋmɔŋ jigɔŋ.”

¹² Womi ɔ kɔanandɔsɔɔba dɔ keŋ ɔ jigɔŋ a pɔast wa dɔ, “Fɔ sɔba a baarɔ Farasisi vuosisi dɔ wɔnna fɔ balɔku ba jɔlɔ wa sɔnyɔɔŋ?”

¹³ Ɔ die dɪ yɪŋɪ a baɪ ba, “Tɪ dieke mana n Chɔɔŋ dieke dɪ benne arɪzanna ma dɪ kana ka suuye sie ba keŋ vɔɔka a taanɔ. ¹⁴ Die wɪa vaa ba aŋ ba ga dama ba sɪ sɪba yɪsɪ ta data taŋ. Yɪ dɪ a keŋ data Ɔ chanchaanɔ sie ba mana nan guoliŋ me.”

¹⁵ Piita die yɪŋɪ a baari: “Dagɪ tɪ nandagɪ gie chɪaŋ.”

¹⁶ Yisa die dɪ yɪŋɪ a baɪ ba dɪ, “Nɪ gbaŋ nɪ ka sɪba n wɔbaɪka gie chɪasɪ? ¹⁷ Nɪ ka sɪba a baari jadieke mana dɪ junene vuota nɔaŋ ma gara Ɔ nyuuti ma ta daaga Ɔ nyɪŋgbaniŋ a nyɪna? ¹⁸ Ama wudiekemba vuota dɪ balala Ɔ nɔaŋ ma nyɪna Ɔ sɔŋ, die yinene vuota dɪgɪntɪ. ¹⁹ Dama vuota sɔŋ ma sɔŋanyilibatɪ dɪ nyɪna, sɪba vuota kɔsɪla, daakpana aŋaŋ hɔgɔkpana yaaliŋ, aŋaŋ gaariŋ aŋaŋ ŋmɪnchɪbɪsɪ aŋaŋ kɔagaariŋ. ²⁰ Genhe yinene vuota dɪgɪntɪ; ama da nuudɪgɪntɪ diile yinene vuota dɪgɪntɪ.”

*Hɔgɔ wɔnyɪ die dɪ yine Yisa yada wɪa
(Maki 7.24-30)*

²¹ Yisa die dɪ nyɪŋ mi a ga Taya aŋaŋ Sidoni tɪŋgbaŋ chaanɔ. ²² Die wɪa Keenani hɔgɔ wɔnyɪ die dɪ benne mi chaakɔ die dɪ keŋ Yisa jigɪŋ a wa wa dɪ, “N Yɔmɔtiŋ Davidi haagiŋ chɪgɪ mɪŋ zɔɔɔŋ! Jɪmbɪaŋ yalla n havɔɔbiŋ, dɪ a paali a mugisi wo pam.”

²³ Ama Yisa die ka baɪ wɪŋ mana a yɪ wa. Die Ɔ kɔaŋandɪsɪsɪba die dɪ keŋ Ɔ jigɪŋ a baɪ wa dɪ Ɔ yaɔ wa; dama Ɔ dɪ tɪ mɪŋ a yie watɪ.

²⁴ Womi Yisa die dɪ yɪŋɪ baɪ ba dɪ, “Izara vuodiekemba dɪ sɪna sɪba yii diekemba dɪ bana, baŋŋ ba jigɪŋ nyɪna ŋmɪŋ dɪ tɔŋ mɪŋ.”

²⁵ Ta hɔgɔ wa die dɪ a keŋ a gbirigi Yisa nɪŋa a baari, “N Yɔmɔtiŋ, sɔŋɪ mɪŋ!”

²⁶ Yisa die dɪ yɪŋɪ a baart, “Dɪ ka mʊ dɪ vuorɪ nagɪ ballɪbtst nyindiike a yɪ gbaast.”

²⁷ Die wɪa hɔɔv wa die dɪ yɪŋɪ a baart, “N Yɔmʊtiɛŋ ka yiwo wusie, ama gbaaŋ diekemba dɪ dʊana ba tieŋ nɪŋŋa ŋaaŋ nagɪ nyindiike chɔɔta dieke dɪ nannana v nɪŋŋa a die.”

²⁸ Naa chɪaŋ wɪa Yisa die dɪ balɪ wa, “Yiwo hɔɔv dieke yada dɪ dala! Fv yaalala jadieke wo nan yi a yɪ fv.” Lele womi v hɔɔvɪta wa dɪ ye alaafɪa.

Yisa die dɪ gbaanna vuosi pam dene

²⁹ Yisa die dɪ nyɪŋ mi a ga Galili mʊɔkɪpɪrɪ chaaŋ. Die a jʊalt a kalt kunkogɪŋ me. ³⁰ Ta kɪɪkpaaŋ die dɪ a keŋ v jigɪŋ aŋaŋ gbilisi aŋaŋ yɪst aŋaŋ gbartɪst aŋaŋ gaantɪŋ aŋaŋ vuodiekemba mana dɪ yʊagɪna yʊagɪtɪ yiri yiri mana a nagɪ ba dʊaŋ v nɪŋŋa; die v gbaaŋ ba. ³¹ Kɪɪkpaaku die dɪ yene ta gaantɪba balɪ wɪa, ta gbartɪst dɪ chʊŋ, ta gbilisi dɪ ye alaafɪa, yɪst dɪ yese wo die dɪ yi be mamachi. Die ba bɪrɪ Izara vuosi ŋmɪŋ.

Yisa die dɪ yɪna dembisi tuse anɪsa nyindiike dene
(Maki 8.1-10)

³² Yisa die dɪ wa v kʊaŋandɪstɪrɪba a keŋ v jigɪŋ a baart dɪ, “Zɔɔɪŋ yigi mɪŋ mɪŋ aŋaŋ vuosi gie wɪa, dama ba bie wo n jigɪŋ daraa ataa, ta lele ba wo jaŋ ba baŋ dii. N ka yaala n vaa ba kuli ta ka yɪ ba nyindiike, dama ba nan keŋ chaa sieŋ me.”

³³ V kʊaŋandɪstɪrɪba dɪ pɪast wa, “Sta tɪ nan ye nyindiike haagɪrɪ gie me a yɪ kɪɪkpaaku gie?”

³⁴ Yisa die dɪ pɪast ba, “Paanʊst aŋmɪta nɪ yallɪ?”

Ba baart, “Paanʊst golime ayʊpɔyɪ aŋaŋ zaastɪstɪ bɪta.”

³⁵ Naa chɪaŋ wɪa Yisa die dɪ yi kɪɪkpaaku nʊaŋ dɪ ba sʊŋ kala tɪŋbaŋ. ³⁶ Die v nagɪ paanʊ golime ayʊpɔyɪ

wa anjan zaastbustst a burt ηmη ta die gbieri gbieri he a nagt ha a yɪ ɔ kvaɲandustɪrba die ba nagt ha a yɪ vuosisi. ³⁷ Die ba mana dɪ dii ta tɪalɪ tɪalɪ. ɔ kvaɲandustɪrba die dɪ vaart nyintɪalɪkaha a suuli kparɪst ayɔpɔyɪ. ³⁸ Die dembiɲ diekemba die dɪ dine wo die yiwo vuosi tuse anɪsa, ama die ba ka bɪst hɔgɔba anjan ballɪ.

³⁹ Die Yisa dɪ wa a taan kɪkpaaku ta die juu haartη a ga Magadani tɪngban chaan ma.

16

Die ba yaalala ba ye mamachi wɪa dene

(Maki 8.11-13; Luki 12.54-56)

¹ Die Farasisi anjan Sadusisi vuosi batan die dɪ keɲ Yisa jigij. Die ba yaala ba yigi wo mη, die chtan ma die ba pɪast wa dɪ ɔ yi mamachi wɪη a yɪ ba an ka dagt sɪba ηmη die zie wo ɔ kvaɲ. ² Ama die ɔ yijηi a balɪ dɪ, “Nɪηmara dɪ keɲ ηmɪntɪ jηmη nɪ ηaan baart, ‘Sorij jigiri nan dɪ vɪna.’ ³ Ta sukuleelin dɪan nɪηmara dɪ keɲ ηmɪntɪ ta bɪ sɪbɪ nɪ ηaan baart, ‘Nɪη baa ka nɪη mη.’ Nɪ nan bɪagt a daanst nɪηmara ta balɪ wudieke dɪ balla ka yi ama nɪ kaan dɪ sɪba wudieke dɪ yinene lele chtast! ⁴ Nɪnη, lele vuosi nɪ yiwo vuobɪatɪ ta ka dɪsa ηmη, nɪ yaala nɪ ye wo mamachi wɪη; ama n kaan wɔɲ yi wɪη a yɪ nɪ; ama mamachi dieke nyɪna n baan nan nagt a yɪ nɪ yiwo Jona mamachi ka.”

Die ɔ balla die a yɪ ba, ta die ga ta va ba.

Farasisi anjan Sadusisi dabɔtɪ wɪa

(Maki 8.14-21)

⁵ Die Yisa anjan ɔ kvaɲandustɪrba die dɪ gasna mɔgɪkɪrɪ a ga mi wo chaaku, die ɔ kvaɲandustɪrba die dɪ daan ta ka nagt paanɔ. ⁶ Yisa die dɪ balɪ a yɪ ba, “Nɪ sɪmma Farasisi anjan Sadusisi dabɔtɪ wɪa.” ⁷ Die ba

a bala a yta taŋ a baart, “Dɪ yiwo tɪ kana ka nagt paanɔ wta ɔ bala die wo.”

⁸ Yisa die dɪ mɪŋɪtɪna ba balala wudieke wo die ɔ pɪast ba, “Nɪnɪŋ vuodiekeba nɪ yada dɪ kana ka dala, bɪa nɪ bala yta taŋ nɪ wone paanɔ wta? ⁹ Nɪ ye ka sɪba ka chɪtaŋ? Nɪ ka tɪnɪst die n nagtɪna paanɔ golime anɔ a yɪ dembisi tuse anɔ wa? Die kpartɪ aŋmɪta die nɪ vaart nyintɪalɪkaha a suuli? ¹⁰ Ta die n nagt paanɔ golime ayɔpɔyɪ a yɪ dembisi tuse anɪsa wa, kpartɪ aŋmɪta die nɪ vaart? ¹¹ Bɪa yine nɪ yile dɪ paanɔ wta maŋ bala nɪ? ‘Nɪ sɪmma Farasisi aŋaŋ Sadusisi dabɔtɪ wta!’ ”

¹² Die ba wa a sɪba a baart dɪ ɔ ka bala ba dɪ ba sɪmma yaa gamma dabɔtɪ dieke ba yalla a yta paanɔ sɔŋ ama dɪ ba sɪmma Farasisi aŋaŋ Sadusisi dagɪŋ wta.

*Piita dɪ bala wɔkpɪtɪma yaa gamma Yisa ma dene
(Maki 8.27-30; Luki 9.18-21)*

¹³ Yisa die dɪ ga Siisiria Filipi tɪŋ chaan, die ɔ pɪast ɔ kvaŋandɪstɪɪba dɪ, “Mɪnɪta vuosisi dɪ baart manɪŋ vuota Bɔa wa yiye?”

¹⁴ Die ba baart, “Bataŋ baart yiwo Jɔɔn vuodieke die dɪ sɪnana vuosisi ŋmɪŋ nyaabɔ, bataŋ dtaŋ baart yiwo Elaja ta bataŋ dtaŋ dɪ baart yiwo Jerimaya yaa ŋmɪŋ naazɔalɪba wɔnyɪ die dɪ benne kɔrɪŋ ma wa.”

¹⁵ Ta ɔ pɪast ba, “Ta nɪnɪŋ mɪnɪta nɪ baart n yiye?”

¹⁶ Womi Simoni Piita dɪ baart, “Fɔ yine miivolitien ŋmɪŋ Bɔa Masia wa, vuodieke ɔ vɔartɪna.”

¹⁷ Yisa die dɪ yɪŋŋi a balɪ wa, “Fɔnɪŋ Simoni, Jona bɔa, sɔgɪfɪalɪŋ bemme fɔ ma, dama daa vuota yuori wɪarɪ gie a dagɪ fɔ ama dɪ yiwo n Chɔa ŋmɪŋ dieke dɪ benne artzanna ma wa. ¹⁸ N bala fɔ, fɔnɪŋ fɔ yiwo Piita* ta tanjaalɪka gie sikperɪ maŋ nan nagt n vuosi zieŋ, ta kuŋ

* 16:18 16.18 Piita chɪtaŋ yiwo taŋ.

gbanj kaanj btagt a nyanjti ba. ¹⁹ N nan yt fɔ ɲmɲ naart sanɔan saftbie; die wta jadieke mana fɔ baart dɪ chwart tɲngbanjka gie me die gbanj gbanj jaabɔ nan dɪ chwart arɪzanna ma; ta jadieke mana fɔ baart ka ka chwart tɲngbanjka gie me, die gbanj gbanj jaabɔ kaanj dɪ chwart arɪzanna ma.”

²⁰ Womi Yisa die dɪ kpaanj ɔ kɔanandɪstɪba anjan nɲɲmɲna dɪ ba da keɲ balt vuonj dɪ ɔ yine Masia wa.

*Yisa die dɪ bala ɔ wahala anjan ɔ kunj wta dene
(Maki 8.31-9.1; Luki 9.22-27)*

²¹ A nyɲ sanjka mi yaa gamma, Yisa die dɪ piili a bala a yuore ɔ kɔanandɪstɪba dɪ, “Sie n ga Jerusalemi a ga dii wahala a nyɲ tika nyɲkɔraha anjan ɲmɲ kɪkaabɪtɪba nyɲkɔraha anjan mɪraha dɪdagɪtɪba nuusi me. Ba nan kɔɔ mɲ ama daraa ataa daraan ɲmɲ nan hagt mɲ a nyɲ kunj me.”

²² Piita die dɪ nagt wa a nyɲ lɔgɲ a piili a galɲma wa a baart dɪ, “N Yɔmɔtien, ɲmɲ da vaa die yi. Naa kaanj daanj yi fɔ.”

²³ Yisa die dɪ yɲɲi a balt a yt Piita, “Fɔnɲ Sitaani wa gie hagt gie ta va mɲ. Yiwo tangbɲɲɲ n sien me dama fɔ sɲɲanyilehe gie yiwo vuota sɲɲanyile ama daa ɲmɲ.”

²⁴ Womi ɔ balt a yt ɔ kɔanandɪstɪba dɪ, “Vuodieke mana dɪ yaala ɔ dɪa n kɔan, sie ɔ zeti ɔ gbanj a nagt ɔ dagarɲkɲ a dɪa mɲ. ²⁵ Dama vuodieke nɲ mana dɪ kana ka saagtɲa dɪ ɔ nagt ɔ miivoli a yt mɲ nan waart ka, ama vuodieke nɲ mana dɪ keɲ waart ɔ miivoli n wta wɔnɲ nɲ nan daanst ye ke. ²⁶ Bɪa vuota dɪ baa ɔ ye, ɔ yall dɔnta nyinti mana ta waart ɔ miivoli, bɪa nyɔart ɔ baa ɔ ye? Vuonj nan btagt nagt jaanj a daa ɔ miivoli? ²⁷ Dama manɲ vuota Bɔa baa n yɲɲi keɲ mɲ anjan n Chɔa ɲmɲ hagtɲɲ, anjan ɔ malakasi, ta sanjja mi n nan tunj vuonj mana yaa gamma ɔ tɔnna die. ²⁸ Wusie manj bala nɲ, vuosi

bataŋ bie gie ba kaan̄ kpi sie ba keŋ ye man̄ŋ vuota B̄va naart̄ diile saŋŋa.”

17

*Yisa nȳŋgbant̄ŋ tarigt̄ŋ w̄ta
(Maki 9.2-13; Luki 9.28-36)*

¹ Daraa aȳvaba k̄vaŋ chaan̄ die Yisa die d̄t nagt̄ Piita, aŋaŋ Jemisi aŋaŋ v̄ n̄mb̄va J̄ōn, a yaa ba ga j̄val̄ taŋb̄r̄ŋk̄ŋ sikpeŋ me, ba nȳt̄na. ² Womi v̄ nȳŋgbant̄ŋ die d̄t tarigt̄ ba n̄ŋŋa. U nine d̄t chaan̄ s̄ba ŋm̄ŋ ta v̄ nȳŋyeeke d̄t ȳtant̄ s̄ba chaant̄ŋ. ³ Ta ba ye Mosisi aŋaŋ Elaja d̄t nȳt̄na b̄ŋnȳt̄ ba jigij̄ a bala w̄ta aŋaŋ Yisa. ⁴ Die w̄ta Piita die d̄t bal̄t a ȳt̄ Yisa d̄t, “N̄ Ȳōm̄ut̄ieŋ d̄t v̄t̄na t̄t benne giena. F̄v̄ t̄ŋ nan saagt̄, n̄ t̄ŋ nan kp̄ii viisi ataa giena, ta kaant̄ f̄v̄ jaan̄, ta kaant̄ yi Mosisi jaan̄ ta kaant̄ d̄taŋ d̄t yi Elaja jaan̄.”

⁵ Die Piita die d̄t yene ko bala w̄taha, n̄ŋŋmaaȳt̄ŋ d̄t keŋ ligi be, ta l̄l̄ŋ d̄t nȳŋ n̄ŋŋmaak̄v̄ ma a baart̄, “N̄ B̄v̄achoti w̄ŋna, v̄ ma n̄ s̄v̄ŋ d̄t paalt̄ a f̄l̄ŋt̄, n̄t w̄ŋmma a ȳt̄ma wa.”

⁶ Die v̄ k̄vaŋand̄t̄s̄r̄t̄ba die d̄t w̄ŋna l̄l̄ŋk̄v̄ die ŋmaamt̄ŋ d̄t faast a yigi be, die ba gbirigi t̄ŋŋban̄. ⁷ Yisa die d̄t keŋ ba jigij̄ a gbi gbi ba ta baart̄, “N̄t̄ hagt̄ zie. Da n̄t̄ ch̄ŋt̄ma ŋmaamt̄ŋ.” ⁸ Die w̄ta die ba k̄ōt̄ ba sikpigile a daanst̄ ta ka ye vuon̄ mi, sie Yisa nȳt̄na ma.

⁹ Die ba nȳt̄na tant̄ ma a keŋ s̄v̄ŋna wa, Yisa die d̄t kpaan̄ ba d̄t, “N̄t̄ s̄ŋmma n̄t̄ keŋ a bal̄t̄ vuon̄ n̄t̄ yene wudieke wo, a ga t̄v̄gt̄ saŋŋa dieke man̄ŋ Vuota B̄va d̄t balla v̄ hagt̄ kuŋ me.”

¹⁰ Die v̄ k̄vaŋand̄t̄s̄r̄t̄ba die d̄t p̄t̄ast̄ wa d̄t, “B̄t̄a w̄ta m̄t̄raha d̄t daḡr̄t̄ba d̄t baart̄ d̄t sie Elaja wolij̄ keŋ Masia ma?”

¹¹ Die υ yinjji a balt dt, “Ka yiwo wusie dt sie Elaja wolinj keŋ, amυ υ wɔnst wɔŋ mana a mɔŋŋɔ zieŋ. ¹² Ama manɔŋ n bala nt dt, Elaja wɔŋ keŋ mɔŋ ama ta vuosi dt ka mɔŋŋɔ wa, ta yi wo yɔrt yɔrt die ba yaalala die wo. Die gbaŋ gbaŋ ba nan yi manɔŋ vuota Bɔa aŋ n dii wahala ba nuusi me.”

¹³ Womi υ kɔaŋandɔsɔrɔba die dt mɔŋŋɔ a baart Jɔɔn dieke die dt sɔnana vuosi ŋmɔŋ nyaabυ wɔa υ bala die.

*Yisa die dt vɔartna jɔmbtaŋ dembiŋ ma dene
(Maki 9.14-29; Luki 9.37-43a)*

¹⁴ Die Yisa aŋaŋ υ kɔaŋandɔsɔrɔba bataa wa dt yinjine a ga kɔɔkpaakυ jigiri daa wɔnyɔ die dt keŋ a gbirigi Yisa nɔŋŋa, ¹⁵ a baart, “N Yɔmɔtieg chɔgt n bɔa dembike gie zɔɔɔŋ, dama υ yiwo kpenkpennantυ, die dt paalt a mugisi wo a yi υ nanna bolinj me yaa nyaan sɔŋ daan mana. ¹⁶ Maŋ yaa wa keŋ fɔ kɔaŋandɔsɔrɔba jigij, ama die ba ka bɔagt a gbaan wa.”

¹⁷ Yisa dt yinjji a balt ba, “Nɔntɔŋ lele vuosi gie dt wone yada ta bt yi vuodiekemba dt kana ka dɔsa ŋmɔŋ, nt yaala n bemme nt jigij a ga tɔgt saŋŋa bɔa? Nɔ yaala n yaa wa suguru aŋaŋ nt a ga tɔgt saŋŋa bɔa? Nɔ yaa bɔa wa a keŋ giena.” ¹⁸ Yisa die dt natɔ jɔmbtakυ die ka nyɔŋ bɔa wa ma, die bɔa wa dt ye a laafta lele womi.

¹⁹ Ka kɔaŋ chaan die Yisa kɔaŋandɔsɔrɔba die dt keŋ υ jigij a pɔast wa, “Bɔa wɔa tɔ ka bɔagt a yagt jɔmbtakυ?”

²⁰ Die υ yinjji a balt ba, “Dt yiwo nt yada dt kana ka dala wɔa. Wusie maŋ bala nt, nt yi ŋmɔŋ yada ka dala sɔba kaŋmɔŋ biŋ, nt nan bɔagt a balt yt tant gie ‘Vɔɔ a nyɔŋ giena a ga nan mi aŋ ka vɔɔ’; nt nan bɔagt yi jaan mana.

²¹ ((Ama jɔmbtaŋ sɔba naa, nt kaan bɔagt a yagt sie nt bɔba nɔan ta jɔɔsa ŋmɔŋ.))”

Yisa die bi balt u kumbu wta
(Maki 9.30-32; Luki 9.43b-45)

²² Die Yisa kvanjandusiriba mana die di lagisina Galili mi, die u balt a yi ba di, “Ba nan nagl manŋ Vuota Bva a yi vuosi nuusi me ²³ aŋ ba kus mŋ ama daraa ataa daraaŋ n nan hagt kumbu me.”

Die u kvanjandusiriba sugiti die di paalt a chusɔ.

Ŋmŋ jtamŋ juokpenkrukɔ lampo tumiŋ wta

²⁴ Die Yisa aŋaŋ u kvanjandusiriba die di gana Kapenɔmi, Ŋmŋ juokpenkrukɔ lampotuosiribe di keŋ Piita jigiŋ a piast di, “Dudagrus wa tune Ŋmŋ jtamŋ juokpenkrukɔ lampoke mŋ?”

²⁵ Ta Piita die di baari, wa, u tune mŋ. Piita die di gana a juu tigiri me die Yisa die wolij balt waha, ta piast wa di, “Simoni lalta fu yile? Ba mba tunene lampo a yia tŋgbaŋka gie naakruama ha? Tŋgbaŋka vuosi yaa chaanŋ?”

²⁶ Ta u yiŋŋi a baari “Chaanŋ.”

Yisa die di yiŋŋi a baari, “Di mu mŋ, di dagl sɔba tŋgbaŋka vuosi ka mu di ba tunj. ²⁷ Ama ti kana ka yaala ti chusɔ ba sugiti wta, ga musukpuri ma a ga taan kagonti ta datɔ zaast dieke fu wolinne a yigi, fu yuori ka nvaŋ nan ye ligire biŋ dieke di baan nan bɔagt a tunj manŋ aŋaŋ fu ma; ta fu nagl ka a tunj be.”

18

Mɔnta yine vuokpɔŋ?

(Maki 9.33-37; Luki 9.46-48)

¹ Sanjka mi u kvanjandusiriba die di keŋ u jigiŋ a piasa wa di, “Mɔnta yine vuokpɔŋ Ŋmŋ naari ma?” ² Die u wa bɔabiŋ a vaa u zie ba nŋŋa, ³ ta balt di, “Wusie manj bala ni, vuodieke nŋ di kana ka tarigt u beriŋ a si

sɪba bʊabɪŋ berɪŋ, ʊ kaan wɔŋ juu ŋmɪŋ naart ma. ⁴ Die wɪa vuodieke nɪŋ mana dɪ sʊʊna ʊ gban tɪŋgban sɪba bʊabɪke gie, wʊnɪŋ ʊ balla ʊ yi vuokpɪŋ ŋmɪŋ naart ma. ⁵ Vuodieke dɪaŋ mana dɪ mɪŋŋɪna a tuose bʊabɪke gie chanchaan n saan ma, mɪŋŋɪ tuose mɪŋ mɪŋ.

Magɪsɪŋ wɪa

(Maki 9.42-48; Luki 17.1-2)

⁶ “Ballɪbɪ diekamba dɪ yɪne mɪŋ yada wa gie, vuodieke dɪ yi ba yi bɪaŋ, ba tɪŋ bɔbɪ nɪŋ a yi ʊ nyie ta nagɪ wa taan mʊgɪkpɪrɪ ma ta nyaabu dɪ dii wo dɪ tɪŋ nan dɪ kpɪa. ⁷ Wʊbɪaŋ nan dɪ beri tɪŋgbanka gie vuodieke dɪ gaanana ba chanchaalɪŋ dɪ yie bɪaŋ wɪa. Magɪsɪŋ nan keŋ ama wʊbɪaŋ bie vuodieke dɪ yɪnene a kieŋ vuosi mi wo.

⁸ “Dɪ yiwo fʊ nuuŋ yaa fʊ nachɪŋtɪŋ yɪnene fʊ yie tʊmbɪatɪ die nɪŋ fʊ gobike a vigi taan. Dama dɪ kpɪa fʊ baan nan dɪ yallɪ nuubalɪmɪŋ yaa nachɪŋɪbalɪmɪŋ a juu miivoli dieke dɪ wone kpatɪ ma a tɪaŋ fʊ baan nan dɪ yallɪ nuusi mana aŋaŋ nachɪŋtɪ mana ta ŋmɪŋ nagɪ fʊ a vigi taan boli dieke dɪ wone kpatɪŋ ma. ⁹ Dɪ bɪ yiwo fʊ nɪmbɪŋ dɪaŋ yɪnene fʊ tʊma tʊmbɪatɪ fʊ vʊarɪka a vigi taan dama dɪ kpɪa fʊ baan nan juu miivoli dieke dɪ wone kpatɪŋ ma aŋaŋ nɪmbɪbalɪmɪŋ a tɪaŋ fʊ baan nan dɪ yallɪ nɪne ale ta ŋmɪŋ nagɪ fʊ a taan boli dieke dɪ wone kpatɪŋ ma.

Yii diekamba dɪ bana nandagɪrɪ

(Luki 15.3-7)

¹⁰ “Nɪ sɪmma nɪ da keŋ a daanstɪ ballɪbɪstɪ gie wʊnyɪ yɔrɪ. Ama wusie maŋ balɪ nɪ, ba malakasɪsɪ bie wo ŋmɪŋ dieke dɪ benne arɪzanna ma jigɪŋ saŋŋa mana. ¹¹ ((Manɪŋ Vuota Bʊa keŋye dɪ n keŋ gbati vuodieke dɪ bana wa a taan.))

¹² “Dü yi ta vuonj dı yallı yiise kóbıga, ta kaant dı bıa, lalta nı yile v nan yi? U nan vaa banıstı-wayı anan awayı wa a ziej kunkoginj sikpej ta yaalt jadieke dı bana wa. ¹³ Wusie manj balt nı, v kej ye ke v nan dı yallı sügfıaltıj yiıbaltıjka gie wıa a tıan yiise banıstı-wayı anan wayı dı kana ka baya wa. ¹⁴ Die gbanj gbanj nı Chııııı İmıııı dieke dı benne artzanna ma wa dı ka yaala ballıbtı gie wınyı bıa.

Tı chanchaalıj wıbtattı nagı chaala wıa

¹⁵ “Fv nımbıa dı kej tıj fı bıan, ga v jıgıj sanıa dieke v benne v nyıına ma a balt wa wudieke v yıne. Dü yi v saagt v tıına die, nı bı yiwo nımballı bıbra die. ¹⁶ Ama v a kej ka yaala v wııa yı fı, fı nagı vuobaltııııj yaa vuosi bale a gıttı fı ma an nı ga v jıgıj, an vuosi bale wo yaa bataa wa wııa wıartı ta yi fı sıaratielıj. ¹⁷ U bı ka yaala v wııa yı ba, fı balt a yı İmıııı jıamıııj vuosi mana, dü yi v ka bı wııa yı İmıııı jıamıııj vuosisı, nı va wa an v yi sıba vuodieke dı kana ka jıama İmıııı yaa lampotuosıru.

Chıııı anan jadieke dı kana ka chıııı wıa

¹⁸ “Wusie manj balt nı, jadieke dı baa dı chıııı tıııııııka gie me die gbanj gbanj nan dı chıııı artzanna ma; ta jadieke dı kana ka chıııı tıııııııka gie me die gbanj gbanj jaabv kaan dı chıııı artzanna ma.

¹⁹ “N bı bala nı, nııııj nı vuosi bale dı yi nııııııııııj tıııııııka gie me a jııııı n Chıııı İmıııı dieke dı benne artzanna ma jaan, v nan yi nı yaalala die a yı nı. ²⁰ Dama jıgıdıeke mana vuosi bale yaa bataa dı lagıstına n saan ma, mı manj gıttı a bıe ba sııııı.”

Yııııı dieke dı kana ka nagı chaa nandagııı wıa

²¹ Die Piita die dt keŋ Yisa jigij a ptaŋt wa, “N Yɔmɔtiɛŋ, dɔt yi n nɔmbɔa dt yi mɔtj bɔaŋ, bɔŋmɔta maŋ baa n nagt a chaa wa? Bɔyɔpɔyɔ?”

²² Yisa dt yijij a balt wa, “Aayɔ, daa bɔyɔpɔyɔ ama baŋtɔt-yɔpɔyɔt jigij ayɔpɔyɔt. ²³ Dama ŋmɔtj naart sɔt sɔba naaŋ wɔnyɔt dt wana ɔ tigiŋ yɔŋtɔt dt ɔ bɔtɔt ba hamɔtj ligire dt mɔna die. ²⁴ Die ɔ piiline a bɔsa ba ba yaa daa wɔnyɔt a keŋ ɔ jigij, die ɔ dii wo ɔ hamɔtj ligire tuse tuse pam. ²⁵ Die ɔ kaaŋ dt bɔaŋt a tuŋ; naa chɔaŋ ma naaŋ wa die dt a baart ba nagt wa aŋaŋ ɔ hɔŋɔ aŋaŋ ɔ ballɔ aŋaŋ nyindiekemba ɔ yalla mana a daa a keŋ tuŋ hannɔ. ²⁶ Ama yɔmɔt wa die dt gbirigi naaŋ wa nɔŋŋa a jɔɔst wa a baart, ‘Dii suguru, n nan tuŋ fɔ jaan mana.’ ²⁷ Ta zɔɔlɔŋ die dt yigi naaŋ wa die ɔ nagt hannɔ a chaa wa, ta va ɔ ga.

²⁸ “Womi yɔmɔt wa die dt nyɔtj a ga haart ɔ yɔmɔt chanchaaŋ die dt dine ɔ hamɔtj ligire bɔta, die ɔ yigi ɔ nyie ta balt wa, ‘Tuŋ mɔtj n hannɔ lele!’ ²⁹ ɔ chanchaaka die dt a gbirigi ɔ nɔŋŋa a jɔɔst wa a baart, ‘Dii suguru n nan tuŋ fɔ!’ ³⁰ Ama ta die ɔ zeti ta baart ba yigi wo a ga a yi dansarɔka ma a ga tɔgt saŋŋa dieke ɔ baan nan tuŋ hannɔ. ³¹ Die ɔ yɔmɔt chanchaalɔba die dt yene die wo die ba sɔgtɔt dt paalt chɔɔst die ba ga balt ba naaŋ wa wudieke mana dt yine. ³² Naan wa die dt wa wa ɔ juu; ɔ piili a zɔta wa a baart dt, ‘Fɔntj vuobɔakɔ gie die n nagt hannɔ dieke fɔ dinene a chaa fɔ mɔtj dama die jɔɔst mɔtj mɔtj. ³³ Dɔ tɔtj mɔtj fɔ chɔgt wa fɔ chanchaaka zɔɔlɔŋ sɔba die n chɔgtɔna fɔ zɔɔlɔŋ die wo gbaŋ gbaŋ.’ ³⁴ Die sɔnyɔɔrɔtj dt paala yallɔ naaŋ wa ɔ nagt daa wa a yi dansarɔka sɔŋ dt ɔ dii wahala a ga tɔgt saŋŋa dieke ɔ baan nan tuŋ hannɔ mana.”

³⁵ Nandagɔrɔ gie kɔaŋ chaaŋ die Yisa dt balt dt, “Dɔt yi fɔ ka nagt a chaa fɔ chanchaalɔŋ aŋaŋ fɔ sɔŋ mana

die gbanj gbanj n Chua Ɔmɔɔ dieke dɔ benne artzanna ma wa dɔ nan yi fu.”

19

*Hɔɔɔ aɔaɔ dembinj taɔ zetiɔ wɔa
(Maki 10.1-12)*

¹ Die Yisa die dɔ balla wɔaha a kpatɔ naa, ɔ nyɔɔ Galili a ga Judia tɔɔɔɔɔ dieke dɔ benne Ɔɔɔɔɔɔɔ mɔɔɔɔɔɔɔ chaakɔ.

² Ta kɔɔkɔpaɔɔ die dɔ dɔ ɔ kɔɔɔɔ die ɔ gbaɔɔɔ vuodiekemba dɔ yɔɔɔɔna mi.

³ Ta Farasisi batɔɔ dɔ a keɔɔ ɔ jigiɔɔ a yaala ba magɔɔɔ wa, ta pɔɔɔɔ wa, “Tɔ mɔɔraha yɔ sieɔ dɔ dembinj zeti ɔ hɔɔɔ ta ɔ ka yi wɔɔɔ mɔɔɔ?”

⁴ Yisa die dɔ yiɔɔɔɔɔ balɔ ba, “Nɔ ka katiɔ Ɔmɔɔ gbanjku dɔ bala die wo? Dɔ ‘Piiliku me, Ɔmɔɔ die naanna vuota, dembinj aɔaɔ hɔɔɔ, ⁵ ta baari, Naa chɔɔɔ ma dembinj aɔaɔ hɔɔɔ nan va ba chɔɔɔɔɔ aɔaɔ ba nɔɔɔɔ ta faari taɔ ta ba vuosi bale wo lagɔɔ a yi nyɔɔɔɔɔ balɔmɔɔ.’ ⁶ Naa chɔɔɔ wɔa ba ka bɔ yi vuosi bale, ba wa yiwo vuobalɔmɔɔ. Die wɔa jadieke Ɔmɔɔ dɔ nagɔna a lagɔɔ taɔ, vuota ka mɔ ɔ puoke.”

⁷ Die Farasisi die dɔ pɔɔɔɔ wa, “Bɔa wɔa Mosisi die dɔ yɔ mɔra dɔ dembinj dɔ a keɔɔ a baa ɔ zeti ɔ hɔɔɔ sie ɔ woliɔ a yɔ wa gbanjɔ a baari dɔ ɔ ka bɔ yaala wa?”

⁸ Yisa die dɔ yiɔɔɔɔɔ a balɔ ba dɔ, “Nɔ tɔba dɔ hagɔɔɔna wɔa die Mosisi die dɔ yɔ nɔ sieɔ dɔ nɔ nan bɔagɔ a zeti nɔ hɔɔɔ. Ama piiliku me da die ka sɔ. ⁹ Wusie maɔɔ bala nɔ, vuodieke mana dɔ keɔɔ zeti ɔ hɔɔɔ da daakpana tɔɔɔma wɔa ta faari hɔɔɔ gaɔɔ ɔ yiwo hɔɔɔkpana tɔɔɔma; ((ta vuodieke dɔɔɔ dɔ faariɔna hɔɔɔ wa yiwo hɔɔɔkpana tɔɔɔma)).”

¹⁰ Ta ɔ kɔʋaŋandɔsɔɔɔba die dɛ balt a yɛ wa dɛ, “Dɛ yiwo naa benne dembiŋ aŋaŋ hɔɔɔ sɔnsɔŋ die nɛŋ dembiŋ dɛ ka faart hɔɔɔ dɛ kɔɔa.”

¹¹ ɔ yɛŋŋi balt ba dɛ, “Da vuonɔ mana baanɔ biagɛ a tuo dagɛkɔ gie sie vuodiekemba ŋmɛŋ dɛ yɛna ba sierɛ dɛ ba tuohe wo. ¹²Dama wɛa pam chɛaŋ ma dembisi batanɔ dɛ ka faara hɔɔŋ; batanɔ ba ŋaanɔ mɔrɔ ba ta ba ka yi dembisi; batanɔ dɛaŋ vuota yine be die; ta batanɔ dɛaŋ ŋmɛŋ naartɔ wɛa ba zete; ama vuodieke dɛ nan biagɛ a tuo dagɛkɔ gie, ɔ tuoke vɛvɛŋ.”

Yisa die dɛ mɛŋŋɛna a tuo ballɛɔɔ dene
(Maki 10.13-16; Luki 18.15-17)

¹³ Die vuosi batanɔ die dɛ chii ba ballɛ a keŋ Yisa jiginɔ dɛ ɔ nagɛ ɔ nuusi a diisi ba ma ta jɔsɔɔ ŋmɛŋ a yɛ ba ama die ɔ kɔʋaŋandɔsɔɔba die dɛ nata ba. ¹⁴ Ta Yisa die dɛ balt a yɛ ba, “Nɛ vaa ballɛɔɔ keŋ n jiginɔ ta nɛ da kagɛ ba sierɛ dama ba chanchaalɛ stɛna ŋmɛŋ naartɔ.”

¹⁵ Die ɔ nagɛ ɔ nuusi a diisi diisi ba ma ta die chɔŋ ga.

Dalɔakɛ ligiretɛŋ wɛa
(Maki 10.17-31; Luki 18.18-30)

¹⁶ Saŋka mi dalɔakɛŋ wɔnyɛ die dɛ keŋ Yisa jiginɔ a pɛastɔ wa dɛ, “Dɛdagɛɔ, laltɛ maŋ nan yi ta ye miivoli dieke dɛ wone kpatɛŋ?”

¹⁷ Yisa die dɛ yɛŋŋi a balt wa dɛ, “Biɛ wɛa fɔ pɛasa mɛŋ wɔvɛvɛna wɛa? Vuobalɔmɛŋ nyɛvɛna ma vɛvɛ na; ama fɔ yaala fɔ ye miivoli dieke dɛ wone kpatɛŋ fɔ dɛa mɛraha.”

¹⁸ Ta daa wa die dɛ pɛastɔ Yisa, “Mɛrɛ biagɛŋ?” Ta ɔ balt wa dɛ, “Da keŋ a kɔsɔ vuonɔ; da keŋ a yaaltɔ vuonɔ hɔɔɔ; da keŋ a gaartɔ; da keŋ a yi ŋmɛnchɛɔɔ siaratɛŋ; ¹⁹Yɛma fɔ chɔa aŋaŋ fɔ naa jɛvɛma; ta chome fɔ chanchaanɔ sɛba fɔ chone fɔ gbanɔ gbanɔ die wo.”

²⁰ Ta dalɔakiri die di yinji a bali wa, “N wɔŋ a du miraha gie mana miŋ. Wɔɔɔa bina a tɔali di n yi a gɔti?”

²¹ Ta Yisa die di a yinji a bali wa di, “Fu yaala fu birɔŋ vuovɔvɔŋ wusie ga a ga nagi fu nyinti mana a daa ta nagi ligirehe a yi zɔɔɔntielin ta fu birɔŋ ligiretiŋ artzanna ma, ta fu keŋ a dta n kɔaŋ.”

²² Die dalɔakiri di wɔnna naa wa u sɔŋ di chɔvɔst u chɔŋ ga, dama die u faast yiwo nyintitiŋ.

²³ Naa chɔaŋ ma Yisa die di a bali u kɔaŋandɔstɔɔba di, “Wusie maŋ bali ni, di nan di tɔa di ligiretiŋ juu ŋmiŋ naari ma. ²⁴ N bala ni bɔbra, di nan yi mɔli di nyɔŋni daagi gariyɔŋ vɔɔŋ ma a nyɔŋ a tɔaŋ ligiretiŋ di baŋ nan juu ŋmiŋ naari ma.”

²⁵ Die u kɔaŋandɔstɔɔba die di wɔnna naa die di paali a yi be mamachi die ba pɔasa taŋ di, “Mɔnta baŋ nan biagi a ye gbatitaantiŋ?”

²⁶ Die Yisa di kɔti u sikpeŋ a daanst ba ta die bali yi ba di, “Vuota niŋ jigini di tɔa miŋ, ama ŋmiŋ niŋ nan biagi a yi jaŋ mana.”

²⁷ Die Piita die di yinji a bali wa di, “Tɔniŋ niŋ ti va wa ti nyinti mana ta keŋ di fu. Bi a yine ti nyɔɔri?”

²⁸ Yisa die di yinji a bali ba di, “Wusie maŋ bala ni, saŋa dieke manɔŋ vuota Bɔa di keŋ kali n naara gbanti ma aŋaŋ hagiŋ dɔnta haalikɔ ma, nɔniŋ die di yine n kɔaŋandɔstɔɔba dtaŋ nan di kali naara gbanti baŋ aŋaŋ ale mi a dii Izara buuriŋ baŋ aŋaŋ ale wo sariya.

²⁹ Ta vuodieke mana di vana u tigiŋ yaa u nɔballi yaa u chɔɔŋ yaa u nuŋ yaa u balli yaa u kɔati n wɔa, u nan daanst ye a chanchaŋ kɔɔga kɔɔga, ta bi ye miivoli dieke di wone kpatiŋ. ³⁰ Ama vuosi pam die di wolinne a bie niŋna nan wɔari kɔaŋ ta vuosi pam die di wɔarɔna kɔaŋ nan tɔaŋ niŋna.”

20

Tuntuntiy nandagiri

¹ “Hmuy naari su siba tigin tien dieke di nyinna sukuleeliy a yaala vuosi di u nagt an ba kej tuy u kvan ma. ² Die wuntiy anan ba die di a bal a zien di u nan tuy be dnda daari mi tune; die ba ga piili kpatan. ³ Die di wa tuga hawa awayt sanja, tigin tien wo di bi nyin a ga a ga ye vuosi batan ba zene nyuuy jigin ta ka yie wuy mana. ⁴ Ta u bal a yi ba, ‘Ni gban ni ga a ga tuy tuma n kuvu ma, ta n nan tuy ni tuy dieke di muu.’ ⁵ Die wia die ba ga. Die di tugi agbaa sanja die u bi yi die gban gban, ta agbaa die di tanna hawast ataa kvan chaan, die u bi yi die gban gban. ⁶ Die di wa tuga jhuy (agbaa kvan chaan hawast anu wonde), die u bi a ga nyuu kuvu chaan a ye dembisi batan di zene mi ta ka tuma tuumuy mana. Die u pias ba di, ‘Bia ni zie giena yori damuumuy ta ka yie wuy?’ ⁷ Die ba yinji a bal wa di, ‘Vuy ka kej nagt ti di ti ga tuy u tuma.’ Die wia u bal ba, ‘Ni gban ni ga a ga tuy tuma n kuvu ma.’

⁸ “Die hmuy di nanna, tigitien wo di wa u tuntuntiba jakuy di, ‘Ga wa tuntuntiba a tuy be ba tune, piili a nyin vuodiekemba di kenne kuvu a ga tugi vuodiekemba di wolinne wo.’ ⁹ Ta u tuntuntu jakuy die di tuy vuodiekemba di wiaru kuvu a kej wo dnda daari mi tune. ¹⁰ Die wia die di kenne a tugi vuodiekemba di kenne sukuleeliku, die ba yile di ba tune nan di dala ama die u tuy ba gban dnda daari mi tune. ¹¹ Die ba tuo ba ligirehe a kpat die ba piili a vuuna ta galu tigitien wo, ¹² a baari, ‘Vuosi gie wiaru wa kvan a kej kuvu, agbaa kvan hawast anu sanja ta kuvu hawa balumuy, ama tuiy ti dine wahala a ga a gbalu a nyin sukuy mana,

ta ḡmunn̄ d̄i n̄ḡḡ t̄i pam, ama t̄i n̄ḡḡ aḡaḡ ban̄ḡ d̄i laḡḡḡ a tuo tun̄ bal̄m̄ḡ.’

¹³ “Die t̄igirit̄iḡ wo d̄i ȳiḡḡi a bal̄ ba w̄ḡnȳt, ‘N z̄ba, w̄ḡmma, n̄ ka nȳr̄t̄ n̄t, dama t̄i t̄iḡ bal̄ zie m̄ḡḡ n̄t saaḡḡ d̄i nda daart̄ mi tune. ¹⁴ Die w̄ta naḡḡ f̄ḡ t̄ḡaḡ a ga t̄iḡiḡ. Man̄ḡ n̄ yaala n̄ tun̄ wo n̄t aḡaḡ vuodieke d̄i kenne k̄ḡaka b̄ḡnȳt. ¹⁵ N wo sien̄ d̄i n̄ naḡḡ n̄ ligirehe a yi wudieke n̄ yaalala? Yaa wa s̄ḡḡt̄ḡaḡ dama n̄ kana ka m̄ḡma w̄ta?’ ”

¹⁶ Yisa die d̄i taanna nandaḡḡḡ a kpat̄ wa k̄ḡaḡ chaḡḡ ta ḡ bal̄ ba d̄i, “Die w̄ta vuodiekemba d̄i benne k̄ḡaḡ nan d̄i bie n̄ḡḡa ta vuodiekemba d̄i benne n̄ḡḡa w̄art̄ k̄ḡaḡ.”

*Yisa die d̄i b̄na bal̄ ḡ kun̄ w̄ta b̄ḡta ma dene
(Maki 10.32-34; Luki 18.31-34)*

¹⁷ Die Yisa die d̄i j̄ḡal̄na a gara Jerusalemi, die ḡ wa ḡ k̄ḡaḡand̄ḡḡḡḡba baḡ aḡaḡ bale wo a nȳḡḡ l̄ḡḡḡ a die a bal̄ a ȳt ba. ¹⁸ “N̄t w̄ḡmma, t̄i j̄ḡal̄t̄ a gara Jerusalemi ma, jigidieke ba balla ba naḡḡ man̄ḡ vuota B̄ḡa a yi ḡm̄ḡ k̄i kaab̄ḡḡba nȳḡḡk̄ḡra aḡaḡ m̄ḡraha d̄i daḡḡḡba nuusi me, aḡ ba dii n̄ sar̄ya a baart̄ d̄i n̄ ch̄ḡḡḡḡya am̄ḡ ba k̄ḡḡ m̄ḡ, ¹⁹ ta naḡḡ m̄ḡ a yi vuodiekemba d̄i kana a ka yi Juu vuosi nuusi me aḡ ba v̄ḡart̄ m̄ḡ fala, ta n̄ḡḡ m̄ḡ aḡaḡ k̄paast̄ḡ* ta k̄paast̄ m̄ḡ a diisi daḡḡḡḡ ma, aḡ n̄ k̄pi ama a daraa ataa ma n̄ nan haḡḡ kun̄ me.”

*Jemisi aḡaḡ J̄ḡḡn̄ nun̄ die d̄i keḡ j̄ḡḡḡ Yisa jak̄ḡḡḡ w̄ta
(Maki 10.35-45)*

²⁰ Womi Zebedi h̄ḡḡ die d̄i ch̄ii ḡ ball̄ bale a keḡ Yisa jiḡiḡ, ta ḡbirigi ḡ n̄ḡḡa ta j̄ḡḡḡ wa s̄ḡḡḡḡḡ.

²¹ Yisa die d̄i ḡḡast̄ wa d̄i, “B̄ḡa f̄ḡ yaala?” Die ḡ ȳiḡḡi bal̄ wa, “Ȳt m̄ḡ n̄ḡaḡ d̄i n̄ ball̄ gie w̄ḡnȳt nan daanst̄

* 20:19 20.19 Ba k̄paasaha die yaa kuuti aḡaḡ tana a n̄ḡa ma.

kalt fɔ nuudiigij̄ chaan̄ ta wɔnyɪ d̄taŋ fɔ nuugalɪ chaan̄ san̄ŋa dieke fɔ keŋ dii fɔ naarl̄.”

²² Ta Yisa die d̄t̄ yij̄ŋi a balt̄ ba d̄t̄, “Nɪ zɪ nɪ jɔʊsɪnana jadieke. Nɪ nan bɪagɪ a chii chiiti dieke n balla n chii wo?”

Die ba yij̄ŋi a balt̄ wa d̄t̄, “Wa, tɪ nan bɪagɪ.”

²³ Yisa die d̄t̄ balt̄ a yɪ ba d̄t̄, “Wusie, nɪ nan chii chiiti dieke n bala n chii wo, ama n wo sien̄ d̄t̄ n vɔarl̄ vuodiekemba d̄t̄ mɔna ba kala n nuudiigij̄ an̄aŋ n nuugalɪ chaan̄. Jigehe gie zie gbarɪ wa vuodiekemba n Chɔva ŋmɪŋ gban̄ gban̄ die d̄t̄ vɔarl̄na d̄t̄ ba kala mi.”

²⁴ Die ɔ kɔan̄andɪstɪrɪ tɪalɪkaha die d̄t̄ wɔnna naa, die ba jɪɪ stɪnyɪrɪŋ a yi ba bale wo. ²⁵ Naa chɪtaŋ wɪa Yisa die d̄t̄ wa ba mana a lagɪst̄ taŋ ɔ jigij̄ a balt̄ ba, “Nɪ gban̄ nɪ st̄ba a baarl̄ vuodiekemba d̄t̄ daansɪnana vuosi tɪŋgban̄ka gie me ŋaan̄ daga wa ba gban̄ ta nyɪŋkɔraha d̄taŋ ŋaan̄ pɔgɪɪ wa ba vuosi an̄aŋ nɪŋŋmɪna. ²⁶ Ama nɪnɪŋ die wo, nɪ sɔnsɔŋ vuodieke d̄t̄ yaala nyɪŋkɔrɪtɪ, sie ɔ nagɪ ɔ gban̄ a bɪrɪŋ wabɔ a tɔma a yɪma vuos̄ŋ mana. ²⁷ Vuodieke d̄taŋ d̄t̄ bɪ yaala ɔ bemme nɪŋŋa, sie ɔ nagɪ ɔ gban̄ a bɪrɪŋ nɪ mana yɔmɔ, ²⁸ sɪba manɪŋ vuota Bɔa d̄t̄ sɪna die wo, dama n ka keŋye d̄t̄ vuosi tɔma a yɪma mɪŋ ama n keŋye d̄t̄ n tɔŋ yɪ vuosi, ta bɪ kpi a yi vuosi pam ye gbatɪtaanɪŋ.”

Yisa die d̄t̄ yuorine yɪst̄ bale nine dene

(Maki 10.46-52; Luki 18.35-43)

²⁹ Die Yisa an̄aŋ ɔ kɔan̄andɪstɪrɪba die d̄t̄ nyɪnana Jeriko me, die kpi kpaan̄ die d̄t̄ d̄t̄ Yisa kɔan̄. ³⁰ Ta yɪst̄ bale die d̄t̄ kalt̄ sieku nɔan̄ a wɔŋ d̄t̄ Yisa keŋ tɪanna mɪŋ, die wɪa die ba piili a keese a baarl̄, “Tɪ Yɔmɔtɪen̄, naan̄ Davidi haagɪŋ chɪgɪ tɪ zɔɔɪŋ.”

³¹ Ama kptkpaakv die dɩ natɩ ba dɩ ba tarti watɩ, ama ta die ba wa a faast a keese, “Tɩ Yɔmɔtɩeɲ, Davidi Haagɩɲ, chɩgtɩ tɩ zɔɔɩɲ.”

³² Yisa die dɩ zie ta wa ba a keɲ pɩast ba dɩ, “Bɩa nɩ yaala n yi a yɩ nɩ?”

³³ Ba yiɲɲi a balt wa, “Tɩ Yɔmɔtɩeɲ, tɩ yaala fɔ yuori wo tɩ nine.”

³⁴ Ta zɔɔɩɲ die dɩ yigi Yisa, ta v gbi gbi ba ninehe, die ba ninehe die dɩ yuori yuori, ta ba dɩ v kvaɲ.

21

*Yisa die dɩ june Jerusalemi ba bɩra wa dene
(Maki 11.1-11; Luki 19.28-40; Jɔɔn 12.12-19)*

¹ Die ba kenne a keɲ gbigi Jerusalemi ta keɲ Betifeji tɩɲ, tɩɲ dieke die dɩ benne kunkogɩɲ dieke ba wasɩnana Olivi Tɩɩst Kunkogɩɲ lɔgɩɲ. Yisa die dɩ tɩɲ v kvaɲandɩɩstɩɩba bale dɩ ba ga nɩɲɲa ² ta balt ba, “Nɩ gamma tɩɲkpaɲka dɩ benne nɩ nɩɲɲa, womi nɩ nan ye bonnɩɲɲɩ dɩ bɔbɩna zie ta ka bɩa dɩ zie mi; nɩ forisike a yaa ha a keɲ n jigiɲ. ³ Dɩɩ yi ta vuonɲ dɩ pɩast nɩ wɩɲɲ, nɩ balt wa, nɩ Yɔmɔtɩeɲ yaalala ka, ta v nan vaa nɩ yaa ha keɲ.”

⁴ Wɩaha gie mana die keɲ yi mɩɲ sɩba die ɲmɩɲ dɩ vana v naazɔaltɩba wɔnyɩ die dɩ baltna die wo dɩ

⁵ “Nɩ balt Zayɔni tɩka vuosi dɩ,

‘Ye, nɩ naaɲ wa kier nɩ jigiɲ.

U yiwo vuodieke dɩ sɩsɩna v gbaɲ tɩɲgbaɲ,

ta jɩala bonɲ dieke dɩ yi bonpɔɩ.’ ”

⁶ Die v kvaɲandɩɩstɩɩba die dɩ ga yi wudieke Yisa die dɩ balla ba dɩ ba yi wo. ⁷ Die ba yaa bonɩɩkɩ aɲaɲ ka bɩa a keɲ, a nagɩ ba nyinyeeke a diisi a kvast ta Yisa dɩ jɩalt.

⁸ Kptkpaakv vuosi batanɲ die dɩ nagɩ ba nyinyeeke a jatɩ sieku me, ta batanɲ dɩtaɲ dɩ chɩta tɩɩst naast a jatɩ sieku me.

⁹ Ta kptkpaan dieke dɪ benne ʋ nɪŋŋa aŋaŋ vuodiekemba dɪ benne ʋ kʋaŋ dɪ nata a baari,
 “Hozaana!* Nɪ bɪrɪma Davidi haagɪrɪ gie.

Ŋmɪŋ yi alibarika a yɪ vuodieke dɪ kennene ʋ saan ma.

Nɪ faast natɪma hozaana ŋmɪŋsikpeŋ.”

¹⁰ Die Yisa die dɪ gana a ga juu Jerusalemi, tɪka vuosi mana die dɪ hagɪ a zie a pɪasa taŋ dɪ, “Mɪnɪta wɔnna?”

¹¹ Kptkpaakʋ die dɪ yɪŋŋi balɪ ba dɪ, “Yisa, vuodieke dɪ yine Ŋmɪŋ naazʋa ta nyɪŋ Nazeriti, Galili tɪŋgbaŋ ma wa.”

Yisa die dɪ wɔnɪstɪna Ŋmɪŋ jɪamɪŋ juokpeŋkɪrɪkʋ dene

(Maki 11.15-19; Luki 19.45-48; Jɔɔŋ 2.13-22)

¹² Ta Yisa die dɪ ga a juu Ŋmɪŋ jɪamɪŋ juokpeŋkɪrɪkʋ ma a yagɪ vuodiekemba mana die dɪ daanana aŋaŋ vuodiekemba die dɪ yalla nyinti a daa mi; die ʋ kpaŋŋɪ vuodiekemba dɪ tartɪŋnana ligirehe teebulisi a bubi bubi aŋaŋ vuodiekemba die dɪ yalla ŋmarɪstɪ a daa wa chɪastɪ a bubi, ¹³ ta die a balɪ ba dɪ, “Dɪ maagɪya Ŋmɪŋ gbaŋkʋ sɔŋ dɪ wɔnɪŋ Ŋmɪŋ baari, ‘N tigiri gie nan dɪ wasa Ŋmɪŋ jɔʋstɪŋ jigɪŋ’ ama nɪnɪŋ nɪ nagɪ ka a bɪrɪŋ gaarɪŋ jigɪŋ.”

¹⁴ Die yɪstɪ aŋaŋ gbarɪstɪ die dɪ keŋ ʋ jigɪŋ Ŋmɪŋ jɪamɪŋ juokpeŋkɪrɪkʋ ma die ʋ gbaaŋ ba mana.

¹⁵ Ama die Ŋmɪŋ kɪkaabɪtɪba nyɪŋkʋraha aŋaŋ mɪraha dɪdagɪrɪba die dɪ jɪ sɪnyɪrɪŋ die ba yine ʋ yine mamachi wɪaha ta bɪ wɔŋ ballɪbɪstɪ dɪ natɪnana Ŋmɪŋ jɪamɪŋ juokpeŋkɪrɪkʋ ma a baari, “Hozaana, nɪ bɪrɪma Davidi haagɪrɪ gie die wo!” ¹⁶ Die ba pɪastɪ wa, “Wɔŋ wudieke ba balala wa mɪŋ?” Ta ʋ yɪŋŋi a balɪ ba, “Wa, ama dɪ maagɪya Ŋmɪŋ gbaŋkʋ sɔŋ dɪ, ‘Fɔ yine

* 21:9 21.9 Hozaana chɪtaŋ yiwo “Gbatɪ tɪ taan”.

ballibisist ananj ballinyaalist di bira fu vutitj.’ Ni ye ka kartj wtaha gie Hmitj gbanju svj?”

¹⁷ Yisa die di va ba, ta nyitj tika svj a ga Betani, die a dva mi tvj di svj.

Yisa die di kana yt kinkamitj tika dene

(Maki 11.12-14, 20-24)

¹⁸ Tvj die di vsuna svkuleelij die v yijji a gara tika svj, die kov die di yallt wa. ¹⁹ Die v ye kinkamitj tvj di zene gbigi sieku nvanj die v ga ka jigij, ama die v ka ye jaanj mana ka sikpej sie vaati nyuna ma. Na chitj ma die v balt yt tika di, “Kaan bi nyitj nyitjnyitjka!” Lele womi tika mana die di ko.

²⁰ V kvanjandustiba die di yene naa wa die di yi be mamachi. Die ba ptasa tan, “Lalta kinkamitj tika di ko lagt lagt die?”

²¹ Yisa die di yijji a balt ba di, “Wusie manj bala ni, di yi ni yi Hmitj yada ta ka chultya ni nan biagt a yi wudieke n yine yt kinkamitj tika gie; daa genke nyuna ma, ni nan biagt a balt yt kunkogiri gie di, vsu a ga nan mvgtkptit ma anj ka sej yi. ²² Di yi ni yi Hmitj yada ni nan ye jadieke mana ni jvstnana a yaala.”

Vuosi batanj die di ptastna Yisa yaa gamma v yiko ke wta dene

(Maki 11.27-33; Luki 20.1-8)

²³ Yisa die di yijji a kej juu Hmitj jtamitj juokperkptuk ma, ta die daga vuosi Hmitj wtaha, die Hmitj kikaabitiba nytkvraha ananj juu vuosisi nytkvra die di kej v jigij a ptast wa di, “Bta yiko fu yaa yie wtaha gie? Mnta yna fu yiko ke gie?”

²⁴ Ta Yisa di yijji a balt ba, “N nan ptast ni wbalmitj, di yi ni biagt a balt mitj ka chitj, n nan balt ni yiko dieke a yalla a yie wtaha gie: ²⁵ jvvn vuodieke

die dɪ sɪnana vuosisi ŋmɪŋ nyaabu, ŋmɪŋ die yɪna wa yiko yaa vuota?” Ba piili a nɪga nɪnhagɪrɪŋ dɪ, “Bɪa tɪ baa tɪ balt? Tɪ keŋ a baart ‘ŋmɪŋ jigɪŋ’, ɔ nan yɪŋŋi a balt tɪ dɪ, ‘Ta bɪa wɪa nɪ ka yi wo yada?’ ²⁶ Ama tɪ keŋ baart ka nyɪŋ vuota jigɪŋ, tɪ chɪga ŋmaamɪŋ aŋaŋ wudieke kpɪkpaaku dɪ baarɪ yi, dama vuorɪ mana die yi yada dɪ ʒɔɔn seŋ yiwo ŋmɪŋ naazɔa.” ²⁷ Die wɪa die ba yɪŋŋi a balt Yisa dɪ, “Tɪ ka sɪba.” Die ɔ balt yɪ ba, “Die nɪŋ n kaarɪ balt nɪ vuodieke dɪ yɪna mɪŋ yiko marɪ yaa yie tɔɔmaha gie.”

Daa wɔnyɪ ballɪ bale nandagɪrɪ wɪa

²⁸ A kɔarɪ chaarɪ Yisa dɪ pɪast ba dɪ, “Lalta nɪ yile yaa gamma wɪart gie? Daa wɔnyɪ die yalla ballɪ bale, ta die balt a yɪ jakɔɔrɪ dɪ, ‘N bɔa, ga kvaku ma a tɔŋ tɔɔma jinne.’ ²⁹ Bɔa wa die dɪ yɪŋŋi a balt wa, ‘N kaarɪ ga’ ama ka kɔarɪ chaarɪ ɔ tartɪ ɔ sɔŋanyile ta ga kvaku. ³⁰ Die chɔɔŋ wa dɪ ga bɔabike jigɪŋ a balt die gbarɪ gbarɪ a yɪ wa, ɔ yɪŋŋi a balt dɪ, ‘N chɔa n nan ga’, ama die ɔ ka gaya.” ³¹ Yisa die dɪ taanna nandagɪrɪ gie a kpatɪ die ɔ pɪast ŋmɪŋ kɪkaabtɪba nyɪŋkɔraha aŋaŋ Juu vuosisi nyɪŋkɔraha dɪ, “Ballɪ bale wo gie, ba jabta yine ɔ chɔɔŋ dɪ yaalala dene?”

Die ba yɪŋŋi a baart, “Jakɔɔrɪ.”

Yisa die dɪ balt a yɪ ba dɪ, “Wusie marɪ bala nɪ, lampotuosiribe aŋaŋ vuodiekemba dɪ dɔaga hɔgɔkpana yaa daakpana nan wolɪŋ a juu ŋmɪŋ naart ma nɪ ma. ³² Dama ʒɔɔn dieke die dɪ sɪnana vuosi ŋmɪŋ nyaabu die keŋ nɪ jigɪŋ a dagɪ nɪ sievɪŋkɔ ama die nɪ ka yi wo yada, ama lampotuosiribe aŋaŋ hɔgɔkpana aŋaŋ daakpana die dɪ yi wo yada. Die nɪ yene wɪaha gie mana kɔarɪ chaarɪ, nɪ ka tartɪ nɪ sɔŋanyile ta yi wo yada.”

Tuntuntiba nandagiri
(Maki 12.1-12; Luki 20.9-19)

³³ Yisa die di bi a balɪ ba, “Nɪ bi wɔŋ nandagiri kaani bɪbra. Tigiŋ tieŋ wɔnyɪ die benne a sɔsɔ tu diekemma di baan nan nyiri nyirinyirika ɔ kɔaŋ ma, a nagɪ daati a kpie gilinke, ta die a wɔnst ɔɔriŋ, jigidieke ba baan di ŋmba nyirinyirika nyaabu a yie, ta kpɪi vɔriŋ mi. Ta nagɪ kɔaku a yi tuntuntiba nuusi me di ba daansɪma. Du yi a keŋ ŋmɪntɪ di ba kpa a yi wa ta kpa ba tɔaŋ. Ka kɔaŋ chaan die ɔ dia a ga tiŋ kaani. ³⁴ Die nyirinyirikaha kpaala sanŋa die di kenne tɔgɪ die ɔ tɔŋ ɔ ɔɔriŋ di ba ga tuntuntiba jigiri a ga tuo ɔ tɔaŋ. ³⁵ Ama ta tuntuntiba di yigi ɔ ɔɔriŋ a nigɪ wɔnyɪ pam ta kɔsɔ wɔnyɪ ta taa wɔnyɪ diaŋ aŋaŋ tana. ³⁶ Daa wa di bi tɔŋ ɔɔriŋ batan a tiaŋ vuodiekemma ɔ wolinne a tɔŋ wa, ta tuntuntiba di yi be die gbaŋ gbaŋ. ³⁷ Kɔaŋ kɔaŋ chaan ɔ tɔŋ ɔ gbaŋ gbaŋ ɔ Bɔadembiriŋ. A baari, ‘N sɪba baari ba nan yi n bɔa wa jɪlɪma.’ ³⁸ Ama tuntuntiba die di yene ɔ bɔa wa die ba balɪ yi tamba, ‘U faari diiru wo wɔnna, nɪ vaa ti kɔsɔ wa ta nyinti biriri ti sɪti!’ ³⁹ Ta die ba yigi wo a nagɪ wa a nyiri kɔaku lɔgiri a kɔsɔ wa.”

⁴⁰ Yisa die di taanna nandagiri gie a kpati die ɔ pɪasi ba, “Die wɪa kɔaku tieŋ di keŋ keŋ bɪa ɔ baa ɔ yi tuntuntiba mi?”

⁴¹ Ba yirŋi balɪ wa di, “U nan kɔsɔ baniri tuntumbɪati tielibɪ ta nagɪ kɔaku a yi vuogaasi, vuodiekemma di baan nan yi wa ɔ nyirinyirikaha tɔaŋ a kpaala sanŋa.”

⁴² Yisa di balɪ yi ba, “Nɪ ye ka kariŋ ŋmiri gbaŋkɔ sɔŋ die di maagɪna die wo? Di maagɪya di
‘Tan dieke mɪmɪrɪba die di zetine ta baari ba ka yaala
ka wa
die di yirŋi a keŋ yi gɔŋgɔŋyɔgɪriŋ tan vɔriŋ,
Nabidie ŋmiri yine die

ta a faast yi ti mamachi! ”

⁴³ Die wta Yisa die dt balt a yt ba, “Wusie man balt nt, Nm̄n̄ nan gbatl v naart a nytn̄ nt jigij ta nagl a yt vuodiekemba dt baan̄ nan vaa v dii ka nyvart. ⁴⁴ ((Ama vuodieke dt nanna tant gie sikpej nan nm̄abt nm̄abt ama vuodieke tant dt kej nan v sikpej v nan n̄n̄ n̄n̄ s̄ba z̄n̄.))”

⁴⁵ Die Nm̄n̄ ktkaabt̄t̄ba nytn̄k̄vraha an̄an̄ Farasisi die dt w̄nna nandagaha die ba m̄n̄n̄t̄ s̄ba ban̄n̄ ba wta Yisa die taan̄ nandagt̄r̄t̄. ⁴⁶ Die ba yaala ba yigi wo, ama die ba ch̄t̄ga k̄p̄t̄kaak̄v̄ nm̄aam̄n̄ dama vuosi die yi yada a baart dt Yisa yiwo Nm̄n̄ naaz̄ba.

22

H̄oḡv̄ faart̄n̄ nandagt̄n̄

(Luki 14.15-24)

¹ Yisa die dt bt nagl nandaga a balt wta a yt vuosisi dt, ² “Nm̄n̄ naart̄ s̄u s̄ba naan̄ w̄n̄yt̄ die dt w̄n̄st̄na h̄oḡv̄haal̄v̄ ban̄w̄la dt v yt v b̄va. ³ Ta die t̄n̄ v ȳn̄t̄ dt ba ga balt vuodiekemba v wone a posi wo dt ba kej ban̄w̄laka, ama die ba ka yaala ba kej. ⁴ Die v bt t̄n̄ ȳn̄t̄ bat̄n̄ ta balt ba dt, ‘N̄t̄ gamma a ga balt vuodiekemba die n wone a posi wo dt chaant̄ nyindiike yi siri m̄n̄; n w̄n̄ k̄v̄ narap̄l̄ka an̄an̄ naara nar̄ka ta a mana yi wo siri; die wta nt̄ kej a kej dii ban̄w̄laka chaant̄!’ ⁵ Ama die v posine vuodiekemba ba die ka t̄oḡn̄ wa ta die ga ba t̄v̄ma jige; w̄n̄yt̄ dt ga v k̄v̄n̄, ta w̄n̄yt̄ dt̄n̄ dt ga v nyinti daala jigij nȳv̄n̄ ma, ⁶ ta bat̄n̄ dt̄n̄ die dt yigi v ȳn̄t̄st̄ a n̄gt̄ n̄gt̄ ba ta k̄v̄ ba. ⁷ Die naan̄ wa dt j̄t̄ s̄nȳt̄n̄ pam; v t̄n̄ v sojasi ba ga k̄v̄ vuok̄v̄laha ta j̄v̄ ba t̄ka bolij. ⁸ A k̄v̄n̄ chaan̄ die naan̄ wa dt wa v ȳn̄t̄st̄ a balt ba dt, ‘N̄ h̄oḡv̄haal̄v̄ ban̄w̄laka chaant̄ yi siri m̄n̄, ama vuodiekemba n wone

a posi wo ka mbu di ba kej. ⁹ Die wia ni wa gamma tika sɔŋ siekpuma ma, a wa vuodieke mana ni baɔŋ nan tuoli di ba kej a dii laalku chaanti.' ¹⁰ Die u yɔŋɔstɔ di nyɔŋ ga siekpuma ma, a ga wa vuodiekemba mana ba yene, vuovuna aɔŋɔŋ vuobiatɔ mana; ta die ba kej a suuli banwɔlaka tigiri me.

¹¹ "Ta Naɔŋ wa die di kej di u daanst ye vuodiekemba di kenne banwɔlaka, die u ye daa wɔnyɔ di benne vuosi sɔnsɔŋ ta ka yeegi banwɔla nyinyeeki. ¹² Ta Naɔŋ wa di pɔast wa, 'N zɔa yiwo lalta a kej juu giena ta ka yeegi banwɔlaka nyinyeeki?' Ama daa wa die ka balt wɔŋ. ¹³ Womi naɔŋ wa die di balt yɔ u yɔŋɔst, 'Ni bɔbɔ u nuusi aɔŋɔŋ u nagɔst a nagɔ wa a taɔŋ yey me limɔŋ ma. Mi u nan di kuma ta ŋɔba nyina.' "

¹⁴ Yisa die di taanna nandagɔɔ a kpattɔ, u balt ba di, "Ŋmɔŋ wa wa vuosi pam, ama u nan vɔartɔ vuosi bita."

Lampo tuniŋ wia

(Maki 12.13-17; Luki 20.20-26)

¹⁵ Die Farasisi vuosi die di nyɔŋ a ga a lagɔst tamba a yaala sieti di ba yigi Yisa aɔŋɔŋ wɔpɔastika. ¹⁶ Die ba tɔŋ ba kɔaŋandɔstɔɔba batɔŋ aɔŋɔŋ Herodi vuosi batɔŋ Yisa jigɔŋ. Die ba pɔast wa di, "Dɔdagɔɔ, ti sɔba a baart bala wusie, ta daga vuosi Ŋmɔŋ sieti aɔŋɔŋ wusie, ta ka tɔgɔma vuosi, dama fu ka tɔgɔma vuota di sɔna die. ¹⁷ Die wia, balt ti, lalta fu yile yaa gamma lampo tuniŋ wia? Ti mɔraha yɔ sieŋ mɔŋ di ti tumme lampo a yɔma Roma tɔŋgbɔŋ naɔŋ wa Siiza yaa ti daa tumme?"

¹⁸ Ta Yisa die di wɔŋ sɔba ba sɔŋanyilibiatɔ, die wia die u balt di, "Niɔŋ gɔgaantɔba gie, bita ni yaala ni magɔst mɔŋ? ¹⁹ Ni nagɔ ligiribiŋ dieke ni balla ni nagɔ a tɔŋ lampoke a dagɔ mɔŋ." Die ba yaa ligire bini a kej yɔ

wa, ²⁰ die ɔ pɪast ba dɪ, “Mɪnta nine chaŋ aŋaŋ ɔ saŋ diisine ka ma die?”

²¹ Die ba yiŋŋi baart, “Naŋ Siiza.” Die chtaŋ ma die Yisa die dɪ yiŋŋi a balɪ ba dɪ, “Die nɪŋ nɪ tuŋ a yɪ naŋ Siiza jadieke dɪ yine ɔ sɪttɪ ta tuŋ yɪ ŋmɪŋ jadieke dɪ yine ŋmɪŋ sɪttɪ.” ²² Die ba wɔnna naa wa die dɪ yi be mamachi, die ba va wa ta ga.

Kunti hagɪŋ wɪa

(Maki 12.18-27; Luki 20.27-40)

²³ Dɪnɪŋ daart mi gbaŋ gbaŋ die Sadusi vuosi batanŋ die dɪ keŋ Yisa jigɪŋ. (Bantɪŋ ba balala dɪ kunti kaŋ hagɪ kuŋ me.) ²⁴ Die a baart, “Dɪdagɪrɔ, Mosisi die balɪ dɪ dembiŋ dɪ keŋ faart hɔgɔ ta kpi ta wo ballɪ, sie ɔ nɪmbɔa faart kpihɔgɔ wa a mɪrɪ ballɪ a yɪ vuodieke dɪ kpine wo. ²⁵ Die nɪmballɪ bayɔpɔyɪ die benne. Die jakɔsɪrɪ dɪ faart hɔgɔ ta kpi ta wo ballɪ, ta ɔ nɪmbɔa dɪ faart kpihɔgɔ wa. ²⁶ Die gbaŋ gbaŋ die dɪ yi ɔ nɪmbɔa die dɪ diisine bule wo a yaa ga tɔgɪ vuodieke die dɪ diisine bɪtaa wa, a yaa die a ga kpatɪ dembisi bayɔpɔyɪ wa mana. ²⁷ Ka kɔaŋ kɔaŋ chaŋ hɔgɔ wa dtaŋ die dɪ kpi. ²⁸ Die wɪa, dɪɪ yi ta kunti hagɪŋ daanŋ dɪ keŋ tɔgɪ, mɪnta hɔgɔ baanŋ yi wo? Dama ba mana die faart wa mɪŋ.”

²⁹ Yisa die dɪ yiŋŋi a balɪ ba, “Nɪ baya mɪŋ, dama nɪ ka sɪba ŋmɪŋ gbaŋkɔ, ta bɪ ka sɪba ŋmɪŋ dɪ yalla hagɪrɪŋ dene. ³⁰ Dama kunti dɪ keŋ hagɪ kuŋ me ba nan dɪ sɪ sɪba malakasi dɪ benne artzanna ma, ta hɔgɔ faartɪŋ aŋaŋ dembiŋ yallɪŋ kaanŋ dɪ beri. ³¹ Yaa gamma kunti hagɪŋ ma nɪ ye ka kartɪŋ wudieke ŋmɪŋ dɪ bala a yɪ nɪ wa ɔ gbaŋkɔ ma? ³² Dɪ ‘Manɪŋ n yine ŋmɪŋ dieke Abarahami aŋaŋ Aziki aŋaŋ Jakubu dɪ jɪannana.’ Vuosi gie die kpiye mɪŋ ama ba ye ko bie ba mɪsɪ ma dama ŋmɪŋ ka yi kunti ŋmɪŋ ama vuodiekemba dɪ benne ba mɪsɪ ma?”

³³ Die kptkpaakv dt wonna naa, die dt yi be mamachi aňaň v dagtkv.

*Mırt dieke dt tianna mıraha mana wta
(Maki 12.28-34; Luki 10.25-28)*

³⁴ Die Farasisi dt wonna dt Yisa nyıbalıkaha die nyanıđı Sadusisi die ba lagıstı tamba a keđ. ³⁵ Ba wonyı die dt yine mıraha dt dagırv dt magıstı wa aňaň wvptastıkıđ dt, ³⁶ “Dıdagırv, mırt bıa tianna mıraha mana?”

³⁷ Yisa die dt yıđđı a baart dt, “ ‘Chome fv Yvmtıeđ Nabıdie Đmıđ aňaň fv svđ mana aňaň fv haaltıđ mana aňaň fv svđanyile mana.’ ³⁸ Genke yine mırt dieke dt benne nıđđa ta bı tıđ mıraha mana. ³⁹ Ta jadieke dt ađ dt diisine bule wo dt ađ bı yiwo nıđđmına a gvtt, ‘Chome fv chanchađ sıba fv gbađ gbađ.’ ⁴⁰ Mosisi mıraha mana aňaň Đmıđ naazbalıba dagıttı mana diisi wo mıraha ale wo gie me.”

*Mınta bıa yine Masia wa
(Maki 12.35-37; Luki 20.41-44)*

⁴¹ Sađđa dieke ta Farasisi dt lagıstına tamba die Yisa dt ptastı ba dt, ⁴² “Bıa ntı yile yaa gamma Đmıđ vuovarıktırtı Masia wa wta? Mınta bıa yine wo?” Ba yıđđı balı wa “v yiwo Davıdi haagıđ.”

⁴³ Die Yisa dt ptastı ba, “Ta bıa yine sađđa dieke Davıdi die dt suuline aňaň Đmıđ Haaltıv die dt wasa wa dt, n ‘Yvmtıeđ?’ Ta baartı

⁴⁴ ‘Nabıdie Đmıđ die bala n Yvmtıeđ;

Kala n nuudiđıđ chađ,

a ga tvđđı sađđa dieke n bađđ nan nagı fv dataastı a yı fv nuusi me.’

⁴⁵ Dıı yı ta Davıdi die dt wasa Masia wa dt ‘N Yvmtıeđ’, dt bı baa dt yiwo laltı Masia wa bı yı Davıdi haagıđ?”

⁴⁶ Die ba wɔnyɪ mana die ka bɪagɪ a yɪŋɪ a balt wɪɪɪ, die wɪa a nyɪɪ dɪnda daart mi yaa gamma vuon die ka bɪ yaa sikimiŋ a baan nan bɪagɪ a pɪast Yisa wɔpɪastɪka.

23

Yisa die dɪ kpaana vuosi yaa gamma mɪraha dɪdagɪɪba aŋaŋ Farasisi vuosi wɪa dene

(*Maki 12.38, 39; Luki 11.43, 46; 20.45, 46*)

¹ Die Yisa die dɪ balt a yɪ kɪkɪpaaku aŋaŋ ɔ kɔaŋandɪɪsɪɪba dɪ; ² “Mɪraha dɪdagɪɪba aŋaŋ Farasisi yine vuodiekemba ba yɪna sien dɪ ba yɪŋɪ balɪma Mosisi mɪraha chɪast. ³ Die chɪaŋ ma dɪ vɪna aŋ nɪ saagɪ ta dɪa ba dagɪna nɪ die mana, ama nɪ sɪmma nɪ keŋ yime wudieke ba yinene, dama ba ka dɪ wudieke ba balala wa. ⁴ Ba ŋaŋ vaa wa vuosi chii chiidɔnsa, chii dieke dɪ dɔnstɪna a yɪa ba, ama ba ka saaga a sunŋe be aŋ ba chii chiititi. ⁵ Wudieke mana ba yinene, ba yie mɪɪ dɪ vuota ye be. Ye, ba nagɪna ŋmɪɪ mɪraha dɪ maagɪna bɪta gbanbisi me a bɔbɪ yɪ ba die aŋaŋ ba nuusi me ta a faast dala dala die; bɪ ye ba nyɪnyeeki wagɪɪ kɔaŋ nɔba dɪ wagɪɪna ta faast teeli die. ⁶ Dɪɪ yɪ ba dɔbga jige ba ŋaŋ yaala ba kala sikpenkɪɪma tielin jigikastka; ta ba keŋ ga ŋmɪɪ jɪamɪɪ juone jigɪɪ, ba ŋaŋ yaala ba kala vuokɪɪma jigikastka; ⁷ ta bɪ yaala ba waastɪma ba aŋaŋ jɪɪma nyɔgɪɪ jige ta wastɪma ba ‘Dɪdagɪɪɔ.’ ⁸ Ama nɪnɪɪ nɪɪ da keŋ yɪ ba wastɪma nɪ ‘Dɪdagɪɪɔ’ dama nɪ mana yiwo nɪmballɪ aŋaŋ taŋ ta yaa nɪ Dɪdagɪɪɔ balɪmɪɪ. ⁹ Ta nɪ daa keŋ wa vuon tɪŋgbanka gie me ‘Chɔɔŋ’ dama nɪ yaa wa Chɔɔŋ balɪmɪɪ; wɔnɪɪ ɔ yiwo ŋmɪɪ dieke dɪ benne artzanna ma. ¹⁰ Nɪ daa bɪ vaa vuosi wa nɪ ba ‘Nɪŋandɪɪsɪɪba’ dama nɪ yaa wa nɪ Nɪŋandɪɪsɪɪ balɪmɪɪ wɔnɪɪ ɔ yine Yisa Masia. ¹¹ Vuodieke dɪ yine vuokɪɪɪ nɪ sɔŋ ɔ yɪ ɔ gban nɪ tɔntɔntɔ. ¹² Ama vuodieke dɪ kɔtɪna

υ gban ημηςικπεη, ημτη nan dansi sυση wa τηγban; ama vuodieke di sυsna υ gban τηγban ημτη nan daansi kotti wa ημηςικπεη.”

Gigaantiba vuosi gaamτη wta

(Maki 12.40; Luki 11.39-42, 44, 52; 20.47)

¹³ Ta Yisa di bi bali di, “Nιτη mιraha didagιrba anηη Farasisi mba yine gigaantiba di nan di bιan a yi ni, dama nιτη ni ligi wo ημτη naari sanυari di vuosi daa juu. Ni gban ka baa ni juu, ama ta kaga vuodiekemba di yaalala ba juu wo. ¹⁴ ((Nιτη mιraha didagιrba anηη Farasisi mba yine gigaantiba, wυbιan bie ni ma, dama ni gbata kpihιgυba tige, ta jυsυa ημτη a yυasa ta gaama sιba ni yiwo vuodiekemba di chιgnana ημτη. Die wta ni tιbidatιη nan di faasi dala pam.))

¹⁵ “Nιτη mιraha didagιrba anηη Farasisi mba yine gigaantiba, wυbιan bie ni ma, dama ni gasa mυgιkpiuma ta chυη gara τηγbanιsι ta yaala vuodieke di baan nan tariη υ berιη a dia ni kυan, dι yi ni keη ye vuοη, ni ηaan yiwo υ tυmbιati dieke di yalla wa a gara Sitaani bolιη me bi gυti die bule sιba nιτη.

¹⁶ “Nιτη yιsι didatιrη, wυbιan bie ni ma! Ni daga vuosi di, ‘Dι yi ta vuοη di huu ημτη jιamτη juokpeηkpiuku, di ka yi nιηηmιna, ama dι yi υ keη huu ligire dieke di benne juoku me wo sie υ yi dene.’

¹⁷ Nιτη yιsι anηη gaantιη, nyinti ale wo gie a jabta yine nιηηmιna, ligirehe yaa ημτη juokpeηkpiuku die di yine ligirehe di yi ημτη sιti? ¹⁸ Ta ni bi daga di, ‘Dι yi vuοη di huu kaabιη korιη, ka ka yi nιηηmιna, ama υ keη huu kaabιη dιη di diisine koriku me wo, sie υ yi dene gban gban.’ ¹⁹ Ni seη yiwo yιsι wusie. Nyinti ale wa a jabta yine nιηηmιna, kaabιη dιηkυ yaa koriku di yine kaabkυ dιnka die di yi ημτη sιti? ²⁰ Die wta dι yi ta

vuonj dt huu kaabtkv koriku, dt dagt siba v huu kanth anan jadieke mana dt diisine ka ma. ²¹ Ta dt yi vuonj dt huu Hmth jtamth juokpenkpvtkv, dt dagtva siba v huu kanth anan Hmth, vuodieke dt benne ka ma. ²² Du bt yi vuonj dt huu arizanna, v huu wa Hmth naart gbantht anan vuodieke dt kalala ka ma.

²³ “Ninth mtraha dtdagtrba anan Farasisi mba die yine gigaantth, wubthn bie nt ma. Nt naga nanjvst anan bthv anan neeri anan nyinti a tan ban svh a nagt kaant a yta Hmth, ama ta va jadieke dt yine nthmna v mtraha ma; siba wusie sariva diile, anan zovth chigla anan yada yiile. Genhe die mna nt yime, ta da va hanth ba yiile. ²⁴ Ninth yvst diekemba dt datnana nt chanchaalth naa, nt njan vvara nanjvst nyaan ma a taan ama ta nyt nyovnt anan nyaabv!

²⁵ “Ninth mtraha dtdagtrba anan Farasisi mba nt yiwo gigaantth, wubthn bie nt ma, dama nt daaraa nt nyanyuuli kpala anan nt tumbala kvast, ama a svgtt dt suuli anan gbatth anan hal. ²⁶ Ninth Farasisi mba yine yvst, nt wolin a daart nt nyanyuuli kpalaha anan nt tumbalaha svgtt, ta a kvast dtan nan daart.

²⁷ “Ninth mtraha dtdagtrba anan Farasisi mba nt yiwo gigaantth, wubthn bie nt ma. Dama nt sv siba vortt dieke ba mv a penti zie, ta a kvast dt vna ama ta a svgtt dt suuli anan vuota koba anan nyvsvth. ²⁸ Die gban gban ta vuosi yese nt yeh me ta nt vna, ama nt svgtt dt suuli anan nmchvst anan bthn.

Yisa die dt bala ba tbtatth wa
(Luki 11.47-51)

²⁹ “Ninth mtraha dtdagtrba anan Farasisi mba nt yiwo gigaantth, wubthn bie nt ma. Nt mta Hmth naazvltba vortt, ta penti zien, ta yi jadieke dt baan nan

t11nst vuosi yaa gamma vuodiekemba die d1 ch1gnana Ɔm1j kunj w1a, ³⁰ ta baart d1, die t1 t1j beri t1 ch1gnk1s1l1j saŋka, t1 t1j kaaj yi wudieke ba yine wo ta k1s Ɔm1j naazval1ba. ³¹ Die w1a n1 seŋ a saagt m1j d1 n1 yine vuodiekemba die d1 k1na Ɔm1j naazval1ba wo haag1st. ³² Die w1a n1 ch1gnk1s1l1ba die d1 piiline a yie tumb1at1 die wo, n1 yi he a kpat1. ³³ N1n1j nyinvuuke aŋaj nyinvuuke ball1. N1 baa n1 yiwo lala a ch1gt ny1j t1b1dat1j boli dieke d1 wone kpis1j s1j? ³⁴ Die w1a n bala n1 d1, n nan t1j Ɔm1j naazval1j aŋaj s1s1b1r1j aŋaj d1dag1r1j n1 jig1j, ama n1 nan k1s bat1j, ta kpaast bat1j a diisi dagar1k1j ma aŋ ba kpi, ta n1gt bat1j Ɔm1j j1am1j juone me ta d1 ba nag1st a ny1j t1j kaant a ga t1j kaant. ³⁵ Naa ch1aj ba k1na vuodiekemba d1 ch1gnana Ɔm1j t1b1dat1j nan keŋ n1 ma, a ny1j Abeli a t1gt Berakia b1a Zakaria ma, vuodieke die n1 k1na Ɔm1j j1am1j juokpeŋk1r1k1 aŋaj kaab1j koriku s1ns1k1. ³⁶ Wusie maŋ bala n1, lele gie vuosi nan daant1 ye t1b1dat1j tumb1at1 gie mana w1a.

*Yisa die d1 chone Jerusalemi vuosi w1a dene
(Luki 13.34, 35)*

³⁷ “Nch1vanaawee, Jerusalemi vuosi, n1n1j vuodiekemba d1 k1na Ɔm1j naazval1ba, ta b1 taa vuodiekemba 1 t1nna n1 jig1j wo tana, b1jmta maŋ m1a, a yaala d1 n lag1st n1 b1ny1 s1ba k1p1ant1j d1 ŋaana lag1st ka ball1 ka chobiti ch1aj ta n1 ka saaga. ³⁸ Ye, Ɔm1j va n1 Ɔm1j j1am1j juokpeŋk1r1k1 ta ka zie y1r1. ³⁹ N bala n1, a ny1j jinne yaa gamma, n1 kaaj b1 ye m1j b1bra a ga t1gt saŋŋa dieke n1 baaj nan bal1 d1, ‘Ɔm1j alibarika bie vuodieke d1 kennene t1 Y1m1t1eŋ saaj ma.’”

24

Ŋmɩŋ jɩamɩŋ juokpenkpɩkɩ chɩsɩsɩŋ wɩa

(Maki 13.1, 2; Luki 21.5, 6)

¹ Yisa die dɩ nyɩŋ Ŋmɩŋ jɩamɩŋ juokpenkpɩkɩ jigiŋ a chɩŋ gara, die ɩ kɩɔaŋandɩsɩsɩba die dɩ keŋ ɩ jigiŋ a balɩ wa, ye Ŋmɩŋ jɩamɩŋ juokpenkpɩkɩ dɩ vɩna die. ² Die ɩ pɩasɩ ba dɩ, “Nɩ ye nyinti gie mana mɩŋ? Wusie maŋ bala nɩ, ba nan kpaŋŋɩ a mana a taan tɩŋgbaŋ ma, ta taŋ balɩmɩŋ gbaŋ kaan wɩari a sɩŋ ka chanchaan ma.”

Wumugisike aŋaŋ wahala wɩa

(Maki 13.3-13; Luki 21.7-19)

³ Yisa die dɩ sɩsɩna a kalɩ kunkogin dieke ba wastnana Olivi Tɩsɩ kunkogin sikpen die ɩ kɩɔaŋandɩsɩsɩba die dɩ keŋ ɩ jigiŋ ba nyɩna a pɩasɩ wa, “Balɩ tɩ saŋŋa dieke genhe mana dɩ bala a yi aŋaŋ wudieke dɩ bala ka yi a dagɩ sɩba fɩ kienku aŋaŋ dɩna kpatɩŋ gbigiye mɩŋ.”

⁴ Die ɩ yiŋŋi a balɩ ba, “Nɩ sɩmma aŋ vuon da keŋ gaan nɩ, ⁵ dama vuosi pam nan nagɩ n saan a keŋ a baari bantɩŋ ba yine mantɩŋ Masia wa ta gaan vuosi pam. ⁶ Nɩ nan wɩŋ tɔntɩ watɩ nɩ chaan aŋaŋ saasaa wɩa, ama nɩ da vaa ŋmaamɩŋ yalla nɩ, dama sie wɩaha gie yi, ama a ka dagɩ sɩba dɩna kpatɩkɩ kenye mɩŋ. ⁷ Vuosi buuriŋ nan wagɩ taŋ, naalɩŋ nan wagɩ naalɩŋ. Kɔŋ aŋaŋ tɩŋgbaŋ dɔmɩŋ nan dɩ bie jigiŋ mana. ⁸ Wɩaha gie mana nan dɩ sɩ sɩba maariŋ yɩagɩŋ piiliŋ.

⁹ “Sanka mi ba nan yigi nɩ a nagɩ nɩ yɩ aŋ ba vaa nɩ dii wahala, ta kɩsɩ nɩ. Tɩŋgbaŋɩsɩ mana nan dɩ haa nɩ dama nɩ dɩna n kɩɔaŋ wɩa. ¹⁰ Sanka mi vuosi pam nan zeti n kɩɔaŋ dɩsɩŋ, ba nan posi tamba chɩasɩ ta haa tamba. ¹¹ Ta ŋmɩnchɩbɩsɩ naazɩalɩba nan keŋ a gaan vuosi pam. ¹² Bɩaŋ dɩ bala ka dalɩma tɩŋgbaŋka gie wɩa, ta vuosi pam choti nan dɩ sɩnsɩ. ¹³ Ama vuodieke nɩŋ mana dɩ dine

sikimiŋ a ga tugi wahalaka gie kpatɪŋ nan ye gbatɪtaantɪ.
¹⁴ Ta ba nan muɓɓi ɲmɪŋ naartɪ wɔvɪnaha gie dɔnta ka gie mana mana ma, dɪ vuonɪ mana wɔŋ, ta dɔnta ka kpatɪŋ ye keŋ.

ɲmaanɓɪaŋ wɪa

(Maki 13.14-23; Luki 21.20-24)

¹⁵ “Nɪ nan ye ‘Jachɔɔsɪ’ dieke ta ɲmɪŋ naazɔa Danieli die dɪ balla ka wɪa wa dɪ, genke ɲmɪŋ dɪ chɔarɪŋ, ka nan dɪ zie ɲmɪŋ jɪamɪŋ juokpeŋkɪɪkɔ sɔŋ.” (Vuodieke mana dɪ a keŋ a kartɪŋ wɪaha gie, ɔ summa a chɪastɪ.)

¹⁶ “Sanɓa mi vuodiekemba dɪ benne Judia ma ma wa, chɪgtɪ a ga jɔaltɪ tana sikpeŋ. ¹⁷ Ta vuodieke dɪaŋ dɪ keŋ bie ɔ mampili sikpeŋ da keŋ sɔɔŋ tɪŋgbaŋ dɪ ɔ juu juoku a nagɪ ɔ nyinti. ¹⁸ Ta vuodieke dɪaŋ dɪ keŋ bie ɔ kɔaŋ ma, ɔ da keŋ kuli dɪ ɔ nagɪ ɔ jayeekiŋ. ¹⁹ Sanɓa mi hɔgɔ nyuutitieliŋ aŋaŋ vuodieke dɪ yalla ballɪnyaaltɪ nan dii wahala pam! ²⁰ Nɪ jɔɔsɪma ɲmɪŋ aŋ ɔ da keŋ yi wahalaha keŋ yɪbɪŋ sanɓa yaa davɔɔstɪkɪɪɪ daraaŋ. ²¹ Dama sanɓa mi wo, wahala pam nan dɪ beri; ɲmɪŋ die dɪ naanna dɔnta a keŋ tugi jinne, kantɪŋ wahalaka mi ye ka keŋye; ta kantɪŋ wahalaka mi kaŋ bɪ keŋ. ²² ɲmɪŋ dɪ tɪŋ ka gobi daraaha a taŋ vuonɪ tɪŋ kaŋ ye gbatɪtaantɪ; ama ɔ vuovartɪkaha wɪa ta ɔ nan gobi daraaha a taŋ.

²³ “Sanɓa mi dɪɪ yi vuonɪ dɪ a keŋ a baltɪ nɪ dɪ, ‘Nɪ ye, Masia wa wɔnna yaa ɔ benne mi wo’, nɪ daa keŋ yi wo yada; ²⁴ dama sanɓa mi ɲmɪnchɪbɪstɪ Masiasi aŋaŋ ɲmɪnchɪbɪstɪ naazɔaltɪba nan keŋ nyɪŋ a tɔŋ mamachi wɪa dɪ ba gaŋ vuodiekemba ɲmɪŋ dɪ vɔartɪna wa gbaŋ, ba tɪŋ nan bɪagtɪ. ²⁵ Nɪ wɔmma! N wɔŋ baltɪ nɪ mɪŋ ta sanɓa ye ka tugiya.

²⁶ “Die wɪa, ba keŋ baltɪ nɪ, ‘Ye, ɔ bie wo haagɪŋ ma!’ Nɪ da keŋ ga mi yaa ba keŋ a baltɪ nɪ, ‘Ye, ɔ bie wo juoku

me!' Nl da keŋ yi yada; ²⁷ dama manŋ vuota Bba kenin nan dŋ sŋ sba nŋ dŋ ŋaana nyŋtst a nyŋ ŋmŋ pŋsŋ a ga tŋŋ ŋmŋ nanŋ chaaku die wo.

²⁸ "Jigidieke jakpiikin nyŋŋŋ dŋ benne, mi zuuti dŋ lagŋma.

Vuota Bba yinŋi kienku wa

(Maki 13.24-27; Luki 21.25-28)

²⁹ "Wahalaha mi kŋan chaan ta ŋmŋ nan sŋbŋ, chŋku kaan bŋ chaan; ta chŋmarŋstŋ nan nyŋ ŋmŋsikpen a nan ta nyindieke dŋ benne ŋmŋsikpen nan dŋŋ a lagŋ tan. ³⁰ Saŋka mi ta vuosi nan ye manŋ vuota Bba wa yinŋi kienku siara ŋmŋsikpen, buuri dieke mana dŋ benne tŋŋbanjka gie me nan kŋŋ, ta ye manŋ vuota Bba dŋ benne nŋŋmara ma ŋmŋsikpen a keŋ sŋbna aŋan yiko chuulikpenkŋŋ. ³¹ Malaka nan wŋ wŋŋ, ta n tŋŋ n malakasisi aŋ ba ga dŋnta lŋga a nŋsa mana mana a lagŋt n vuovarkaha dieke dŋ benne tŋŋbanjka gie lŋga a nŋsa wa mana.

Chunchuleke tŋka dagŋt wa

(Maki 13.28-31; Luki 21.29-33)

³² "Nl vaa chunchule tŋka dagŋ nŋ yan. Ka nagŋt dŋ keŋ pŋsa ta vaatŋ dŋ nyŋna nŋ sŋmma a baart yŋbŋŋ gbigiye mŋ. ³³ Nl bŋ a keŋ ye ta nyinti gie yie naa gban gban nŋ sŋmma a baart n kenin gbigiye mŋ. ³⁴ Wusie man bala nŋ, lele vuosi kaan kpi a kpatŋ ta wtaha gie mana keŋ yi. ³⁵ ŋmŋsikpen aŋan tŋŋbanj nan keŋ a tŋŋ ga, ama n wubarkaha kaan tŋŋ naa daa.

Vuon ka sba Yisa yinŋi kenin daan

(Maki 13.32-37; Luki 17.26-30, 34-36)

³⁶ "Ama vuon ka sba daart yaa sanŋa dieke n baan keŋ; malakasi dieke dŋ benne arŋanna ma dŋŋ ka sba, manŋ ŋmŋ Bba gban ka sba, sie n Chŋa ŋmŋ nyŋna

sɪbɪna. ³⁷ Die dɪ sɪna die wo Nowa saŋka dɪ nan dɪ sɪ die manɪŋ vuota Bɪa wa kenɪŋ saŋŋa. ³⁸ Nowa saŋŋa, saŋŋa dieke nyaakpɪɪbɪ dɪ yene ka kenye, vuosi die dɪ die ta nyuo, ta faara hɔɔŋ, ta naga ba hɔɔɪɪast a yɪa chɔllɪŋ, a ga tɔɔɪ daa dieke Nowa dɪ june haarɪkpɪɪkɪ sɪŋ. ³⁹ Ta vuosi gie die ka sɪba wudieke dɪ yinene a tɔɔɪ saŋŋa dieke nyaabɪ dɪ kenne dii ba mana. Die dɪ baa dɪ sɪmma saŋŋa dieke manɪŋ vuota Bɪa wa dɪ bala n ken wo. ⁴⁰ Saŋka mi dembisi bale nan dɪ tɔma kɔakɔ ma, ta n nan nagɪ wɔnyɪ ta va wɔnyɪ. ⁴¹ Hɔɔŋ bale nan dɪ nɔma zaa nɪa ma, ta n nagɪ wɔnyɪ ta va wɔnyɪ. ⁴² Die wɪa nɪ gbara dama nɪ zɪ daa dieke manɪŋ nɪ Yɔɔmɔtɪeŋ dɪ bala n ken. ⁴³ Ama nɪ sɪmma wɪɪɪ gie chɪaŋ; dɪ yi ta tɪgɪŋ tɪeŋ dɪ ken sɪba saŋŋa dieke gaarɪ dɪ bala ɔ ken yuŋ ɔ tɪgɪŋ me, ɔ tɪŋ nan dɪ gbarɪ ta kaŋ vaa ɔ wɪ ɔ tɪgɪri a juu a gaarɪ. ⁴⁴ Die wɪa dɪ vɪna ta nɪ gbaŋ nɪ yi siri saŋŋa mana dama manɪŋ vuota Bɪa nan ken saŋŋa dieke nɪ kana ka yile dɪ n nan ken wo.

Yɔɔmɔ die dɪ tuone ɔ Yɔɔmɔtɪeŋ nɔaŋ die
(Luki 12.41-48)

⁴⁵ “Yɔɔmɔ bɪa yine yɪantɪeŋ ta yie ɔ Yɔɔmɔtɪeŋ dɪ dagɪna dɪ ɔ yi wudieke? Wɔnɪŋ ɔ yine vuodieke ɔ Yɔɔmɔtɪeŋ dɪ nan vɔarɪ dɪ ɔ daansɪma ɔ yɔɔmɔ chanchaalɪba ta yɪma ba ba nyindiike saŋŋa dieke dɪ mɔna. ⁴⁶ Dɪ yi ta ɔ Yɔɔmɔtɪeŋ dɪ ken tɪgɪŋ ta ye wo ta ɔ tɔma die wo gbaŋ, sɔɔɔɪɪalɪŋ nan dɪ bie ɔ ma. ⁴⁷ Wusie maŋ bala nɪ, ɔ nan nagɪ wa a zɪeŋ dɪ ɔ daansɪma ɔ nyinti mana mana. ⁴⁸ Ama ɔ yi yɔɔmɔbɪaŋ, ɔ nan dɪ yile ɔ sɪŋ ma dɪ ɔ Yɔɔmɔtɪeŋ wo kaŋ ken lagɪ lagɪ, ⁴⁹ ta piili a nɪga ɔ yɔɔmɔ chanchaalɪba ta wɔnɪŋ ɔ nan dɪ die ta nyuo aŋaŋ daanyuurɪŋ. ⁵⁰ ɔ Yɔɔmɔtɪeŋ wo nan yɪŋŋɪ ken daa dieke aŋaŋ saŋŋa dieke ɔ kana ka yile dɪ ɔ nan ken. ⁵¹ ɔ

keŋ keŋ, ɔ nan datɪ ɔ tɪbɪŋ ta nagɪ wa a gʊtɪ gɪgaantɪba ma; mi ɔ nan dɪ kʊma ta ŋɔba nytna.

25

Hɔgʊltaŋ ban nandagɪŋ wɪa

¹ “Ŋmɪŋ naari wɪa nan dɪ sɪ sɪba hɔgʊltaŋ ban dieke die dɪ nagɪna ba popolisi a ga dɪ ba ga tuoli hɔgʊ faartɔ die wo. ² Hɔgʊltaŋ ban wa sʊŋ, banɔ die yiwo gaantɪŋ, ta banɔ wa dɪaŋ dɪ yi sɪsɪbɪrɪŋ. ³ Gaantɪba die dɪ nagɪ ba popolisi ama ta die ka nagɪ kpaan a gʊtɪ pɔgɪlɪ, ⁴ ama ta sɪsɪbɪrɪba die dɪ nagɪ kpaan a siti siti a yi kɔlɪbɪsɪ ma a gʊtɪ pɔgɪlɪ anan popolisi. ⁵ Die hɔgʊ faartɔ wa die dɪ yʊasɪ kenɪŋ, die gbien die dɪ yigi be, ba mana die dɪ gʊbɪrɪ.

⁶ “Ta die tanseese die ba wʊŋ kuli; ‘Hɔgʊ faartɔ wa wʊnna! Nɪ keŋ nytɪŋ a tuoli wo!’ ⁷ Saŋka mi hɔgʊltaŋ banka mana die dɪ hagɪ a ŋmɪlɪ ba popoli dɪ jʊalɪ. ⁸ Die hɔgʊlta gaantɪba die dɪ jʊsɪ sɪsɪbɪrɪba dɪ, ‘Nɪ kaan yɪ tɪ nɪ kpaabɔ bɪta? Dama tɪ popolisi yaala a kpi mɪŋ.’ ⁹ Ta sɪsɪbɪrɪba die dɪ yɪŋŋi balt ba dɪ, ‘Aayɪ, bɔ kaan tʊgɪ tɪnɪŋ anan nɪ mana. Nɪ gamma vuodiekemba dɪ yalla daa wa jigɪŋ a daa bʊtan yɪ nɪ gban.’ ¹⁰ Saŋŋa dieke hɔgʊlta gaantɪba dɪ benne sien me a gara dɪ ba daa kpaabɔ, ta hɔgʊ faartɔ wa dɪ keŋ nytɪŋ. Sɪsɪbɪrɪba banɔ wa die dɪ yine siri wo die dɪ dɪ hɔgʊ faartɔ wa a ga juu tigidieke banwɔlaka die dɪ benne, ta die ba ligi sanɔari.

¹¹ “Ka kʊan chaan hɔgʊlta gaantɪba die dɪ a keŋ tʊgɪ, a zie sanɔari jigɪŋ a wasa, ‘Tɪ Yɔmʊtɪen, tɪ Yɔmʊtɪen, yuori sanɔari a yɪ tɪ.’ ¹² Ama ta hɔgʊ faartɔ wa dɪ yɪŋŋi balt ba dɪ, ‘Wusie man bala nɪ, n ka sɪba nɪ.’ ”

¹³ Die Yisa dɪ bɪ balt ba dɪ, “Die wɪa, nɪ sɪmma, dama nɪ ka sɪba daa dieke yaa saŋŋa dieke manɪŋ nɪ Yɔmʊtɪen dɪ bala n keŋ.

Yɔŋɔɪ bataa wɔa
(Luki 19.11-27)

¹⁴ “Ŋmɔŋ naart wɔa nan bi sɩ sɩba tigin tien wɔnyɩ die dɩ bala ɔ dɩa, ta wa ɔ yɔŋɔɪ a tɩa ba ligire dɩ ba tuo a dime nyɔɔŋ. ¹⁵ Die ɔ yɩ ba wɔnyɩ mana ɔ sɩbɩna ɔ kpaŋŋɩnana ɔ gbaŋ dene; die ɔ nagɩ salɩma ligiribie tuse tuse anɔ a yɩ wɔnyɩ, ta die a nagɩ tuse tuse ale a yɩ wɔnyɩ dɩaŋ, ta die a bi a nagɩ tusibalɩmɔŋ a yɩ wɔnyɩ dɩaŋ. Ta die a nyɩŋ a ga ɔ dɩast. ¹⁶ Die yɔmɔ dieke die dɩ tuone tuse anɔ wa die dɩ nyɩŋ lagɩ lagɩ a nagɩ ligirehe a tɩŋ tɩɔma a bi a ye tuse anɔ gbaŋ gbaŋ a gɔtɩ. ¹⁷ Vuodieke die dɩ tuone tuse ale wo gbaŋ die dɩ nagɩha a tɩŋ tɩɔma a ye tuse ale a gɔtɩ. ¹⁸ Ama yɔmɔ dieke die dɩ tuone tusibalɩŋka die dɩ ga a tuu vɔɩŋ a nagɩ ɔ Yɔmɔtien ligirehe a lɔbɩɩ mi.

¹⁹ “Die dɩ wana a yɔast pam, tigiri tien wo die dɩ yinŋi a keŋ, ta wa ɔ yɔŋɔɪ dɩ ba keŋ aŋ ɔ biisi, ta ɔ ye ba yene nyɔɔɩ a mɔ die. ²⁰ Ta vuodieke die dɩ tuone tuse anɔ wa die dɩ a keŋ a juu saŋka mi, a nagɩ tuse anɔ dieke ɔ bɩna a ye wo, ta baari, ‘N Yɔmɔtien, die yɩ mɔŋ wa salɩma ligiribie tuse anɔ, ama n bi ye wo nyɔɔɩ tuse anɔ a gɔtɩ.’ ²¹ Die ɔ Yɔmɔtien dɩ balɩ wa, ‘Kpaŋŋɩ fɩ gbaŋ, fɩɩŋ yɩwo yɔmɔvɩɩɩŋ, ta bi tɩma vɩɩɩŋ; mɔŋŋɩ pɔgɩɩ wa nyinti bɩta wa gie, die wɩa n nan nagɩ pam a yi fɩ nuusi me. Sɩgɩfɩalt dieke n yalla, yɩwo mantɩŋ aŋaŋ fɩ sɩtɩ.’ ²² Ta die vuodieke dɩaŋ die dɩ tuone tuse ale wo die dɩ keŋ a juu a baari, ‘N Yɔmɔtien, ye, die fɩ yɩ mɔŋ wa salɩma ligire bie tuse ale, ama n dii wo nyɔɔŋ a ye nyɔɔɩ tuse ale a gɔtɩ.’ ²³ ɔ Yɔmɔtien wo dɩ balɩ wa, ‘Kpaŋŋɩ fɩ gbaŋ, fɩ yɩwo yɔmɔvɩɩɩŋ ta bi tɩma vɩɩɩŋ, mɔŋŋɩ pɔgɩɩ wa nyinti bɩta wa gie, die wɩa n nan nagɩ pam a yi fɩ nuusi me. Sɩgɩfɩalt dieke n yalla, yɩwo mantɩŋ aŋaŋ fɩ sɩtɩ.’ ²⁴ Die yɔmɔ dieke dɩaŋ dɩ tuone tusibalɩŋka die

dt keŋ a juu a baart, ‘N Yɔmɔtɛŋ, n sɪba dt fɔntɛŋ yiwo nyɩnyɩrtɩɩ, a gobe jigidieke fɔ kana a ka burɩya, ta bɩ lagɩsa nyindiike jigidieke die fɔ kana a ka jatɩ nyɩɩbɩra. ²⁵ Die wɩa ŋmaamɩɩ die yalla mɩɩ die maŋ nyɩɩ a nagɩ fɔ ligirebu a lɔbɩɩ tɩŋgbɩɩ. Die wɩa, ka wɔnna, tuo fɔ jaan.’ ²⁶ Die wɩa ɔ Yɔmɔtɛŋ wo die dt yɩŋŋɩ a balɩ wa dt, ‘Fɔntɛŋ yɔmɔtɔgɔ anɩɩ walɩnkɩatɛŋ; sɪba baart n yiwo vuodieke dt gobinene jigidieke n kana ka burɩya ta lagɩsa nyindiike jigidieke n kana ka jatɩ nyɩɩbɩra, ²⁷ die nɩɩ bɩa yine ta fɔ ka nagɩ n ligirebu a paŋŋɩ an ba yɩŋŋɩ tɩŋ mɩɩ anɩɩ nyɩɩrtɩɩ? N tɩnna a keŋ naa wa n tɩɩ nan tuo n jaabɩ ta nyɩɩrtɩɩ diisi ka ma. ²⁸ Die wɩa nɩ tuo ligirebu a nyɩɩ ɔ jigɩɩ a nagɩ ka yɩ vuodieke dt yalla tuse baŋ wa. ²⁹ Dama vuodieke mana dt yalla nyinti, ba nan ye nyinti pam a gɩtɩ amɩ ba faast yallɩma pam. Ta vuodieke dtɩɩ dt wone jaan ba nan tuo bɩta gbɩɩ ɔ yalla wa a nyɩɩ ɔ jigɩɩ. ³⁰ Ama yɔmɔtɔgɩ wa nɩɩ, nɩ nagɩ wa a vigi taan yɛŋ me lɩmɩɩ ma, jigidieke ɔ baan nan kɩɩ ta ŋɔba nyɩna.’

Yisa dt bala ɔ dii vuosi saryɩ wɩa

³¹ “Mantɩ vuota Bɩa dt keŋ keŋ anɩɩ n hagɩɩɩ anɩɩ n malakasɩsɩ n nan dt kalt n naara gbantɩ ma anɩɩ jɩɩma pam. ³² Saŋka mi dɩnta vuosi mana mana nan lagɩstɩ n nɩɩŋa, mi n nan puo be bule, sɪba yiyagɩɩ dt ŋaana a puo yiise a nyɩɩ bie sɩɩ die wo. ³³ N nan nagɩ yiisehe a zɛŋ n nuudiigɩɩ chaan, ta nagɩ biehe a zɛŋ n nuugalɩ chaan. ³⁴ Saŋka mi mantɩ naan wa nan balɩ yɩ vuodiekemba dt benne n nuudiigɩɩ chaakɩ dt, ‘Nɩntɩ vuodiekemba n Chɩa ŋmɩɩ dt yine alibarika yɩ, nɩ keŋ a juu naart dieke ta ŋmɩɩ die dt naanna a gbart nɩ a nyɩɩ dɩnta piilɩŋ me, ³⁵ dama kɩɩ die yalla mɩɩ die nɩ yɩ mɩɩ nyindiike; ta nyanyuule die dt yalla mɩɩ, die nɩ yɩ mɩɩ nyaan maŋ nyu. Die n yiwo chaanɩ ta nɩ mɩɩɩ a tuo mɩɩ nɩ tige me a yi

mɪŋ chaantɪ. ³⁶ Die n chɔŋ wa yɔɾɪ die nɪ yɪ mɪŋ garɪtɪ, ta die maŋ yɔɔaɠɪ ta nɪ suŋŋɪ mɪŋ, die maŋ juu dansarɪka sɔŋ ta nɪ keŋ kaagɪ mɪŋ.’ ³⁷ Womɪ ŋmɪŋchɪɠɪɾɪba gie nan yɪŋŋɪ a pɪast mɪŋ dɪ, ‘Tɪ Yɔmɔtɪeŋ, saŋŋa bɪa die tɪ ye fɔ ta kɔŋ yallɪ fɔ ta tɪ yɪ fɔ nyɪndiike? Yaa saŋŋa bɪa die tɪ ye fɔ ta nyanyuule dɪ yallɪ fɔ ta tɪ yɪ fɔ nyaan fɔ nyu? ³⁸ Saŋŋa bɪa die tɪ ye fɔ ta fɔ yi chaanɔ die tɪ tuo fɔ tɪ tige me a yi fɔ chaantɪ? Yaa saŋŋa bɪa die tɪ ye fɔ ta chɔŋ yɔɾɪ ta tɪ yɪ fɔ garɪtɪ? ³⁹ Saŋŋa bɪa die tɪ ye fɔ ta yɔɔaɠɪ ta tɪ suŋŋɪ fɔ? Yaa fɔ benne dansarɪka sɔŋ tɪ keŋ kaagɪ fɔ?’ ⁴⁰ Ta mantɪ Naan wa nan yɪŋŋɪ balɪ ba dɪ, ‘Wusie maŋ bala nɪ, wudieke die nɪ yine a yɪ vuodieke dɪ yine zɔɔɪntɪeŋ nɪ nɪmballɪ sɔnsɔŋ wɔnyɪ wa die nɪ yi a yɪ wa mantɪ.’

⁴¹ “Ka kɔaŋ chaan n nan yɪŋŋɪ a balɪ a yɪ vuodiekemba dɪ benne n nuugalɪ ka chaaku, ‘Nɪnɪŋ vuobɪatɪ gie, nɪ vɪna aŋaŋ tɪbɪdatɪŋ, nɪ chɔnna ga ta va mɪŋ. Nɪ gamma a ga juu boli dieke dɪ kana a ka kpise ta ŋmɪŋ dɪ wɔnsɪna a gbarɪ Sitaani aŋaŋ ɔ vuosi wo. ⁴² Dama kɔŋ die yallɪ mɪŋ ta die nɪ mɔŋ mɪŋ nyɪndiike, ta nyanyuule die dɪ yallɪ mɪŋ ama die nɪ mɔŋ mɪŋ nyaan. ⁴³ Die n yine chaanɔ, ta nɪ ka saagɪ a tuo mɪŋ nɪ tige me, ta die maŋ chɔŋ yɔɾɪ ta nɪ mɔŋ mɪŋ garɪtɪ, ta die yɔɔaɠɪ ta nɪ ka suŋŋɪ mɪŋ, die maŋ juu dansarɪka ta nɪ ka keŋ kaagɪ mɪŋ.’ ⁴⁴ Saŋka mi ba nan yɪŋŋɪ a pɪast mɪŋ dɪ, ‘Tɪ Yɔmɔtɪeŋ, saŋŋa bɪa die tɪ ye fɔ ta kɔŋ die dɪ yallɪ fɔ, yaa nyanyuule die dɪ yallɪ fɔ, yaa fɔ yi chaanɔ, yaa fɔ chɔŋ yɔɾɪ, yaa fɔ yɔɔaɠɪ, yaa fɔ bie dansarɪka sɔŋ ta tɪ ka suŋŋɪ fɔ?’ ⁴⁵ Saŋka mi n nan yɪŋŋɪ a balɪ ba dɪ, ‘Wusie n bala nɪ, die nɪ zetɪne nɪ suŋŋɪ zɔɔɪntɪeŋ nɪ nɪmballɪ sɔnsɔŋ wɔnyɪ wa, die mantɪ nɪ zeti suŋŋɪŋ dene.’ ⁴⁶ Vuosi gie nan ga juu tɪbɪdatɪ dieke dɪ wone kpatɪŋ ma, ama ŋmɪŋchɪɠɪɾɪba nan ga juu miivoli dieke dɪ wone kpatɪŋ sɔŋ.”

26

*Vuokp*uma die dt sanna dt ba kuu Yisa dene

(*Maki 14.1, 2; Luki 22.1, 2; Joon 11.45-53*)

¹ Yisa die dt balla waha gie mana a kpatu die u balt a yt u kvananduuru ba dt, ² “Nu siba a baaru dt vuntuu yine gasitanku duuga, ta ba nan nagt manuu vuota Bua a yi vuosi nuusi me dt ba kpaast mu a duu dagarku ma.”

³ Saaka mi die Hmuu kukaabutu ba nyukura anan Juu vuosi nyukura die dt laguu tan Kayafasi tigiri me, vuodieke die dt yine Hmuu kukaabutu ba jakuru. ⁴ Die ba san ba baan yi die a lobu a yigi Yisa a kuu wa. ⁵ Die ba baaru, “Tu ka mu tu yigi wo duugaka saana, tu yi die vuosisi nan yi wuu an waagu nan.”

Hogu wunu die dt sitine tulaari a yi Yisa sikpen me dene

(*Maki 14.3-9; Joon 12.1-8*)

⁶ Die Yisa die benne Betani tuka ma wa, Simoni vuodieke die dt yine gamuu tigin me wo, ⁷ die hogu wunu dt keu u jigiu a pugu tulaari bunu ligire dt faastu a tu a sitibu a yi Yisa sikpen me saana dieke u kala a die nyindiike. ⁸ Die u kvananduuru ba die dt yene naa, die ba juu sunuuru. Die ba puasa tan dt, “Bia u chuusa tulaaribu die? ⁹ Tulaaribu gie tuu nan buag daa ligirikuuma a nagt ligirehe a sunu zoolinteliu!”

¹⁰ Yisa die dt muuu wudieke ba balala, ta balt a yt ba dt, “Bia nu mugise hogu wa gie dene? Wuuuuu u yi a yt muu dene. ¹¹ Zoolinteliu nuu nan dt beri nu jigiu daan mana ama manuu n kaan dt bie nu jigiu daan mana. ¹² Tulaari dieke u sitine a yi n ma wa, u yi a gbat wa n guule. ¹³ Wusie man bala nu, jigidieke mana ba bala ba muu Hmuu waha gie tuuganka gie me, ba nan balt wudieke u yine wo a tuu u wa.”

Judasi die dɪ saagɪna dɪ ɔ posi Yisa chɪaŋ dene
(*Maki 14.10, 11; Luki 22.3-6*)

¹⁴ Saŋka mi Yisa kɔaŋandɪstrɪba baŋ aŋaŋ bale wo wɔnyɪ, vuodieke die dɪ dine Judasi Asikaroti wa die dɪ nyɪŋ a ga ŋmɪŋ kɪkaabitɪba nyɪŋkɔraha jigɪŋ ¹⁵ a baari, “Bɪa nɪ nan yɪ mɪŋ dɪ yɪ maŋ dagɪ nɪ nɪ baŋ nan yɪ die a yigi Yisa wa?” Die ba biisi salɪmaytala ligirɪbie baŋɪstaa a yɪ wa. ¹⁶ Die a nyɪŋ daari mi Judasi die wa a paalt a yaala sievɪtɪŋ dɪ ɔ nagɪ Yisa a yɪ ba nuusi me.

Yisa aŋaŋ ɔ kɔaŋandɪstrɪba die dɪ dine gasɪtɪaŋkɔ dɔɔga nyɪndiike dene

(*Maki 14.12-21; Luki 22.7-13, 21-23; Jɔɔn 13.21-30*)

¹⁷ Ta paanɔ dieke die ba kana a ka yɪ dabɔtɪ dɔɔga piiliku daari, ta Yisa kɔaŋandɪstrɪba die dɪ keŋ ɔ jigɪŋ a pɪast wa, “Sɪa fɔ yaala tɪ ga wɔnst a yɪ fɔ a gbara gasɪtɪaŋkɔ dɔɔga nyɪndiike daraaŋ?”

¹⁸ Die ɔ yɪŋŋi a balt ba dɪ, “Nɪ gamma tɪka sɔŋ daa wɔnyɪ tɪgɪŋ a balt wa dɪ, Tɪ dɪdagɪrɔ tunna tɪ dɪ tɪ keŋ balt fɔ dɪ ɔ saŋŋa gbɪgiye mɪŋ, ta ɔ yaala wɔnyɪŋ aŋaŋ ɔ kɔaŋandɪstrɪba dii gasɪtɪaŋkɔ dɔɔgaka nyɪndiikehe fɔ tɪgɪŋ me.’ ”

¹⁹ Die ɔ kɔaŋandɪstrɪba die dɪ dɪ ɔ bala ba die wo, ta wɔnst gasɪtɪaŋkɔ dɔɔgaka diile siri.

²⁰ Jɪŋmɪŋ die dɪ tɔgɪna, Yisa aŋaŋ ɔ kɔaŋandɪstrɪba baŋ aŋaŋ bale wo die dɪ sɔsɔŋ kalt dɪ ba dii. ²¹ Die ba dinene wo Yisa die dɪ balt ba dɪ, “Wusie maŋ bala nɪ, nɪ wɔnyɪ bala ɔ posi n chɪaŋ.”

²² Die ɔ kɔaŋandɪstrɪba sɔgɪtɪ die dɪ paalt chɔsɔst, die ba piili a pɪasa wa wɔnyɪ wɔnyɪ, dɪ “N Yɔmɔtɪeŋ, wusie n ka yɪ tama dɪ manɪŋ fɔ daga die?”

²³ ɔ yɪŋŋi a balt ba dɪ, “Vuodieke maŋ aŋaŋ wa dɪ lune kpalt gie mi wo bala ɔ posi n chɪaŋ. ²⁴ Manɪŋ vuota Bɔa

³³ Ta Piita die dt a yin̄ji a balt wa dt, “Du yi ta vuon̄ mana dt ch̄gt ta va fu, ama man̄j n kaan̄ ch̄gt ta va fu.”

³⁴ Yisa die dt yin̄ji a balt a yɪ wa dt, “Wusie man̄j bala fu, jinne yuku gie, kparaan̄ nan keŋ baa ka kumma, ta chiisi m̄j wo b̄taa ma dt zɪ m̄j.”

³⁵ Piita die dt yin̄ji a balt wa dt, “Du yi man̄j ŋan̄ fu dt baa tɪ kpi gban̄, n kaan̄ chiisi dt n zɪ fu.” Die v̄ kvaŋand̄us̄r̄ba mana die dt balt die gban̄ gban̄.

*Yisa die dt j̄s̄st̄na ŋm̄j an̄j n̄j̄m̄na dene
(Maki 14.32-42; Luki 22.39-46)*

³⁶ Die Yisa an̄j v̄ kvaŋand̄us̄r̄ba die dt ga jigidieke die ba wast̄nana Getisemani, die v̄ balt a yɪ ba dt, “Nɪ kala giena ta n ga nɪ n̄j̄a a ga j̄s̄st̄ ŋm̄j.” ³⁷ Ta die nagɪ Piita an̄j Zebedi ballɪ bale wo a gɔtɪ v̄ ma. Die v̄ s̄j̄ die dt faast a ch̄s̄st̄, ³⁸ die v̄ balt a yɪ ba, “Suḡch̄s̄st̄ dieke dt benne v̄ s̄j̄ ma wa faast dala m̄j a yaala ka kɔs̄ m̄j. Nɪ kala gie ta yesime an̄j man̄j.”

³⁹ Die v̄ ch̄j̄ a ga n̄j̄a b̄ta, a gbirigi t̄ngban̄ ta j̄s̄st̄ ŋm̄j dt, “N̄ Ch̄va ŋm̄j, dt t̄j̄ nan b̄taḡt a yi, fu v̄bart̄ m̄j a nȳt̄ wahalaka gie me! Ama daa vaa n̄ d̄j̄j̄s̄ yi, ama vaa fu d̄j̄j̄s̄ yi.”

⁴⁰ Die v̄ yin̄ji ga v̄ kvaŋand̄us̄r̄ba bataa wa jiḡj̄ ta ye ta ba ḡs̄ra; die v̄ p̄ast̄ Piita, “Die w̄ta nɪ kaan̄ b̄taḡt a yesime an̄j m̄j san̄j̄a b̄ta gban̄? ⁴¹ Nɪ yesime ta j̄s̄st̄ma ŋm̄j am̄s̄ nɪ da keŋ juu maḡs̄j̄ ma, dama nɪ haalt̄t̄t̄ yaala a yi jadieke dt v̄t̄na, ama nɪ nȳt̄gban̄t̄st̄ ka haḡr̄.”

⁴² Die v̄ bɪ yin̄ji a ga v̄ bule ma a j̄s̄st̄ ŋm̄j dt, “N̄ Ch̄va ŋm̄j, du yi wahala dieke dt kienene naa dt kaan̄ b̄taḡt a t̄an̄, sie n̄ diike, fu vaa fu d̄j̄j̄s̄ yi.” ⁴³ Die v̄ bɪ yin̄ji keŋ, ta v̄ kvaŋand̄us̄r̄ba die bɪ ḡs̄ra dama

gbiery die di faastna yalli ba pam. ⁴⁴ Die u bi va ba, ta ga a jɔɔst ɲmɲɲ butaa ma a bali u wolinne a jɔɔsa wudieke wo. ⁴⁵ Saŋka mi die u yiŋŋi a ga u kvaŋandɩstɩɩba jigɲɲ a keŋ pɩast ba di, “Ni ye ko a gɔɔra ta voose mɲɲ? Ni ye, saŋka gbigiye mɲɲ. Ba nan nagɩ wa manɲɲ vuota Bɩa a yi vuobɩati nuusi me. ⁴⁶ Ni hagi aŋ ti ga. Ni ye, daa dieke di posine n chtaka gbigiye mɲɲ!”

Die ba yigine Yisa dene

(Maki 14.43-50; Luki 22.47-53; Jɔɔn 18.3-12)

⁴⁷ U nɔaŋ die ye ka nan tɲŋbaŋ, ta Judasi, u kvaŋandɩstɩɩba baŋ aŋaŋ bale wo wɔnyɩ di keŋ tɔgɩ mi, aŋaŋ kpɩkpaan, batan di pɔgɩɩ jɩɩwagɩti ta batan diaŋ di pɔgɩɩ dengbile, die ɲmɲɲ kɩkaabitɩba nyɲkɩraha aŋaŋ Juu vuosi nyɲkɩraha tɔnna ba. ⁴⁸ Judasi vuodieke die di posine u chtaka aŋaŋ vuosisi die wɔŋ bali zien mɲɲ di, “Maŋ keŋ a mɔgɩst vuodieke kaamɲɲ, daa dieke ni yaalala wonde, ni yigi wo.”

⁴⁹ Judasi die di kenne tɔgɩ, u ga Yisa nɲŋa a baari, “Dɩdagɩɩ, aŋ fu ɲmɩ”, ta mɔgɩst u kaamɲɲ.

⁵⁰ Yisa die di yiŋŋi a bali wa, “N zɩa, yi fu balla fu yi die wo lagɩ lagɩ!” Womi die ba a keŋ a mɲŋɩ yigi wo.

⁵¹ Die u kvaŋandɩstɩɩba wɔnyɩ di vɔari jɩɩwaaŋ a cha gobi ɲmɲɲ kɩkaabitɩba jakɔɔŋ yɔmɩ tɩɩŋ a taan. ⁵² Die Yisa die di bali wa, “Nagi fu jɩɩwaaŋkɩ a yiŋŋi a sɩɩ ka fɔgɩ ma, dama vuodieke di wagiɩnana aŋaŋ jɩɩŋ, ŋaŋ kpi wo jɩɩka kuŋ. ⁵³ Ni ka sɩba a baari n tɲɲ nan biagi a wa n Chɩa ɲmɲɲ di u sunŋi mɲɲ, aŋ bɩnyɩ u tɲɲ nan tɔŋ malakasi a tɲaŋ tuse baŋ aŋaŋ ale? ⁵⁴ Ama maŋ yi die, lali wudieke di maagiɩna ɲmɲɲ gbaŋkɩ ma wa di naa nan yiwo, keŋ yi wusie?”

⁵⁵ Womi Yisa die di pɩast kpɩkpaakɩ di, “Ni mu di ni keŋ wo aŋaŋ jɩɩwagɩti aŋaŋ dengbile di ni keŋ

a yigi mɨŋ sɨba n yiwo gbɨgbatɨrɨ? Daarɨ mana die n bie wo Ɔmɨŋ ƶamɨŋ juokpenkɨrɨkɨ ma a daga ta nɨ ka yigi mɨŋ. ⁵⁶ Ama naa mana yiye mɨŋ amɨ wudieke Ɔmɨŋ naazɨalɨba dɨ maagɨna Ɔmɨŋ gbaŋkɨ ma wa keŋ yi wusie.” Die ɨ kɨvaŋandɨɨsɨɨba mana dɨ chɨɨ ta va wa.

Ba nagɨna Yisa ga sarɨya diile jigɨŋ dene

(Maki 14.53-65; Luki 22.54, 55, 63-71; ƶɨɨɨn 18.13, 14, 19-24)

⁵⁷ Vuodiekemba die dɨ yigine Yisa wa die dɨ yallɨ wa a ga Kayafasi tiginɨ, vuodieke die dɨ yine Ɔmɨŋ kɨkaabɨɨba jakɨɨɨ, mi die mɨraha dɨdagɨɨba aŋaŋ tɨka nyɨkɨraha dɨ lagɨŋ taŋ. ⁵⁸ Die ba yalla Yisa a gara wa, die Piita dɨ dɨ ɨ kɨvaŋ a bie saasaa, a ga tɨɨɨ Ɔmɨŋ kɨkaabɨɨba jakɨɨɨ gbaaŋ sɨŋ. Die ɨ juu gbaŋkɨ sɨŋ aŋaŋ tɨntɨntɨba dɨ ɨ ye wudieke dɨ balla ka yi. ⁵⁹ Die Ɔmɨŋ kɨkaabɨɨba nyɨkɨraha aŋaŋ nyɨkɨraha mana die dɨ yaala dɨ ba ye vuodieke dɨ baŋ chɨɨ ƶmɨnchɨɨɨ yaa gamma wudieke Yisa dɨ yine aŋ ba nagɨ a baarɨ dɨ ɨ chɨɨsɨya mɨŋ ta kɨɨ wa. ⁶⁰ Daadaŋ pam die dɨ keŋ nɨŋa a chɨɨ ƶmɨnchɨɨɨ a yɨ wa, ama die mana yɨɨ, die ba ka ye wudieke ba baŋ nan nagɨ a yigi wo. Ka kɨvaŋ kɨvaŋ chaŋ die dembisi bale die dɨ keŋ nɨŋa a baarɨ dɨ, ⁶¹ “Daa wa gie die baarɨ dɨ ɨ nan bɨagɨ a kpaŋɨ Ɔmɨŋ ƶamɨŋ juokpenkɨrɨkɨ a taŋ ta yɨŋɨ mɨ ka daraa ataa daraaŋ.”

⁶² Die Ɔmɨŋ kɨkaabɨɨba jakɨɨɨ dɨ haɨ zie a baarɨ, “Wo wɨŋ a baa fɨ balt yaa gamma wudieke ba balla yaa gamma fɨ wɨ naa?” ⁶³ Ama die Yisa dɨ tarɨ. Ta Ɔmɨŋ kɨkaabɨɨba jakɨɨɨ dɨ bɨ pɨast wa, “Balt tɨ miivolitien Ɔmɨŋ saŋ ma, fɨ yine Vuovɨarɨkɨŋ Masia wa ta bɨ yi Ɔmɨŋ Bɨadembike?”

⁶⁴ Yisa die dɨ yɨŋɨ a balt wa, “Wa, fɨnɨŋ fɨ balla. Ama n bala nɨ, a nyɨŋ jinne yaa gamma nɨ nan daanst ye

manɩŋ vuota Bɔa ta n kalt Nabidie Ŋmɩŋ nuudiigɩŋ chaan, ta bi ye ta n bie niɩŋmara sɔŋ a keŋ sɔɔna.”

⁶⁵ Die Ŋmɩŋ kɩkaabitɩba jakɔɔri dɩ datɩ ɔ gban gban ɔ nyinyeeke a chɩri ta natɩ dɩ, “ɔ naga ɔ gban a magɩsa* Ŋmɩŋ! Tɩ ka bi yaala daansa. Ni mana wɔŋ wɔŋ ɔ nagɩna ɔ gban a magɩsa Ŋmɩŋ die. ⁶⁶ Lalta ni yile?”

Die ba yiŋŋi a baari, “ɔ mɔ ɔ kpi mɩŋ.”

⁶⁷ Womi die ba piile a tɩra nɩntɔbitɩ a yie ɔ nine me, ta nɩŋ wa; ta vuodiekemba die dɩ falala wa wa ⁶⁸ dɩ baari, “Fɔɩŋ Masia, bugi a dagɩ vuodieke dɩ nɩŋna fɔ wa.”

*Piita die dɩ chiisine dɩ ɔ ka sɩba Yisa dene
(Maki 14.66-72; Luki 22.56-62; Jɔɔŋ 18.15-18, 25-27)*

⁶⁹ Piita die dɩ kala Ŋmɩŋ kɩkaabitɩba jakɔɔri gbaaku ma wa, die tigiri mi havɔɔbiŋ tɔntɔntɔ wɔnyɩ die dɩ keŋ ɔ jigɩŋ a keŋ balɩ dɩ, “Fɔ gban die gɔtɩ wa Yisa vuodieke dɩ nyɩna Galili wo ma.”

⁷⁰ Ama ta Piita die dɩ baari ɔ ka sɩba wa ba mana niŋŋa. Dɩ, “N ka sɩba vuodieke ni balala wa wa.” ⁷¹ Die ɔ nyɩŋ ga yeŋ me, mi havɔɔbiŋ tɔntɔntɔ wɔnyɩ die dɩ bi ye wo a balɩ yɩ vuosisi dɩ, “Daa wa gie dɩŋ die gɔtɩ wa Yisa vuodieke dɩ nyɩna Nazeriti wa ma.”

⁷² Die Piita die dɩ bi chiisike aŋaŋ huusi dɩ, “N ka sɩba daa wa!”

⁷³ Die dɩ bɩna a yi bɩta, vuodiekemba dɩ zene mi wo dɩ keŋ Piita jigɩŋ a balɩ wa dɩ, “Wusie, yiwo ba wɔnyɩ dama fɔ bala sɩba Galili vuon!”

⁷⁴ Womi Piita dɩ huu dɩ, “Ŋmɩŋ datɩ n tɩbiŋ dɩ yi maŋ ka bala wusie! N ka sɩba daa wa mi!” Womi kparaaŋ die dɩ kɔŋ, ⁷⁵ die Piita dɩ tɩnst wudieke Yisa dɩ bala a yɩ wa

---

* ^{26:65} ^{26.65} Ba mɩtraha ma dɩ yi vuon dɩ nagɩ ɔ gban a magɩsa aŋaŋ Ŋmɩŋ ɔ mɔ ba kɔɔ wa mɩŋ.

wa di, “Kparaan nan keŋ baa ka kumma, nan chiisi mŋ bŋta a di ka sba mŋ.” Ta Piita die di nyŋ a kŋŋ pam.

27

Ba nagŋna Yisa a ga Paliti jigŋ dene

(*Maki 15.1; Luki 23.1, 2; Jɔɔn 18.28-32*)

¹ Die tŋŋ di vŋna sukŋleeliŋ, die ŋmŋ kŋkaabŋtŋba nyŋkŋra aŋaŋ Juu vuosi nyŋkŋra die di saŋ ba baan yi die a kŋŋ Yisa. ² Die ba bŋbŋ wa aŋaŋ chŋrŋma, a nagŋ wa a ga tŋŋbana ka jakŋŋ die ba wasŋnana Paliti* jigŋ.

Judasi die di kpine die

(*Tuuma 1.18, 19*)

³ Die Judasi, vuodieke die di posine Yisa chŋka di wŋna ba dine ŋ sariya a baari ŋ chŋsŋya amŋ ba kŋŋ wa wa, die ŋ sŋŋ di faasŋ chŋsŋ; die ŋ wa nagŋ salŋnyŋala ligire bie baŋŋŋ-taa wa a yaa a yiŋŋi ga yŋ ŋmŋ kŋkaabŋtŋba nyŋkŋraha aŋaŋ tŋka nyŋkŋraha. ⁴ Ta baari, “N tŋŋ wa bŋaŋ dama n posi wo vuodieke di wone taalŋ chŋaŋ.”

Die ba yiŋŋi a balŋ wa, “Tŋŋŋ tŋ baga bŋ beri genke ma mŋŋ? Fŋŋŋ fŋ wŋa wondie!”

⁵ Die wŋa Judasi die di nagŋ ligirehe a vigi taan ŋmŋ jŋamŋ juokpenkŋrŋkŋ sŋŋ, ta die a nyŋ a ga a taan ŋ gbana guuŋ.

⁶ Die ŋmŋ kŋkaabŋtŋba nyŋkŋraha die di vaari ligirehe ta baari, “Gembu wa yiwo zŋŋ ligire, ta tŋ mŋraha ka yŋ sieŋ di tŋ nagŋha a gutŋ ŋmŋ jŋamŋ juokpenkŋrŋkŋ ligirehe sŋŋ.” ⁷ Die wŋa die ba saŋ di ba nagŋ ligirebu a daa kpagŋwŋŋŋŋŋŋŋŋ tŋŋbana, di ba gume

---

* 27:2 27.2 Paliti die yiwo Romani vuodiekemba die di nyanaŋna Juu vuosisi jakŋŋ wŋnyŋ.

chaantj mi. ⁸ Die wta ba ye a wasa tujgbanjka mi dt “Zuj tujgbanj” a kej tujt jinne die.

⁹ Die dt kej yi wusie Hmtj naazva Jerimaya die dt balla wudieke wo dt, “Ba nagt wa salnytala ligire bie banjst-taa dieke die Izara vuosi batanj die dt nagt na a daa wa, ¹⁰ a nagt b v a daa kpagt wbnst v tujgbanj, stba n Ycmvtien Hmtj dt dagt na mtj dene.”

Paliti die dt dine Yisa sartya dene

(Maki 15.2-5; Luki 23.3-5; Jcwn 18.33-38)

¹¹ Yisa die zie wo tujgbanjka jakst v Paliti ntjja; ta Paliti die ptast wa dt, “Fstntj, fv yine Juu vuosi naanj wa?” Yisa die dt yinjji a bal, “Wa, fstntj fv balala.” ¹² Ama die Hmtj kikaabitba nytkvraha ananj tka nytkvraha ntj die dt galnnana wa, die v ka bal ba wntj.

¹³ Die Paliti dt bt ptast wa dt, “Ka wbmma ba galnnana fv die mana?”

¹⁴ Ama Yisa die ka yinjji a bal wa wntj, die wta die dt paalt yi Paliti mamachi.

Paliti die dt yt na sienj dt ba kvst Yisa dene

(Maki 15.6-15; Luki 23.13-25; Jcwn 18.39-19.16)

¹⁵ Du yi gastiantj dsvga sanja dt kej tujt tka jakst v njan v vart wa vuobalmtj dansartka svj, vuodieke vuosisi dt yaalala a taanj. ¹⁶ Sanjka mi daa wbnyt die benne dansartka svj ba wasa wa Barabasi, die vuoj mana die dt stba v wta ananj v tumbtati. ¹⁷ Die wta die vuosisi die dt lagtjna wa, Paliti die dt ptast ba dt, “Mnta nt yaala n v vart dansartka ka svj a taanj a yt nt? Barabasi yaa Yisa, vuodieke dt dine Masia wa?” ¹⁸ Dama Paliti die stba a baart haast wta die ba yigi Yisa a kej yt wa.

¹⁹ Die Paliti die dt svstna kala v sartya diile chtaka ma wa, die v hvgt die dt tvj v jigij dt, “V vart fv nuusi a nytj Hmtj vuovntjka wta ma, dama diene wo yuku die n

die wo wahala pam n daansa sɔŋ yaa gamma ɔ ma.”²⁰ Ta ŋmɔŋ kɪkaabɪtɪba nyɪŋkɔraha aŋaŋ tɪka nyɪŋkɔraha die dɪ bala a yɪa vuosisi dɪ ba balt Paliti dɪ ɔ vɔart Barabasi a taan ta vaa ba kɔv Yisa.²¹ Ta Paliti die dɪ bɪ pɪast dɪ, “Vuosi bale wo gie, mɪnta nɪ yaala n vɔart a taan?” Die ba yɪŋŋi a baart, “Barabasi.”²² Ta Paliti die dɪ bɪ pɪast ba dɪ, “Lalta nɪ wa yaala n yi Yisa vuodieke ba wasɪnana Masia ka?” Ba mana die dɪ yɪŋŋi a baart, “Kpaast wa diisi dagarɪkɔ ma.”²³ Ama Paliti die dɪ yɪŋŋi pɪast ba dɪ, “Bɪa wɔbɪaŋ ɔ yi?” Die ba piili a faast nata dɪ, “Kpaast wa a diisi dagarɪkɔ ma.”²⁴ Die Paliti die dɪ mɪŋŋɪna dɪ dɪ ka bɪ amɔ dɪ ɔ balt wɪŋ dama ba nan yi watɪ ta waagɪŋ nan, die ɔ nagɪ nyaan a nɪtɪ ɔ nuusi vuosisi nɪŋŋa ta baart dɪ, “N nuun wo daa wa gie kumbu me! Nɪ wɪŋ wonde.”²⁵ Ta vuosi mana dɪ yɪŋŋi a balt wa, “Wa, vaa ɔ zɪŋ bemme tɪntɪŋ aŋaŋ tɪ ballɪ ma!”²⁶ Die wɪa Paliti die dɪ vɔart Barabasi a taan a yɪ ba, ta die a yi ba nɪgt Yisa aŋaŋ kpaastɪŋ ta nagɪ wa yɪ dɪ ba ga kpaast wa dagarɪkɔ ma.

Sojasisi die dɪ vɔartna Yisa fala

²⁷ Die Paliti sojasisi die nagɪ Yisa a ga juu gbaaku sɔŋ ta sojasisi mana dɪ giliŋ wo.²⁸ Die ba yi ɔ nyɪnyeekehe awɔrt ta die a nagɪ jayeekiwan ŋmɔntɪŋ a yeegi wo,²⁹ ta die a nagɪ hangɔɔst a wɔnst sibubiŋ a nagɪ ka a bubɪ wo ta a nagɪ daanɣbantɪ† a yɪ ɔ nuudiigɪŋ me, ta die a wa gbirigi ɔ nɪŋŋa a vɔart wa fala, die a baart dɪ, “Juu vuosi naan wa, tɪ waasa fu!”³⁰ Die ba tɪrt nɪntɔbɪtɪ a yi wo ta tuo daa dieke ba nagɪna a yɪ wa wa a nɪgt ɔ sikpeŋ me.³¹ Die ba vɔartna wa falaha a kpatɪ wa die ba tuo jayeeki dieke ba nagɪna a yɪ wa wa ta nagɪ ɔ gban gban

† 27:29 27:29 Daanɣbankɔ die zie wo naan daanɣbantɪ nan ma.

Yisa kuj wɔɔ

⁴⁵ Ɔmɔɔ dɔ wana a tɔgɔ sikpeɔ sunsuɔ, tɔngbaɔka mana mana die dɔ sibi. Die ka sibi wo dee a ga tɔgɔ ɔmɔngbulɔkɔɔ hawasi ataa saɔɔa. ⁴⁶ Awasi ataa wa saɔɔa die Yisa dɔ faasi keesi ta nati dɔ “*Eli, Eli lema sabakitani?*” Ka chiɔɔ wone “N Ɔmɔɔ, n Ɔmɔɔ, biɔ yine fu va mɔɔ?” ⁴⁷ Vuodiekemba die dɔ zene mi wo ta wɔɔɔ wa wa die ba baari dɔ “U wasa Elaja!” ⁴⁸ Ba wɔɔɔɔ die dɔ chiɔɔ lagɔ lagɔ a ga nagi gbara alɔ daɔmɔɔsuɔ ma a nagɔka a sagɔ daɔɔ sikpeɔ ta a kɔɔɔ yɔ wa dɔ ɔ mɔgɔɔ. ⁴⁹ Ama ɔ chanchaalɔba dɔ baari dɔ, “Vaa wa aɔ tɔ ye sɔba Elaja nan keɔ a gbati wa a taɔɔ?” ⁵⁰ Ta Yisa die dɔ bi a faasi a keesi ta kpi. ⁵¹ Saɔka mi die gari dieke die dɔ sagɔna Ɔmɔɔ jɔamɔɔ juokpeɔkɔɔkɔ ma wa a puoke bule wo die dɔ puo bule a nyɔɔ ka sikpeɔ me a ga a tɔgɔ ka chiɔɔ ma ta tɔngbaɔ dɔ dɔɔ ta tankɔɔma dɔ ɔmabi ɔmabi, ⁵² kunti wɔɔɔɔ die dɔ yuori yuori ta vuodiekemba die dɔ kpine ta yi Ɔmɔɔ vuosisi batan pam die dɔ hagi kunti me, ⁵³ die ba nyɔɔ ba wɔɔɔɔ ma; ta Yisa die hagiɔna kumbu me kuɔɔɔ chaɔɔ die ba ga Jerusalemi ta vuosi pam die dɔ ye be aɔɔɔ ba nine. ⁵⁴ Die sojasisi jakɔɔɔ aɔɔɔ sojasi dieke die dɔ gɔɔɔna ɔ ma a gbarɔ Yisa wa die dɔ yene tɔngbaɔka dɔɔku aɔɔɔ wudieke dɔ yine wo, die ɔmaamɔɔ die dɔ yigi be, ba baari, “Wusie, die ɔ seɔ yiwo Ɔmɔɔ Bua!” ⁵⁵ Hɔgɔba pam dieke die dɔ dɔna Yisa kuɔɔɔ a nyɔɔ Galili ta sunji wo wo die dɔ zie saasaa a jɔma wudieke dɔ yinene wo. ⁵⁶ Batan die yiwo Meri Magidalini aɔɔɔ Jemisi aɔɔɔ Josefɔ nuɔ Meri, aɔɔɔ Zebedi ballɔ nuɔ.

Yisa nyɔngbanɔ guule wɔɔ

⁵⁷ Die dɔ tɔgɔna jɔmɔɔɔ chaɔɔ ligiretiɔɔ wɔɔɔɔ die dɔ nyɔɔna Arimatia, ɔ saɔɔ dɔ yine Josefɔ, die ɔ gbaɔ ɔ yiwo Yisa kuɔɔɔndɔɔsuɔ. ⁵⁸ Die ɔ ga Paliti jigini a ga jɔsuɔ

wa Yisa nyũgban̄ka, die Paliti d̄t yĩ n̄ban̄ d̄t ba nagĩ nyũgban̄ka a yĩ wa. ⁵⁹ Naa wĩta die Josefu die d̄t nagĩ v̄ nyũgban̄ka, a yallĩ garĩhaalt̄ yĩtalĩ a muuri wo ⁶⁰ a nagĩ wa a d̄ban̄ v̄ gban̄ gban̄ v̄orĩhaalt̄ dieke v̄ tune tan̄ l̄ugĩ. Ta die bilĩ tan̄ kpen̄k̄p̄ũtĩ a keĩ ligĩ v̄orĩk̄v̄ n̄ban̄ ta die yĩĩĩ. ⁶¹ Ta die Meri Magidalini an̄an̄ Meri w̄b̄ũtĩ wa die kalt̄ wa mi a daansa v̄orĩk̄v̄.

Sojasisi die d̄t gbarĩna v̄orĩk̄v̄ die

⁶² Tũĩ die d̄t v̄v̄ũna d̄ũtĩ daart̄ mi, die d̄t yĩne ban̄tĩ Juu vuosi dav̄v̄ũst̄k̄r̄t daan̄, ta ĩm̄tĩ k̄ĩkaab̄t̄ĩba nyũk̄ũraha an̄an̄ Farasisi die d̄t ga Paliti jigĩ, ⁶³ a die baart̄, “Jak̄v̄ũtĩ t̄t̄ũst̄ya d̄t san̄ĩa dieke ĩm̄t̄n̄ch̄t̄b̄t̄ĩen̄ wo die d̄t benne v̄ miivoli me wo, die v̄ baart̄, ‘N nan hagĩ kuĩ me daraa ataa daraan̄.’” ⁶⁴ Die wĩta yĩ n̄ban̄ an̄ ba m̄ĩĩt̄ gbara v̄ v̄orĩk̄v̄ a ga tũgĩ daraa ataa wa daraan̄. D̄t daa die v̄ k̄ban̄and̄ũst̄r̄ĩba nan keĩ a gaart̄ v̄ nyũgban̄ka, ta balt̄ yĩ vuosisi d̄t v̄ hagĩ wa kuĩ me. Ta k̄ban̄an̄ ĩm̄t̄n̄ch̄t̄b̄t̄ĩst̄ gie nan wa a t̄tan̄ b̄ũmb̄ũan̄ jaab̄v̄.” ⁶⁵ Paliti die d̄t balt̄ ba, “Nĩ nagĩ gb̄ĩgbar̄t̄ĩ an̄ ba ga a m̄ĩĩt̄ gbara v̄orĩk̄v̄, n̄t̄ baan̄ nan b̄ĩagĩ a gbaraka die mana.” ⁶⁶ Die wĩta, die ba ga a nagĩ gb̄ĩgbar̄t̄ĩ a ga ba ga gbar̄t̄ v̄orĩk̄v̄, ta die a b̄v̄v̄l̄ĩ tant̄t̄ a m̄ĩĩt̄ taart̄.

28

Yisa kuĩ hagĩtĩ wĩta

(Maki 16.1-10; Luki 24.1-12; J̄v̄v̄n̄ 20.1-10)

¹ Die Juu vuosi dav̄v̄ũst̄k̄r̄t daart̄ d̄t t̄ĩanna, tũĩ die d̄t v̄v̄ũna Alasiri daan̄ s̄ũk̄ũleelĩ ta Meri Magidalini an̄an̄ Meri w̄b̄ũtĩ wa die d̄t ga d̄t ba daanst̄ v̄orĩk̄v̄. ² Ta tũĩgban̄ die d̄ũĩ pam b̄ũnyĩ, dama die ĩm̄tĩ malaka die nyũn̄na ĩm̄t̄ĩs̄ĩk̄pen̄ a keĩ s̄v̄ũtĩ, a bilĩ tant̄t̄ a kalt̄ ka ma. ³ Die v̄ nyũĩgban̄tĩ die nyũĩḡsa s̄ĩba n̄ũnyũĩḡũtĩ ta v̄

nyinyeeki die dɪ yɪantɪ sɪba chɪɪɪ. ⁴ Ʒmaamɪɪ die dɪ yigi vuodiekemba die dɪ gbarɪna vɔɪɪkɪv, die ba cheeli ta nan nan sɪba kunti. ⁵ Die malakaka die dɪ balt a yɪ hɔɪɪbaha, “Nɪɪɪɪ nɪ da vaa Ʒmaamɪɪ yalla nɪ, n sɪba dɪ nɪ yaala Yisa vuodieke die ba kpaasɪna dagarɪkɪv ma wa. ⁶ Ʋ wo giena vɪ hagt kumbu me sɪba die vɪ balla die wo. Nɪ keɪ a ye jigidieki die vɪ dɪvana wa. ⁷ Nɪ gamma lagt lagt a balt vɪ kɪvaɪandɪsɪɪɪba dɪ vɪ hagt kɪɪ me mɪɪ ta dɪ nɪ nɪɪɪa a gara Galili, mi nɪ nan ye wo. Wusie maɪ bala nɪ.” ⁸ Die wɪa hɔɪɪbaha die dɪ nyɪɪ vɔɪɪkɪv jigɪɪ lagt lagt aɪaɪ Ʒmaamɪɪ ta bɪ yaa svɪɪɪɪɪɪɪɪ pam ta chɪɪɪ a ga balt vɪ kɪvaɪandɪsɪɪɪba. ⁹ Die ba ganana wa Yisa die dɪ tuoli be sien me a waast ba; die ba gbirigi vɪ nɪɪɪa ta jɪaɪ wa. ¹⁰ Ta vɪ balt a yɪ ba, “Nɪ da vaa Ʒmaamɪɪ yalla nɪ, nɪ ga a balt n nɪmballɪɪ dɪ ba gamma Galili me, mi ba nan ye mɪɪ.”

Gbɪgbarɪɪɪba die dɪ gana a balt wudieki

¹¹ Die hɔɪɪba die yene be sien me a gara, ta sojasisi batɪɪ die dɪ gbarɪna vɔɪɪkɪv dɪ yɪɪɪ a ga tɪka ma a balt Ʒmɪɪ kɪkaabɪɪɪba nyɪɪkɪvraha wudieki dɪ yine. ¹² Die Ʒmɪɪ kɪkaabɪɪɪba nyɪɪkɪvraha aɪaɪ tɪka nyɪɪkɪvraha dɪ lagtɪ a saɪ; a nagɪ ligire pam a yɪ sojasisi, ¹³ a balt ba, “Nɪ balt dɪ vɪ kɪvaɪandɪsɪɪɪba kenne tanseese saɪɪa dieke tɪ dɪvana gvɪra a keɪ gaart vɪ nyɪɪgbɪaɪka. ¹⁴ Ta dɪɪ yɪ tɪka jakɪvɪɪ dɪ wɪɪ naa, tɪ nan ligi nɪ vɪ jigɪɪ ta vɪart nɪ wɪa ma.” ¹⁵ Die gbɪgbarɪɪɪba dɪ tuo ligirehe ta die ga balt vuosi wudieki ba balla dɪ ba balt wa. Die wɪa ta Juu vuosi die dɪ tuo wudieki ba bala wa a dii a keɪ tɪvɪɪ jinne.

Yisa die dɪ nyɪɪna vɪ kɪvaɪandɪsɪɪɪba jigɪɪ dene

¹⁶ Die Yisa kɪvaɪandɪsɪɪɪba baɪ aɪaɪ kaant wa die dɪ ga Galili kunkogiri me, jigidieki Yisa die dɪ bala ba dɪ ba ga wa. Mi die ba ye wo. ¹⁷ Die ba yene wo die ba gbirigi a jɪaɪ wa ama batɪɪ die dɪ chɪɪɪ wa. ¹⁸ Die vɪ keɪ gbɪgi be a

baartɪ dɪ, “Ŋmɪŋ yɪ mɪŋ wa ŋmɪŋsikperɪ aŋaŋ tɪŋgbarŋka
gie yiko mana mana mɪŋ. ¹⁹Die wɪa nɪ gamma tɪŋgbarŋka
gie vuosi buuriŋ mana jigiŋ a yi be n kɔaŋandiɪsɪrɪŋ, ta
sɪma ba Ŋmɪŋ nyaabu n Chɔa Ŋmɪŋ saaŋ ma, aŋaŋ manɪŋ
ɔ Bɔadembɪŋ saaŋ ma, aŋaŋ Ŋmɪŋ Halɪkasɪka saaŋ ma,
²⁰ta nɪ dagɪma ba aŋ ba saagi dɪa wudieke n dagɪna nɪ
wa mana. Ama nɪ tɪɪnsɪ dɪ n nan dɪ bie nɪ jigiŋ saŋŋa
mana a ga tugi dɔnta kpatɪŋ.”

ᲒᲙᲓᲗ ᲒᲗᲗᲗᲗᲗ ᲒᲗᲗᲗᲗ ᲒᲗᲗᲗᲗ
Konni NT (Ghana)

copyright © 2004-2019 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Konni)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 14 Jun 2022 from source files dated 13 Jun 2022

5d16fd5e-902d-51bf-967c-3e7c4efb8e57